

ALTERNATIVNI MOD DOM

Časopis za stručnjake iz alternativne skrbi

Zemlja gost:
**Republika
Irska**

TEMA BROJA: SAMOSTALAN, A NE SAM

Dragi čitatelji,

Evo nas i u drugom broju u kojem već na početku nisam sigurna ni kako Vas pravilno pozdraviti. Nismo više potpuni stranci, ali nismo još ni u onoj sigurnoj zoni dobrih poznanika. Čini mi se kako su općenito u životu baš ti „drugaši“ jako nezgodni. U pripremama, najčešće, ulažemo najviše energije na sam početak, prvi korak, ali onda kao da potpuno zaboravimo da poslije prvog, uglavnom dolazi i drugi. Rijetko se govori primjerice o drugom danu na poslu, drugom danu nakon poroda, dolaska u dom, završetka školovanja, samostalnog života, gubitka voljene osobe... No, vjerujem da ćemo se složiti kako baš tada treba odraditi najveći posao (kako unutar sebe tako i u praktičnim stvarima). Iako tog drugog dana imamo gotovo ista (ne)znanja, (ne)iskustva i stanja kao prvog dana, očekivanja su ogromna, kao da smo preko noći stekli sva znanja i iskustva svijeta. Drugog dana jednostavno očekujemo čaroliju na steroidima. Istu onu koju očekujemo da će se dogoditi i nakon izlaska mlade osobe iz sustava skrbi. „Iziđeš iz doma i gdje ćeš i šta ćeš sa sobom? Možda to nekom zvuči da je lako, ali nije“, navodi Stjepan u jednom od tekstova koje ćete naći na sljedećim stranicama, a u kojima istražujemo temu izlaska iz sustava skrbi. Tema je velika i nemoguće je bilo u nju staviti sve ideje uredničkog tima stoga smo odlučili pitati direktno mlade koje su to ključne stvari koje su im od najveće pomoći, ali i one koje im najviše nedostaju u procesu osamostaljivanja. Na osnovu tog razgovora odabrali smo priče. Pri tom smo se i dalje držali ideje o izgradnji alternativnog imidža i tražili ono što je malo drugačije, što donosi novitet i što svi možemo koristiti kao inspiraciju za nešto drugačije druge, osamnaeste ili sto pedeset treće korake u radu. U istom smjeru išli su i tekstovi vezani uz Irsku kao gostujuću zemlju, a posebno smo se alternativno razmahali u rubrici Inspiracija unutar koje smo za one posebno odvažne pripremili i nagrade.

U našem drugom broju namučili smo se svojski. Ponajviše s otvaranjem nekih kanala komunikacije, a na otvaranju brojnih još radimo. Srećom, otkrili smo nekoga tko nam uvijek da neki odgovor. I možda to nije onaj odgovor koji smo baš htjeli, ali lijepo nam bude oko srca kad nam se odgovara pa makar i s odgovorom – ne znam. Malo nam isto bude i tužno to što umjetna inteligencija može bolje prepoznati važnost odgovaranja nego ljudsko biće. „To pseudo-slušanje djeluje krajnje obesnažujuće na mladu osobu – to kada daš svoj glas nečemu i onda se ne dogodi ništa“, opisala je vrlo konkretno u intervju Aisling, stručnjakinja po iskustvu i obrazovanju iz Irske. Vjerujemo da ustrajni rad na osvještavanju važnosti aktivne uključenosti u komunikacijski proces svih sudionika i djelovanje nakon dogovora može stvoriti neki bolji svijet. I dok smo na tom valu koristimo priliku i još jednom Vas pozivamo da nam pišete i stvarate s nama. Adresu znate: Lban@kinderperspectief.nl

Ljiljana Ban
Izvršna urednica

♥ Posebna zahvala

Za ideju i dopuštenje korištenja naziva teme ovog broja posebno želimo zahvaliti kolegama iz neformalne mreže Krug podrške koju čine organizacije - GRiG, Cepora, Moj krug, a čija se velika i važna kampanja zove upravo tim imenom - „Samostalan, a ne sam“.

Alternativni MOD/DOM – časopis za stručnjake iz alternativne skrbi

Broj 2., svibanj, 2023.
ISSN: 2949-843

IZDAVAČ: Stichting Kinderperspectief,
Terborchstraat 1, 8011 GD Zwolle
Nizozemska

UREDNIČKI TIM:

Denis Čulahović, mr.sc. Anita Jaman, Nataša Raičević, doc.dr.sc. Gabrijela Ratkajec Gašević,
Saša Risojević, Alma Softić, Martine Tobé, Kruno Topolski, Ljiljana Ban

IZVRŠNA UREDNICA: Ljiljana Ban

DIZAJN I TISAK: ACT Printlab d.o.o., Čakovec

KONTAKT: Lban@kinderperspectief.nl

Posebna zahvala na doprinosu **Ognjenu Livadi, Katarini Kolegi i Bojanu Krsniku** na svom vremenu uloženom na pregled pojedinih materijala, kreativnim idejama, prijedlozima, poticajima i ohrabrivanjima.

Časopis je dostupan u tiskanom i online izdanju i besplatno se dostavlja u ustanove socijalne skrbi za djecu i mlade na području BiH, Hrvatske i Srbije. Ukoliko i vi želite primati tiskano ili/i online izdanje časopisa, slobodno nam se javite na gore navedenu kontakt e-mail adresu.

Sadržaj časopisa podliježe Creative Commons licenci te dopušta dijeljenje sadržaja pod uvjetom da se isti ne koristi u komercijalne svrhe i navede izvor, kao i da novi sadržaj podliježe jednakim uvjetima.

Sadržaj

Za početak	6
Aktualno	7
Psihološki kutak	13
Iz stranica dnevnika stručnjaka po iskustvu	14
Pitam se pitam	15
Iz perspektive mladih	16
Iziđeš iz doma i gdje ćeš i šta ćeš sa sobom. Možda to nekom zvuči da je lako, ali nije.	16
Tema broja: Samostalan, a ne sam	20
STANOVANJE Poverenje – polazna tačka rada Kuće mogućnosti Centar Zvezda	22
PODRŠKA Uz mentora nisi sam	26
FINANCIJE Kad bi svaka tvrtka pomogla samo jednom djetetu, sva djeca iz sustava skrbi bila bi zbrinuta	30
POSAO Njihov uspeh je i za nas uspeh	33
PODRŠKA Od onih koji su najmanje dobili, najviše se očekuje	37
ZDRAVLJE Prehrambene navike i briga o zdravlju nakon izlaska iz skrbi	41
MENTALNO ZDRAVLJE Upotreba psihoterapije EMDR-om – korak naprijed u liječenju traumatskih iskustava	44
STANOVANJE Housing program daleko od principa spakuj život u dva kofera i snalazi se kako znaš	48
Iz perspektive udomitelja	50
Tuga zbog odlaska mlade osobe nestaje kada osjetite ponos jer ste ih osposobili da nose breme života	50
Zemlja gost – Irska	52
Alternativna skrb o djeci i mladima	58
Jedini način osnaživanja mladih je pružiti im alate putem kojih stvari mogu činiti sami za sebe	62
Podcast kao prostor za drugačiji pristup temama vezanim uz mlade s iskustvom života u sustavu alternativne skrbi	66
Znate šta?	70
Iz stranica dnevnika odgajateljice	74
Inspiracija	75
Za kraj...	82

Za početak krenimo s kvizom i otkrijmo ima li u ovom broju nešto za Vas

Koji sam tip čitatelja?

Zaokružite odgovor koji se odnosi na Vas:

- A** Čitam sve od korica do korica
- B** Čitam samo naslove i podebljana slova
- C** Čitam selektivno, samo ono što me baš zanima
- D** Ne čitam, ovo na pauzi čitaju kolege na glas
- E** Čitam samo sport i estradu

Odgovor A

Udobno se smjestite i uživajte u našem 2.broju!

Odgovor B

Budite spremni za pronalazak udobnog smještaja jer pred Vama je na desetke šarenih stranica s podebljanim slovima i lijepim naslovima.

Odgovor C

Nadamo se da smo s ovim brojem pogodili što više stvari koje Vas baš zanimaju. Savjet više: vratite se na stranicu 5. i prije listanja provjerite u sadržaju.;

Odgovor D

Sad kad ste već u situaciji u kojoj jeste možda da provjerite ima li kakva nagradna igra i osvojite nešto za sebe ili prijatelje.

Odgovor E

Vama više odgovara naš prvi broj. Javite nam adresu i šaljemo ga odmah.

Predstava inkluzivne međunarodne trupe - (Ne)vidljivi

PIŠE: Lidija Bukvić Branković, Centar za pozitivan razvoj dece i omladine - CEPORA

FOTO: Arhiva CEPORA

Koliko puta u životu su vam rekli da nešto ne može? Pretpostavili da niste za bolje? Prevideli vašu snagu i potencijale? Ubeđivali vas da poslušate tuđ savet umesto da verujete u sebe? Učesnicima ove specifične predstave ovakve rečenice su svakodnevica. Oni su tu da pokažu da sve može, pa i da se napravi inkluzivna međunarodna pozorišna koprodukcija u osam dana zajedničkog rada tri grupe ne-glumaca – mladih bez roditeljskog staranja, osoba sa invaliditetom, mladih nezaposlenih i volontera iz organizacija iz Srbije, Italije i Hrvatske.

Predstava je nastala kroz intenzivan proces rada na bazi metodologije primenjenog pozorišta, kroz koji su učesnici iz tri grupe istraživali sebe i druge, ukazivali na probleme sa kojima se njihove grupe suočavaju i, kroz samu predstavu izgradili prostor da skinu nevidljivi plašt kojim su u širem društvu često prekriveni.

Trupa je premijerno izvela predstavu u Beogradu i to na dva izvođenja - prvo je organizovano u Centru za zaštitu odojčadi, dece i omladine, a drugo, otvoreno za javnost, u "Malom pozorištu Duško Radović". Nakon predstave se vodila diskusija, a glavni utisci posetilaca ukazuju na snagu predstave i pozorišta u podizanju i promeni svesti, jačanju motivacije publike da u svojim realnostima promene odnos ka ovim osetljivim grupama i razbijaju prepreke koje nas razdvajaju.

27. i 28.06.2023., odigraće se zagrebačka premijera predstave u Centru za kulturu Trešnjevka sa početkom u 20 časova, a ulaz na događaj je besplatan.

Ovaj nesvakidašnji poduhvat deo je projekta podržanog kroz program Kreativna Evropa pod nazivom „TOUCH“ (prevod: „Dodir“), usmerenog na upotrebu pozorišnih praksi za osnaživanje različitih osetljivih grupa i stvaranje prostora za povezivanje i razmenu između ljudi sa različitim životnim iskustvima – kako onih na sceni tako i svih u publici.

Daljnji razvoj sustava koji razumije i brine – glavna je poruka međunarodno znanstveno-stručne konferencije „SKRB2023 – Razvoj usluga za djecu i mlade s problemima u ponašanju i njihove obitelji“

PIŠE: Ljiljana Ban

FOTO: Stichting Kinderperspectief

U Tuhelju je 23. i 24. ožujka 2023. održana međunarodno znanstveno-stručna konferencija „SKRB2023 – Razvoj usluga za djecu i mlade s problemima u ponašanju i njihove obitelji“. Konferencija je okupila više od 350 sudionika među kojima je bilo 44 djece i mladih – korisnika odgojnih ustanova/zavoda. Uz tuzemne i inozemne izlagače, djeca i mladi su nakon jednodnevnih radionica imali priliku izložiti svoje viđenje skrbi te prijedloge za poboljšanje iste. U svojim preporukama mladi sudionici posebno su se osvrnuli na (često stigmatizirajuću) terminologiju koja se koristi u stručnom radu, važnost pravovremenih i potpunih informacija (u svim smjerovima i među svim dionicima) te veću uključenost u donošenje odluka o životu u ustanovi koja je djeci i mladima mjesto života (njihov dom).

Konferencija je rezultat suradnje Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstva pravosuđa i uprave te Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uz organizacijsku podršku Centra za nestalu i zlostavljenu djecu i Centra za pružanje usluga u zajednici Zagorje.

Poruka kojom je zaključen skup je važnost reforme i daljnjeg razvoja sustava koji razumije i brine. „**Moj život je tvoj posao**“, izjava je jedne mlade osobe iz Nizozemske koju je sa skupom podijelila Martine Tobé jedna od izlagačica skupa. Upravo ova izjava posebno je odzvonila među sudionicima skupa, kao dobar podsjetnik i vodič svakom dioniku u skrbi o djeci i mladima.

„Sutra ću biti - priča o domcima“ - film nakon kojeg sustav ne bi smio ostati isti

PIŠE: Ljiljana Ban

FOTO: DOP produkcija

Andelo Jurkas snimao je film „Sutra bit ću - priča o domcima“ punih šest godina. Napravio 137 minuta dokumentarca od 300 sati radnog materijala. Razgovarao s preko 50 dječaka i mladića, isto toliko odgajatelja, ravnatelja, stručnih suradnika i snimao na preko 100 lokacija. Sve s jednom misijom - da stvari o kojima se govori donesu neku konkretnu promjenu.

„Važno mi je da film senzibilizira ljude iz šire okoline na same klince i problematiku sustava kojim se bavi“, navodi Jurkas i nastavlja: „Mene apsolutno ne zadovoljava to što će se nekom film svidjeti. Bitno je da se po pitanju onoga što film obrađuje nešto stvarno napravi.“

Film predstavlja 10 likova „domaca“ (kako likovi sami sebe nazivaju), korisnika domova za odgoj ili odgojnih domova od kojih je 8 živjelo u domu tijekom snimanja filma i dvojice koji su boravili u domu sredinom 90-ih. Uz usporedbu života u domovima iz perspektive nekad i sada prikazane su intimne priče ovih dječaka/mladića/muškaraca čija startna pozicija, kako navodi Jurkas, „nikada nije bila ni 0 nego -3“

Ideju za film Jurkas je dobio tijekom provedbe projekta o pop kulturi koji se provodio u srednjim školama i tijekom kojeg je u razgovoru sa srednjoškolcima iskočila tema problema u ponašanju i iskustava boravka u odgojnim domovima. Potencijalno zanimljiva ideja postaje odluka o početku snimanja nakon poziva profesorice s Malog Lošinja. Njezin opis kako je to vruć kesten i nezahvalna tema koju su mnogi već odbili raditi djelovao je samo kao dodatno gorivo.

Inicijalni plan nije bio snimati šest godina, no Jurkas ističe kako je taj dugi period snimanja dao dodanu vrijednost filmu jer su imali priliku dobiti uvid što se sve s mladima, ali i odgajateljima, dogodi kroz određeni vremenski period. „Najveću promjenu u tih šest godina primijetio sam na odgajateljima. Odgajateljski posao je jako emotivno iscrpljujuć. Izloženi su svemu i svačemu – od prijatnji pa nadalje. Njihov posao je užasno (zbog visoke odgovornosti) potrošan i mislim da bi trebali imati beneficirani radni staž.“ Jurkas nadalje navodi kako odgajatelji jednoglasno

ističu frustraciju nezainteresiranošću vrha sustava za njihov posao u smislu da nemaju nikakvu praktičnu podršku na terenu ili je ista jako nezadovoljavajuća. Prvenstveno se to odnosi na financijsku podršku, a onda i pedagoško-didaktičku u smislu rada s korisnicima. Jurkasov je dojam kako se i odgajatelji i mladi osjećaju pomalo klaustrofobično unutar sustava u kojem se nalaze.

Što se samih korisnika tiče, čini mu se kako iz njihove pozicije sistem niti ne postoji. „Njima su domovi prolazna stanica. Institucije u kojima im je ili bolje ili gore od onog što su naučili i vidjeli kod kuće. Nisam siguran da im je ponuđeno ono što im treba.“ Razlog zašto je tome tako Jurkas prepoznaje u opisu jedne odgajateljice u kojem ona navodi kako sukus cijelog problema leži u činjenici da se ne radi s uzrokom, nego samo s posljedicama. Dječaci i mladići najčešće u dom dolaze iz slomljenih obitelji i nakon 2, 3 ili 4 godine vraćaju u te iste, jednako slomljene obitelji s kojima se cijelo to vrijeme nije uopće radilo ili nije radilo dosta.

Na kraju razgovora Jurkas će zaključiti u pesimističnom tonu kako mu se čini da je domski sustav zapravo preslika našeg društva u kojem su „domci“ premala kritična masa da bi ikoga bilo briga za nju. Da iako u tom sustavu postoje senzacionalni pojedinci, na žalost ne postoji dovoljno onih koji bi nešto sustavno mijenjali. Dodatno je obeshrabrujuće što su u ministarstvu zaduženom za sustav skrbi brojne i česte fluktuacije zaposlenika, počevši od samih ministara. Od početka snimanja filma 2016., do njegovog završetka na čelu ovog ministarstva izmijenilo se čak 5 ministara. Jasno je kako je u takvim uvjetima teško očekivati sustavni plan i program bez kojih nema ni kvalitetnog pomaka.

No, unatoč izrečenom pesimizmu Anđelo Jurkas ne odustaje od pokušaja iniciranja promjena. Već je počeo s pripremama za snimanje nastavka ovog filma i to ovaj put kroz vizuru djevojaka. „Želim obuhvatiti materiju iz pozicije isključivo ženskog filma. Istražiti s kojim problemima se suočavaju djevojčice te koja su potencijalna rješenja. Pokušao bi sublimirati položaj u kakvom se nalazi djevojčica u (odgojnom) domu i žena 21.stoljeća u hrvatskom društvu.“ Premijeru tog filma planira na proljeće 2024.

I dok čekamo novi film o djevojkama, film o mladićima „Sutra ću biti - priča o domcima“ tijekom 2023. kreće s prikazivanjem u kinima, festivalima i školama. Film se može i naručiti putem platforme RUNDA ZA FILM, nezavisne tvrtke DOP Produkcija, a više informacija o tome kako doći do filma potražite putem maila dopprodukcija@gmail.com

Hrvatski audiovizualni centar
Croatian Audiovisual Centre

DOP
PRODUKCIJA

REŽIJA JURKAS - **SCENARIJ** ANĐELO JURKAS
DIREKTOR FOTOGRAFIJE GORAN BERONVIĆ, DINO NIKŠIĆ, VIKTOR JELIĆ - **KAMERA** GORAN BERONVIĆ, DINO NIKŠIĆ, DARKO PAUKOVIĆ, KAN, IVAN ČEMIN, STEFAN BRAJNOVIĆ, BRANKOVIĆ HAINŠ, ANĐELO JURKAS, EDDIE ROGERS, HIRVILJE PODOBNIK, GERO IVAN SUČIĆ, KRISTINA BARIŠIĆ, VIKTOR JELIĆ - **TON** GORAN BERONVIĆ, DINO NIKŠIĆ, DOMAGOJ KNEŽEVIĆ, DARKO PAUKOVIĆ, KAN, STEFAN BRAJNOVIĆ
MONTAŽA DOMAGOJ KNEŽEVIĆ - **ASISTENT MONTAŽE** VIKTOR JELIĆ, EDDIE ROGERS, GORAN MARČIŠIĆ
FOTOGRAFIJA IVAN SUČIĆ, GORAN BERONVIĆ, DARKO PAUKOVIĆ, KAN - **GRAFIČKO OBLIKOVANJE** DOLORES LUBIĆ, TURKALI, KATARINA ČENDAK, UNAZOVIĆ

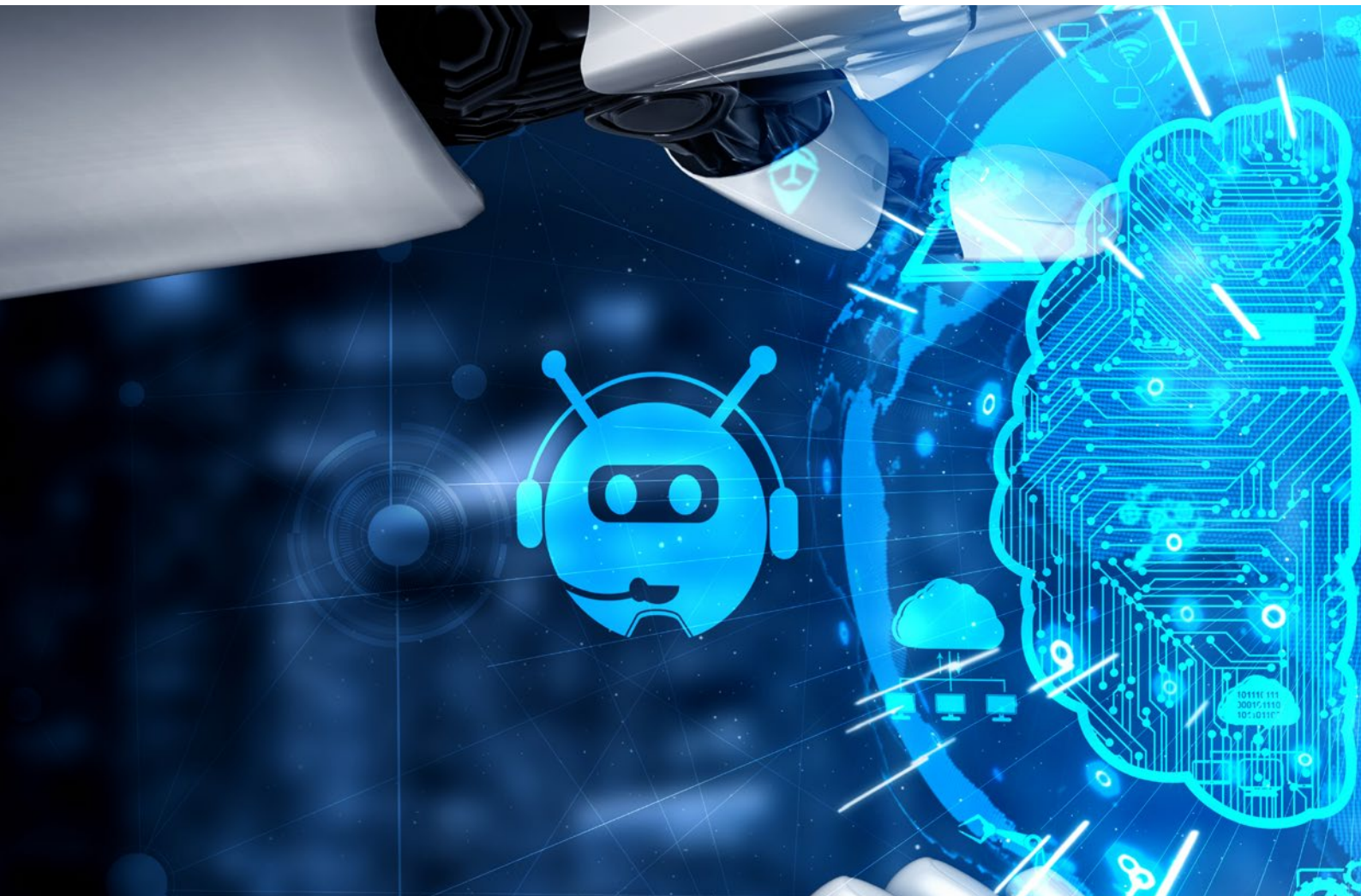
ŠUTRA ĆU BITI

WEB MARINA IŠTANDIĆ, FILIP PRAH - **BARACIJA** MARTIN MIKUS - **DIZAJN ZVUKA** EDDIE M - **GLAZBA** TOMISLAV UŽAREVIĆ, SHOTZ - **KOLOROKREKCIJA** POINT STUDIO - **IZVRSNA PRODUKCIJA** RUŽICA BRANKOVIĆ BOLIĆ, FILIP PRAH, ANA PETRAK, ANĐELO JURKAS - **ASISTENTI PRODUKCIJE** ANDRJA GUZALJIĆ, MONIKA NIČIĆ, TEREZA PEHAR - **PRIMARKETING** ANA PETRAK - **PRODUKCIJA** DOP PRODUKCIJA, 2016.-2022.

FILM JE SUFINANCIJAN SREDSTVIMA HRVATSKOG AUDIO VIZUALNOG CENTRA

PRIČA O DOMCIMA

"Hrabar, uznemirujuć i beskompromisan..." (VH, Lider.hr) "Fascinantna i zastrašujuća priča o životima klinaca od kojih su svi odustali..." (HM, Index.hr) "Ranjena djeca prže punk tuge, poslušajte na najjače" (OS, Telegram)

ChatGPT – napredak ili kataklizma

PIŠE: ChatGPT, Ognjen Livada i Ljiljana Ban

FOTO: Adobe Stock

O njemu se govori svuda. Govori se potihom ili jako glasno. Koriste ga svi – neki javno, a neki tajno. Kod jednih izaziva radost, kod drugih strah. Potiče priče o nezamislivom napretku, ali i o kataklizmi. Aktualan je da aktualniji ne može biti i zato pišemo o njemu. Čudo koje vas nikad ne ignorira u razgovoru – ChatGPT.

Pojavio se sa hladnijim i mračnijim danima studenog 2022. U doba kad se nikome nigdje baš ne izlazi, on je izišao i napravio vatromet. U samo dva mjeseca koristilo ga je već 100 milijuna ljudi (za taj broj korisnika Instagramu je trebalo dvije godine). Danas više vjerojatno nema onog tko ga ne koristi ili ga nije barem malo probao.

Sam sebe opisat će vrlo robotski – tehnički precizno i bez metaforičkog kićenja:

„ChatGPT je naziv za veliki jezični model koji je treniran od strane tvrtke OpenAI. To je računalni sustav koji je obučan za razumijevanje prirodnog jezika i sposoban je odgovarati na postavljena pitanja i zadatke povezane s različitim temama. ChatGPT se temelji na dubokom učenju i koristi umjetnu inteligenciju (AI) kako bi poboljšao svoje odgovore i bilo koje zadatke za koje je programiran. Kao takav, ChatGPT se koristi u različitim aplikacijama poput chatbotova, pretraživanja na internetu i drugih sličnih sustava gdje je potrebno razumijevanje prirodnog jezika i brzo donošenje odluka. Svrha ChatGPT je olakšati komunikaciju između ljudi i računala, posebno kada je potrebno obraditi velike količine teksta i podataka.“

Moramo priznati, nekoliko smo puta unosili različite varijante pitanja kako bi došli do što jasnijeg odgovora, odgovora kojim bi bili zadovoljni kao tekstom za ovaj članak. To možda govori

više o onima koji ovo pišu 😊, ali daje nam jasno na znanje kako u korištenju ChatGPTa treba dobro znati postaviti pitanje.

Uz kvalitetno postavljeno pitanje treba zadržati zdravi razum i provjeriti dobivene informacije. ChatGPT ipak nije svemoguć te su ponekad mogući nepotpuni ili čak i netočni odgovori. No, ukoliko mu se tada kaže: „Dragi GPT, oko ovoga nisi baš u pravu“, on odgovara: „Ispričavam se ako sam napisao krivi odgovor. Možete li, molim vas, navesti pitanje na koje sam dao krivi odgovor kako bih mogao ispraviti svoj odgovor? Hvala vam!“

I tu sad dolazi prednost ChatGPT-a. Ne samo što je spreman na kritiku i otvoren za nova znanja već on odmah odgovara. Ukoliko ne može pružiti odgovor, radi velike navale korisnika u kratkom intervalu, nježno vas obavijesti da mu se javite kasnije. Kada bi barem mi ljudi imali te manire.

Među vama koji ovo čitate sigurno ima i pobornika i protivnika upotrebe ChatGPT-a, ali u kojem god se taboru nalazili, mislimo kako je vrijedno upoznati se s njime. Ako ništa drugo, zato što će ga djeca i mlade osobe upotrebljavati. Kako ih savjetovati o nečemu u čemu nemamo iskustva?

Htjeli mi to ili ne, umjetna inteligencija je sve dostupnija. O nama ovisi kako ćemo je koristiti. Ono što niti jedna umjetna

inteligencija ne može zamijeniti je naše kritičko promišljanje o stvarima, stavljanje informacija u kontekst, našu priču i odnos s drugima iz kojeg uvijek nastaju one najvrjednija iskustva.

Ili, kako bi to rekao ChatGPT:

„Odgovorno i kritički koristite ChatGPT. Ne uzimajte sve informacije koje dobijete zdravo za gotovo. Imajte na umu da ChatGPT nije čovjek, već računalni program i da ponekad može dati netočne ili neprikladne odgovore. Koristite ChatGPT kao pomoćno sredstvo za istraživanje i učenje, ali ostanite kritični i razboriti u svojim odlukama.“

Za kraj samo zamolili ChatGPT da pozdravi vas čitatelje s nekom porukom po izboru.

Evo, što je rekao:

„Dragi čitatelji, želim vam puno pozitivne energije, sreće i uspjeha u svim vašim poduhvatima. Sjetite se da je svaki dan nova prilika za učenje i rast, te da je važno zadržati pozitivan stav i vjerovati u sebe. Hvala što čitate moje odgovore i radujem se budućim prilikama za pomoć!“

Sviđa nam se poruka. Prihvaćamo je. Objavljujemo. Zahvaljujemo.

Studija o participaciji djece iz ranjivih skupina u Hrvatskoj – izdanje UNICEFa koje će dugo godina predstavljati osnovu programskih aktivnosti svih koji stvarno žele čuti djecu

PIŠE: Ljiljana Ban

FOTO: Stichting Kinderperspectief

U Zagrebu je 30. studenog 2022. održana UNICEFova prezentacija ključnih rezultata i preporuka višegodišnjeg istraživačko-analitičnog procesa na temu participacije djece iz ranjivih skupina.

U samom istraživanju sudjelovalo je preko 1774 sudionika od čega 232 djece i 1542 odraslih. Cijeli tim istraživača koji je sudjelovao u ovom opsežnom radu predvođen je izv.prof.dr.sc. Ivanom Borić i dr.sc. Adrijanom Mataga Tintor koje su i autorice same studije.

Svrha studije bila je steći znanje o sudjelovanju djece iz ranjivih skupina u Hrvatskoj, ali i ponuditi konkretne preporuke za jačanje participacije.

Ono što je novina u ovoj studiji da uz preporuke za odrasle dolaze i preporuke za djecu. „Imati i preporuke za djecu nam je bilo logično jer kad već radimo istraživanje s djecom važno nam je bilo da se ne obraćamo samo odraslima već i djeci“, objasnila je suautorica studije Ivana Borić.

U prezentaciji rezultata iznenađujuće je bilo čuti kako građani smatraju da djeca počinitelji kaznenih djela, djeca migranti, djeca Romi i djeca s teškoćama u razvoju trebaju imati manje participativnih prava te kako djeca trebaju ostvariti pravo na samoodređenje tek oko 13. godine.

Ovime je još jednom potvrđeno kako je i stručnu i opću populaciju nužno više i intenzivnije informirati o značenju participacije te koliko su ovakva studija te naročito njene preporuke nužne našem društvu.

Najsnažniji opis važnosti participacije na skupu je dao mladić **Renato: „Ako ne pitate dijete što misli onda vam ostaje nagađanje koje u konačnici odnosi mnogo resursa. Djeca se moraju jako truditi da bi izišla na kraj sa stereotipima, ali valja istaknuti da oni nemaju neograničene količine strpljenja. Ako ih ne poslušamo oni će se prestati truditi.“**

I za kraj ističemo riječi savjetnice Pravobraniteljice za djecu, Davorke Osmak Franjić:

„Mi smo odgovorni što će se napraviti s prijedlogom koje je dijete dalo. Ono što je djeci teško je kada mi jednostavno izignoriramo ono što su oni rekli.“

Studiju možete preuzeti na web stranicama UNICEF Hrvatska: <https://www.unicef.org/croatia/media/12201/file/Studija%20o%20participaciji%20djece%20iz%20ranjivih%20skupina%20u%20Hrvatskoj.pdf>

Tjelesni dismorfni poremećaj

PIŠE: Tim Kako si?

FOTO: Freepik.com

Tjelesni dismorfni poremećaj predstavlja opterećenost zamišljenom manom u tjelesnom izgledu, a ako osoba i ima neku blagu fizičku manu, ona je preuveličana, a briga oko nje pretjerana. Brige o izgledu koje se javljaju su česte (traju više sati dnevno) i teško ih je kontrolirati, a osobe izvode i razna ponašanja s ciljem prikrivanja zamišljenih nedostataka. Te brige i ponašanja narušavaju svakodnevno funkcioniranje i kvalitetu života (primjerice, osoba će kasniti u školu jer je predugo nastojala prikriti svoju percipiranu manu). Kod osoba s ovim poremećajem problem ne leži u samom tjelesnom izgledu, već je njihova unutarnja slika o sebi iskrivljena i ne odražava stvarnost. Stoga je ono što te osobe s vide kao manu drugim ljudima nevidljivo ili jedva zamjetno tek kad na to jako obrate pažnju.

Ovaj poremećaj nije lako prepoznati jer ga osobe mogu vješto skrivati i najčešće to i čine – za njega se često veže osjećaj srama i krivnje, osobe misle da su tašte ili da će drugi to o njima misliti pa ne razgovaraju o tome kako se osjećaju. Međutim, možemo primijetiti kada osoba kasni jer se dugo sprema za izlazak, kada se često uspoređuje s drugima ili osuđuje tuđi izgled, kada često provjerava percipiranu manu u ogledalu ili pak pokušava potpuno izbjeći ogledala i druge reflektirajuće površine te

kada osoba iskazuje želju ili zaista otiđe na estetske zahvate, pogotovo ako opetovano nastoji „popraviti“ isti dio tijela. Uz to, možemo primijetiti kada nas osoba opetovano pokušava uvjeravati da je neprivlačna ili pak kada tražit umirivanje i razuvjeravanje da je s njezinim izgledom sve u redu.

Kako bismo zaista znali ima li osoba tjelesni dismorfni poremećaj ili ne, potrebna je procjena stručnjaka mentalnog zdravlja, a za liječenje samog poremećaja uspješnom se pokazala kognitivno-bihevioralna terapija i farmakoterapija. Međutim, postoje koraci koje možemo poduzeti kako bismo pružili podršku osobama koje pate od ovog poremećaja. To je u prvom redu otvoren razgovor i poticanje na kritičko sagledavanje medija i sadržaja koje prate na društvenim mrežama, s obzirom na to da su to veliki izvori pogrešnih zaključaka o tome kako bi osoba trebala izgledati i što se smatra poželjnim u društvu. Osim toga, važno je njegovati klimu u kojoj se vrijednost osobe ne temelji na njezinim fizičkim osobinama te promicati ideju „Moje je tijelo najmanje zanimljiva stvar o meni“. Drugim riječima, treba kod mladih razvijati ideju da su naša tijela samo mjesta u kojima radimo stvari, učimo, družimo se, volimo i živimo svoj život.

Planeta M1 (2): Uzbudljiva bića

PIŠE: Astronaut D14

Ko se to nama budi? Dobrodošli divni moji ljudi.

Opet ja. Rekoh vam da sam tu i da ne brinete. Budući da ste se probudili, dragi putnici, najavljujem i prvu pauzu. Trenutno se nalazimo u takozvanoj sivoj zoni. Izgleda malo zastrašujuće, ali proći će. Samo je novo i nepoznato. Držimo se zajedno. U ovom trenutku jedino je to važno. Ovo je prva usputna stanica našeg putovanja. Tu pravimo mali predah. Pretpostavljam da ste sada svi zbunjeni. Ne brinite, to je sasvim normalno. I ja sam bio takođe. Sva ova čudnolika bića i arhitektura koju vidite, nije baš tako strašna kao što izgleda. Samo nije vama znana. Istina, teže se sporazumjeti. Ovo je neka nova kultura, neko novo okruženje. Samo se pokušajte neupadljivo uklopiti. Tako radimo svi kada prvi put boravimo ovde.

Evo i nje. Okupite se jer ovde nastavljamo priču. Dragi putnici upoznajte "prvu raskrnicu".

Naime, postalo je alarmantno jer se našem dijelu zemlje zaista dešavala apokalipsa. Ili je ovaj osjećaj preovladavao samo u mojoj glavi? Veoma brzo sam shvatio da više ništa nije šala. Sve što je govorio gospodin Destino, bila je istina prava.

Počeo sam da mu vjerujem. Doduše nisam imao puno izbora. Poslednju potvrdu da će se moj život iz korijena promijeniti su mi dostavili moj novi saputnik i moj pas Čiča. U trenutku kada smo kretali, Čiča je kilometrima udaljen od svoje kućice došao da se pozdravi. To je bio više nego jasan znak. Posmatrao sam ga preko stakla letjelice kako u očima prolazi kroz svaku uspomenu koju smo zajedno izgradili. Kroz sve te uspomene sam prolazio i sam. Iskreno, smetalo mi je što su tada očigledno svi, pa čak i on znali da se nikada neću vratiti. Svi osim mene. Ja sam bio ubjeđen u suprotno. Bilo je teško prihvatiti da ovo više nije šala.

Poznaovao sam svog saputnika. Bili smo bliski. Ali se dugo nismo vidjeli. Naš ponovni sastanak je bio jako emotivan. Potpuno sam ga mogao razumjeti. Shvatio sam da je odabran na potpuno isti način kao i ja. On je od poznatog imao samo mene, a ja njega. Tu je pala odluka, šta god da bude, biće zajedno. Bićemo tu jedan za drugog.

I tako smo krenuli svoj put do "prve raskrsnice". Sve se brzo dešavalo, pa smo tako u samom uzletanju uspjeli da vidimo kako u tren oka nestaje sve. Svaki novi napredak naše kapsule unaprijed, brisao je ono što je bilo iza nas. Čiča, kuća, avlija, ulica, naši tereni sa kamenim golovima. Sve je ostalo samo u nama.

Vremena je bilo jako malo. Pitate se za šta? Putevi su obično dugi. Sada će početi naše novo prijateljstvo. Ono koje će nam pomoći da se upoznamo sa cijelom novom planetom i svime onim što nas uz nju čeka. A čekalo je svašta nešto. Čudno i strano. Gospodin Destino je i dalje otresit i oštar. Veoma ozbiljnoga lica. Taj čovjek nije znao da se nasmije. Ali, nakon dugo vremena smo ga prihvatili i shvatili da je ipak prijatelj. Pomagao je, ali na zaista specifičan način.

Pričao nam je o "prvoj raskrsnici". Držeći istu onu braon cigaru, u brke je otpočeo: "Tri ih ima. Ova prva najteža je zbog magle i dima".

Nerviralo me jako tada njegovo pričanje kroz zagonetku i rimu. Nikada nije imao tačnu informaciju. Sve je bilo neodređeno. Te u magli, te u dimu, te ispod vode, te na mjesecu. Sunce dođe...

Potpuno se pogubiš u samo jedan minut razgovora. Mi smo provodili sate i dane zajedno. Vremenom je bivao jasniji. Prokljuvili smo njegov način donekle. Znali smo da riješimo tu i tamo po neku zagonetku u određenom trenu. To je zaista znalo olakšati posao.

Raskrsnica je kroz naše prvo putovanje bila strašna. Crni nabor u nedogled. Unutra oluja. Stihijski napada kapsulu koja se jedva kontrolisano tresce i nastavlja proboj. Bića koja opčinjeno i radonoznalo bulje u nas. Diraju prozor kapsule u želji da nas dodirnu. Sličnog su oblika kao ljudi, ali opet posve drugačiji. Na tren osjetismo sigurnost i pojedosmo grašku sreće komentirajući da smo kao u akvarijumu. Uvijek se sjetim pjesme sa radija. Kao da je izabrala najljepši trenutak da obistini svoje riječi "izgleda da mnogo pljušti...".

Ali, skoro ništa nije bilo tako. Ja to jasno vidim i znam sada. Strah od ovog putovanja i strah od novog nam je previše oblikovao doživljaj koji smo imali tada.

Vidim da ste se malo međusobno povezali, zar ne? E da, baš Vi gospodine iz šestoga reda. Tako i treba. Svako pa i ovo naše putovanje je lakše bar u dvoje. Skupite se malo za nastavak koji slijedi. I dobro promatrajte kroz prozor kako bismo zajedno naučili njihov jezik.

Gotova je pauza, a time i naša druga priča. Spremite se dragi moji za oluje nove i uzbudljiva bića.

?

Kad nam je netko jako važan i blizak, kažemo da je naša desna ruka. No, kako tu desnu ruku čini pet prstiju tako često u našem svakodnevnom životu našu „desnu ruku“ čini više ljudi. Jednostavno, za različite stvari potrebni su nam (najčešće) različiti ljudi. Iako u svom životu ponekad imamo i one svoje super ljude koji su jednostavno za sve, općenito vrijedi - što je više ljudi to je snažnija ruka, jača mreža i bolja zabava. Tko je tvoja/Vaša desna ruka?

?

Tko je moja „desna ruka“?

Podrška:

Tko je ona/j na koga se mogu uvijek osloniti?
Tko je moja podrška i u dobru i zlu? Tko me prihvaća baš onakvu/onakvog kakav/a jesam?

Mentori i savjetnici:

Tko je osoba kojoj ću se obratiti za savjet kad mi u pola pranja prestane raditi perilica rublja ili kad tražim novi posao? Tko je ona/j tko zna uvijek nekoga tko možda zna više i može pomoći?

Pozitivci i motivatori:

Tko je ona/j koji/a uvijek navija za mene? Tko me uspije motivirati čak i onda kada sam/a odustanem? S kim mi je veća radost proslaviti uspjeh od uspjeha samog?

Učitelji:

Tko je osoba za koju bi mogao/la reći da je moj učitelj? Ona/j od koga sam toliko naučio/la i još učim? Tko je taj od koga mogu čuti koje stvari još moram naučiti i razvijati? I koje su mi slijepe točke?

Ekipa za zabavu:

Tko je osoba s kojom se najbolje zabavljam? S kim se najviše smijem? Tko je ona/j s kojim ne trebam puno razmišljati o ničemu već samo uživati u trenutku?

**I sad kad ste već uronjeni u milijun pitanja, zašto ne postaviti još i ono milijun i prvo....
Kome sam ja dio desne ruke?**

Iziđeš iz doma i gdje ćeš i šta ćeš sa sobom?

Možda to nekom zvuči da je lako, ali nije.

RAZGOVARALA: Ljiljana Ban

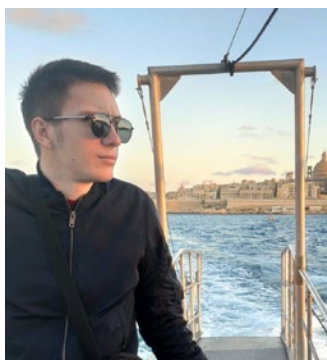
FOTO: Privatna arhiva sudionika

Jasmina, Nikola, Stjepan i Vjeko mladi su ljudi koji su do svojih srednjih dvadesetih stekli određeni staž samostalnog života. Njihovi vršnjaci sami biraju vrijeme odlaska iz svojih domova i to (prema statistici) čine većinom tek u tridesetima. No, alternativni dom zakonski se mora napustiti najkasnije do sredine dvadesetih (i to ukoliko se ispunjavaju propisani uvjeti). Njih četvero podijelilo je svoja iskustva izlaska iz skrbi, izazove samostalnog života i prijedloge za olakšanje i unapređenje ovog procesa.

Četvero mladih iz dvije države, dva oblika skrbi, različitih dužina „staža“ samostalnog života. Razlike su brojne, ali jedna velika stvar je zajednička – isticanje važnosti da u procesu osamostaljenja, ne ostaneš sam.

Napomena: U razgovoru je sudjelovala i mlada osoba iz Bosne i Hercegovine koja je svoju odluku o objavi njenog sadržaja povukla pred odlazak materijala na tisak. No, nekoliko tekstova koji slijede u nastavku odabrani su na osnovi njezinih prijedloga.

Odabir tekstova ovog broja časopisa napravljen je prema onome što su **oni** istaknuli kao najveće izazove ili primjere dobre prakse.

Stjepan (21) – „Inače sam iz Rijeke. Živio sam u dječjem domu u Novom Vinodolskom. U Zagreb sam došao zbog studija od kojeg sam odustao, ali sad radim kao recepcionar u jednom tematskom parku. Već 3 godine živim samostalno.“

Nikola (24) – „Studiram na master studiju za fizioterapeuta. Do pre dva meseca bio sam na smeštaju u dečjem domu, a sada sam na samostalnom stanovanju u sklopu grada Beograda.“

Jasmina (33) – „Živim u Beogradu već 9 godina samostalno. Bila sam na smeštaju u hraniteljskim porodicama. Završila sam masters na Poljoprivrednom fakultetu i sada radim u državnom preduzeću.“

Vjeko (24) – „Živio sam u udomiteljskoj obitelji, no u samostalni život izišao sam iz dječjeg doma u Splitu. Studirao sam, radio sam, preselio se iz jednog u drugi grad i sada se vratio studiranju. Na 1. godini sam teologije. Živim samostalno 4 godine.“

Priprema za izlazak

STJEPAN: Mi smo za pripremu imali jedan dodatan stančić koji je dom plaćao. Živiš sam, sam si kuhaš, pereš, sve samostalno. Svaki mjesec dobiješ određenu cifru novaca s kojima samostalno raspolažeš i tako da imaš s čim preživjeti do kraja mjeseca. Ja sam sa 17 godina otišao u taj stan. Svakih nekoliko dana odgajateljica bi došla provjeriti imam li sve potrebno za izgurati do kraja mjeseca. Gledajući s današnje perspektive to mi se činilo jako dobro jer sam naučio kako najlakše funkcioniram i kako si mogu rasporediti stvari. Bila je to jako dobra stvar. Mislim da bi bilo dobro da je taj period općenito traje malo duže, ali meni osobno je tih godinu dana bilo sasvim dovoljno.

VJEKO: Ja sam došao u dom s 18 godina iz udomiteljske obitelji. Bio sam godinu dana u domu i onda sam otišao u stambenu zajednicu. U prvoj stambenoj zajednici bilo nas je četvero. Stan je bio u samom centru Splita. Što je predivno! Kasnije sam zbog odgovornog ponašanja uspio dobiti mjesto u garsonijeri gdje sam bio sam. Taj period mi je bio jako drag i mislim da je taj oblik pripreme super. Bilo je jako dobro što smo imali neka svoja zaduženja kako bi se gradio osjećaj osobne odgovornosti. Čini mi se da je to sve jako dobro funkcioniralo zahvaljujući voditeljici stambene jer ona nije dopuštala da se netko izvlači i da stan postane prljav i neuredan. Svi smo se naučili brinuti o stvarima i čini mi se da je možda samo jedna osoba izašla iz stambene, a da nije bila spremna za samostalan život. Tu je bilo uključeno i osvještavanje raspolaganja financijama. Mi stan nismo ništa plaćali i još smo dobivali (ako se dobro sjećam) 500 kuna po osobi za hranu, higijenske i kućne potrepštine. Na kraju mjeseca se gledalo koliko je tko i na što potrošio. Tu nas se jako lijepo naučilo da obraćamo pažnju na to kakve su cijene i što nam je mjesečno potrebno. Osim toga također smo prolazili kroz stvari tipa kako napraviti dokumente, napisati životopis te smo vježbali za razgovor za posao. Sve to je baš odlično radila naša voditeljica stambene (teta Anita). I sad razmišljam je li to bilo samo do nje kao osobe jer ona je bila baš jako tome posvećena i što bi bilo da je na tom mjestu bio odgajatelj bez dovoljno entuzijazma. Znam da su neki iz drugih domova jednostavno utonuli u udobnost tog polusamostalnog života i ništa nije ispalo iz svega toga. I to je mogući minus, u slučaju da je na tom mjestu osoba koja tu ne bi trebala biti.

Ono što bi još istaknuo kao važno je psihološka podrška. Mi svi u globalu kao ljudi imamo nekih problema i trebamo nekoga s kim možemo razgovarati, a kad uzmete dijete iz doma...šansa da treba nekoga je još veća. U domu je naravno bio psiholog, ali ja kao ni drugi mladi tada to nismo vidjeli kao nešto wow. Možda nas je trebalo više potaknuti na razgovor s njim o stvarima koje su nam bile problematične ili su se ponavljale. Možda bi bilo dobro da se dovedu i vanjski suradnici za neki dodatan rad u tom

području, primjerice kroz radionice. Ja trenutno imam svog psihologa i da sam ga imao prije vjerujem da bi mi to puno pomoglo. I možda bi zrelije postupio u nekim stvarima i ne bi napravio neke greške.

JASMINA: Prije izlaska ja sam bila skroz neinformisana. Za mogućnost stana u Beogradu saznala sam preko tv-a. I sama sam aplicirala i izborila se za taj smeštaj. Srećom da smo rođeni u ovom dobu kad možeš da ukucaš u kompjuter što trebaš i možeš da nađeš informaciju. Nadam se da će stvarno zaživeti priprema za izlazak i da ćeš u toj pripremi 3 meseca pre izlaska da popuniš sve zahteve za sve što ti treba kad iziđeš. Na primer, baš velik problem je problem s prijavom prebivališta. Dok si na smeštaju u domu ili u hraniteljskoj porodici ti se vodiš prijavljen na centar za socijalni rad ili na hraniteljsku porodicu. U trenutku kada izađeš iz zaštite tebe se automatski briše. Ti ostaješ bez prebivališta. Ne možeš da izvadiš ličnu kartu, a bez ličnog dokumenta ti ne možeš ništa. Ja sam se snašla tako što sam imala jednu drugaricu čiji roditelji su me prijavili, ali to je sve snalaženje.

NIKOLA: Kod nas u domovima bude par sastanaka zaposlenika sa štićenikom o uslovima i pravilima pre izlaska, ali ja sam više znanja stekao kroz komunikaciju sa svojim drugarima koji nisu iz sistema. Od njih sam saznao većinu informacija koje su mi bile potrebe za samostalan život.

Iskreno mislim, da bi trebalo napraviti neku intenzivniju pripremu sa svim korisnicima jer dosta njih ne zna kako izaći. Ne znaju svrhu korišćenja stanova i slično i treba to proći pre iseljanja - celu obuku oko stanovanja, trošenja novca pa sve do komšiluka i slično.

JASMINA: Na papiru stoji da se od 14. godine kreće s pripremom za izlazak, ali to je samo na papiru. I uglavnom se ne sprovodi. Informacije su šture. Mlade osobe su često i nezainteresovane. Potrebno je buđenje svesti kod mladih da će taj nerealni svet doma u koji su ušaškani da nestane. Za sve koje znam iz doma izlazak je bio velik šok i neki su završili u dnevnoj bolnici od siline šoka. Navikli su da budu u komuni s drugim mladima i odjednom su ostali sami. Baš sami.

Ono što je jako bitno i može da pomogne je umrežavanje mladih jer tim putem najbrže putuju informacije. Ako mlada osoba ode u dom i tamo kaže mladima neku informaciju ta će se informacija brzo proširiti. Jer su stariji mladima uvek uzor. Kod vršnjačke pomoći je problem što takve informacije ne dolaze do dece u hraniteljskim porodicama. Zašto je to tako, nemam pojma.

Period izlaska

NIKOLA: Meni je to bilo super jer imam više drugara vani. Ja sam u domu zadnjih godina doslovno samo prespavao. Tako da sam s jedne strane jedva čekao da odem i mogu reći da mi je dosta prijatnije, drugačije, mirnije. Spavam, nema buke, dreke... Bukvalno imam svoj mir. Pred kraj je u domu bilo dosta teško za nas studente. Počne smetati sva ta buka. Zato sam stan tražio i stan sam i dobio.

U jednom stanu obično budu po dvije osobe. Ja sam kao student i privilegovana osoba dobio da budem sam u stanu. Iskreno, plašio sam se u početku kako će biti, šta će biti. Ono kuhaj, čisti, peri, kako ću da uključim mašinu... ali evo me već dva meseca i pozitivan sam. Nemam nikakve poteškoće, nemam stresa, nemam ničega. Ali, opet imam drugare ako zatreba da mogu da ih pozovem.

Stanove koji se dobiju od grada moguće je iskoristiti najkasnije do 26e godine. Smeštaj se dobiva na dve godine, a novčana pomoć na godinu dana. Prve godine dražbine za stan nam se odbijaju od te finansijske pomoći, a drugu godinu sve troškove plaćamo sami. Ta druga godina za dosta njih bude totalni šok jer ne rade i nisu radili. Ja znam dosta njih koji su izašli ko muva bez glave. Bukvalno dobivaju pomoć mesečno, a nakon godinu dana – kud koji mili moji.

Ono što mislim da je najlošije što mi ovde, mislim u Srbiji, dobivamo dosta novca na mesečnom nivou tokom te prve godine i onda deo mladih ne radi, sedi kući i ima sve što poželi. Ali to je samo tih prvih godinu dana. Do skoro, uvet za dobijanje stalne novčane pomoći je bio da ne radiš. Od skoro je to ukinuto i možeš da radiš s prijavom i da dobijaš novčanu pomoć. To je jako važno da možeš da uštediš.

STJEPAN: Moj izlazak je realno trajao malo više dana. Sjećam se da je bilo dosta euforično... jer upisao sam faks, znao sam da idem u drugi grad, novi prijatelji, novo društvo, nova okolina... sve se totalno mijenja i baš sam bio euforičan oko svega toga. Nisam se bavio previše time što ostavljam već onime čemu se nadam, gdje se želim vidjeti, kako želim da mi bude.

Nisam imao priliku prije vidjeti Caritasovu Kuću za mlade u kojoj sam nastavio dalje živjeti. Tamo su me ostavili i tamo sam ostao. Imao sam prijevoz, vozila me socijalna iz doma, s njom sam riješio i faks i upisao se u taj novi dom. Imao sam pomoć pri svemu. Nisam morao ništa na svoju ruku sam rješavati i razmišljati gdje ću ići.

Kad sam odlučio prekinuti studij odlučio sam izaći i iz Caritasove Kuće za mlade iako sam imao mogućnost još ostati. U toj kući uz studente žive i mladi koji rade i ostaju u kući dok si ne skupe neku ušteđevinu za otići na stan. Moja odluka je bila da idem dalje jer full sam htio biti samostalan.

U domu sam bio od šeste godine. Nakon 13 godina baš me zanimalo kako će mi ići s tim samostalnim životom. Sad živim s cimerom, dijelimo troškove i vidim da se sve može kad se nađe način. I jako mi je dobro... i radim i imam vremena za hobbije i društvo.

JASMINA: To je kod mene bio period. Ja sam bila u gradskom stanu dvije godine. Za taj stan sam morala da se izborim iako mi prema pravilu pripada. Kad sam ušla u stan imala sam sa sobom 100 eura koje sam uštekala i odmah počela da tražim posao. Sve dok nisam dobila stalan posao ja sam se osamostaljivala. Radila sam i po dva posla, išla na sve besplatne edukacije za koje sam čula. Nekih 6 meseci sam preživljavala. Kad imate ograničen budžet onda kupujete stvari na akciji. I ja sam tako kupila nešto na akciji i pokvarila želudac, a nisam znala nikoga tko bi mi pomogao.

Ja bi da postoji neki dežurni telefon ili neki savetnik koji će da vam pomogne kad vam treba savet i pomoć. Potrebna je i tehnička podrška i netko ko će biti tu za tebe. Neka izgrađena ličnost, ko bi te uputio u vođenje domaćinstva, financija...bio tu za tebe. Svi mi mislimo da znamo. Ja sam prilično neustrašiva, ali u trenutku kad sam se razbolela prvi put sam se prepala. Nisam mogla da odem ni do apoteke i osećala sam se bespomoćno.

VJEKO: U nekom trenutku išlo mi se skroz osamostaliti i nisam iskoristio skroz sve mogućnosti koje su se nudile. Imao sam tu kuću od djeda i početak mog samostalnog života je bio jako jednostavan jer sam prije toga živio sam u tom domskom stanu i sad sam samo počeo živjeti na drugoj lokaciji. Zahvaljujući teti Aniti bio sam jako svjestan finansijskih i birokratskih stvari koje su me čekale. To je jako važno...jer koliko sam mogao vidjeti kod drugih... velik je to šok kad izideš iz svijeta gdje se ništa ne plaća, gdje tvoja plaća ostaje samo za tebe (pa se navikneš trošiti i imati ovo i ono). Šok je ući u svijet gdje sad od te svoje plaće moraš sve sam platiti. Neki ostanu izvan sebe kad im dođe račun od tisuću kuna za režije. Najednom više nemaju onaj luksuz na koji su se navikli oko trošenja na izlaske i svega sličnog pa im se čini da su izišli u neku rupu, da im je život pao i da tu slobodu koju imaju više nemaju. Što je i logično jer su sa slobodom dobili i odgovornost. I zato je finansijska pismenost jako bitna. Nekima se desi da završe u dugovima i na ulici. Jer nisu imali tu svjesnost o financijama, štednji. Police osiguranja iz zaklade Vaša pošta nam baš pomognu da nam amortiziraju taj prvi period navikavanja. Posebno jer isplate dolaze mjesečno i daju ti tu neku sigurnost.

Nakon izlaska

STJEPAN: Nakon izlaska država ne osigurava nikakvu financijsku podršku. Ono što je super jesu sredstva koja daje zaklada Vaša pošta i mlada osoba u periodu od dvije godine dobije mislim oko 50.000 kuna. Taj iznos dolazi kroz mjesečne isplate. Uz to meni je dosta pomoglo to što mi se ono što sam zaradio kroz praksu tijekom škole i ljeti čuvalo na štednji. I tu sam ušteđevinu otvorio kad mi je bilo najhitnije. Tako da sam imao s čime započeti život.

NIKOLA: Mi mladi dosta pričamo o tome kako ćemo nakon što izidemo iz ovih gradskih stanova. Bilo bi super da ima neka pomoć od države za kupovinu stana ili neki benefiti za štíćenike koji imaju jasne ciljeve i odgovornost. Iako je to predlog svih mladih, u globalu nas je mnogo malo da bi mogao naš glas da dođe do onoga/onuda dokle treba.

JASMINA: Problem je što čak i kad postoji neki propis koji bi trebalo da pomogne mladima iz zaštite on se ne sprovodi kako treba tj. ovisi o osobi koja sedi u primerice birou za zapošljavanje. Moje iskustvo je da kad odeš na biro i kad naglasiš da si dete iz zaštite i kao takav bi trebao da imaš prednost pri zapošljavanju, žena u birou ti kaže – pa šta. Biro ima mogućnost dodatnog školovanja, promene profesije, ali bi trebalo da oni sami više komuniciraju s mladima, da pozivaju mlade na te kurseve i potaknu ih, da bi mladi bili konkurentni i lakše našli posao. Srećom postoji Centar Jaki mladi koji financira neke kurseve i obuke. Imaju savršenu praksu i dobro izvežbaju za zapošljavanje kroz radionice i simulacije. Tamo sve naučiš i imaš mentora koji ti mnogo pomaže. I otvoreni su za sve. Plaćaju vozačke dozvole za A, B, C, D kategorije, kurs za računare, jezike.

VJEKO: Nakon izlaska važno je imati neku odraslu osobu uz sebe koja će ti pomoći savjetom. Mene je iz nekog posla koji je mogao jako loše završiti spasila gospođa Senka savjetom da o svemu razmislim. Kasnije mi je pomogla i kad sam odlučio otići u Zagreb. Ona mi je bila podrška u vidu konkretnih savjeta, ali i razgovora o nekim stvarima koje su meni bile važne. Važno je imati te dobre savjetnike. I ja možda nisam bio svjestan koliko je to važno jer sam ih cijelo vrijeme imao.

U idealnom izlasku bi imao profesionalnu osobu koja bi ti pomogla da budeš svjestan koji sve problemi, zamke, ali i radosti i uzbuđenja te čekaju. Osobu, koja bi ti pomogla da budeš svjestan svojih sposobnosti. Znam dosta prijatelja koji nisu svjesni svojih sposobnosti i onda lutaju tražeći se ili misleći da su negdje i onda se gube. Tu je važan taj životni savjetnik, ali i psihološka pomoć, da postaneš svjestan što ti se događa.

JASMINA: Obavezno bi od države da bude neko odeljenje koje će se baviti sistemom psihosocijalne podrške u samom trenutku izlaska iz zaštite. Neko ko bi mogao da uputi mlade na sve alternative. I pod obavezno neko tko bi mogao da ih uputi uz sve vezano za vođenje domaćinstva. Jer mladi koji izađu to ne shvataju, pogotovo oni koji izađu odmah iz srednje škole. Potrebna je dodatna podrška obavezno tekem te prve dve godine da se pripremiš za pravo i potpuno osamostaljivanje.

Pored mentalne higijene potrebno je da se sprovodi i zdravstvena higijena. Zato što se mladi zapostave. I to bude prepreka i za zapošljavanje. To izgleda kao da su sitnice, ali zapravo je jako važno.

Primerice moj komšija iz stana bio je romske nacionalnosti. Završio je za pizza-majstora i otišao na razgovor za posao. Posle mi njegova šefica priča da ga zapravo nije imala nameru zaposliti jer nije imao iskustva, Rom je i traži prvi posao. Za nju je to bilo gotova priča. Ali kako je vrtela hemijsku dok je čekala da on završi to što priča, ta hemijska joj ispadne i kad se sagnula da je dohvati videla je Acine bele patike i čarape. I kaže žena da nikad nije videla belje čarape, ni patike u životu. Njena deca nikad nisu imala tako bele čarape i patike. I u tom trenutku je promenila odluku i rekla Aci da dođe sutra na posao. I upravo ta njegova čistoća, bleštave čarape i patike su bile presudne da dobije posao. I od minimalca Aca sad super zarađuje. Urednost, izgled može svašta nešto da donese, a niko ni ne misli o tome. Neko treba da ti o tome nešto kaže.

STJEPAN: Nije to mala stvar, izideš iz doma i gdje ćeš i šta ćeš sa sobom? Možda to nekom zvuči da je lako, ali nije.

TEMA BROJA:
**SAMOSTALAN,
A NE SAM**

Poverenje – polazna tačka rada Kuće mogućnosti Centar Zvezda

PIŠE: Dijana Janković

FOTO: Privatna arhiva Centra Zvezda i Stichting Kinderperspectief

Svaki susret sa Tatjanom Dražilović, direktorkom Centra Zvezda, za mene je posebno zadovoljstvo. Ona je komunikativna, spontana i – reklo bi se neumorna. Razgovor smo ugovorile za kasne večernje sate jer ona samo tada ima slobodnog vremena. Rane večeri obično provodi sa “svojom decom” kako ona zove mlade osobe koje žive u Centru Zvezda, Kući mogućnosti.

“Ja noću obavljam veliki deo posla”- priznaje Tatjana sa osmehom, “tada, dok svi spavaju, završavam sve ono što u toku dana nisam stigla”. Dok se ja pitam odakle crpi toliku energiju, ona počinje priču o počecima Centra Zvezda, alternativnog smeštaja za mlade koji izlaze iz sistema socijalne zaštite. U martu je Centar Zvezda proslavio 10 godina postojanja i trenutno postoje tri Kuće mogućnosti u Srbiji. Prva je 2015. osnovana u Beogradu i tu trenutno boravi devetoro mladih koje vode četiri kućna roditelja. Sledeće godine otvorena je Kuća u Nišu i tamo je trenutno smešteno petoro mladih sa dva kućna roditelja. Konačno, 2020. je otvorena treća Kuća mogućnosti, u Kragujevcu gde se sada nalazi petoro mladih o kojima se stara četvoro zaposlenih, a u dogledno vreme planiraju i nove lokacije.

Sve je počelo tako što je Tanja, inače prosvetni radnik i majka četvoro dece, konstatovala da je puno dece sa mnogo potencijala i talenata, koja nemaju nekog kraj sebe da ih razume, stimuliše i usmeri. Nošena željom da pomogne, Tanja je osnovala udruženje uz pomoć kojeg je, prvo troje dece iz jednoroditeljskih porodica, pomogla da upišu fakultete i obezbedila im sredstva za osnovne životne potrebe. U toj fazi nastanka ovog oblika podrške, Zvezda još nije nudila smeštaj. Da bi na neki način svoje aktivnosti podelila sa drugima, Tanja je uz pomoć prijatelja napravila vebstranicu o radu Centra. Ovo se ispostavilo kao važan korak jer se ubrzo nakon toga desilo nešto što je odlučilo dalji tok aktivnosti Zvezde: Fondacija za socijalne promene i inkluziju (FSCI) iz Sofije stupila je u kontakt sa Tanjom sa zanimljivim predlogom - da u saradnji s njima otvore Kuću mogućnosti u Srbiji. Program Kuća mogućnosti je

postojao već nekoliko godina u Bugarskoj, a tada se uz pomoć EU fonda otvorila mogućnost da se ovaj program proširi na druge zemlje i podigne na još viši nivo. Tanja je bila pozvana da bude njihov partner u Srbiji, a potom su i udruženja iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije i Albanije dobile ponudu da se uključe.

Iako nikad pre toga nije razmišljala o otvaranju alternativnog smeštaja za mlade, Tanja je vrlo brzo odlučila da ovu ponudu prihvati. Program iz Bugarske se odlično uklapao u zakonodavni sistem, mentalitet i način življenja u regionu. Fondacija je obezbedila trening, priručnik za rad i kompletnu finansijsku podršku tokom prve 2 godine postojanja. Pored toga, program partnerima nudi smernice po pitanju načina rada, uslova koje objekat mora da ispunjava po pitanju prostora i uređenja kao i usluge u vidu dodatne edukacije, savetodavne podrške i mogućnost konsultacija sa kolegama. Dva psihologa iz FSCI su uvek dostupna da saslušaju i pomognu savetom kada je potrebno. Uz sve to se i svake godine organizuju i konferencije, a ove godine je u pripremi i prva međunarodna razmena za mlade korisnike.

U okviru ovog programa, mladima iz osetljivih kategorija se pruža mogućnost stanovanja uz podršku u trajanju od u proseku dve godine. Korisnici mogu da računaju na svakodnevno prisustvo kućnih roditelja u večernjim smenama od 7 uveče do 7 ujutro.

„Kućni roditelji su saradnici kod kojih nam je primarno da imaju unutrašnju motivaciju za ovaj posao, životno iskustvo, kao i afinitet prema radu sa mladima. Mladim osobama u programu Kuća mogućnosti je potrebno da mogu da steknu poverenje u kućne roditelje, da se osećaju bezbedno i prihvaćeno kako bi mogli da podele informacije o sebi i prihvate savet ili sugestiju“, objašnjava Tanja.

Selekcija korisnika Centra Zvezda vrši se na osnovu zahteva koji mogu da upute mladi, socijalni radnici, prosvetni radnici ili čak komšije i svi se odmah uzimaju u razmatranje. Vrlo brzo se pravi dogovor da mlada osoba dođe na intervju. To je ujedno i mogućnost da se mlada osoba i kućni roditelji upoznaju, da se sagledaju potrebe i očekivanja mlade osobe, kao i Centra Zvezda. „Vrlo brzo reagujemo i trudimo se da se sve odigra u par dana. Nekad su situacije urgentne i nema vremena za odlaganje“, objašnjava Tanja.

Mladi korisnici dolaze iz različitih situacija, jedan broj mladih dolazi iz domova za decu bez roditeljskog staranja, neki iz hraniteljskih porodica, a ima i onih koji dolaze iz bioloških porodica. U Kući je akcenat na učenju životnih veština, vodi se briga o zdravlju mladih, prati se i podstiče edukacija, formalna i neformalna, usmeravaju se kada je zapošljavanje i priprema za osamostaljivanje u pitanju, a sve to kroz individualne planove razvoja.

Tatjana na proslavi 10 godina rada Centra Zvezda

Nakon ulaska u Kuću, zaposleni i mlada osoba razgovaraju o tome kakva je trenutna situacija, kakve su želje i potrebe mlade osobe i šta je ono urgentno na čemu treba raditi, a nakon toga se mladi prate na osnovu tromesečnog plana razvoja. Učešće u programu u trajanju od prosečno dve godine je preporučljivo, ali mladi su slobodni da napuste program ranije ukoliko to žele ili da ostanu duže, ako još uvek studiraju ili još nisu sasvim spremni za izlazak. Ne preporučuje se previše produžavanje boravka jer to je forma prezaštićenosti, a prekratko ostajanje u programu može značiti da nema dovoljno vremena za završetak neke edukacije ili adekvatnog zapošljavanja i pripreme za uspešno osamostaljivanje. Svaka mlada osoba i njene potrebe se individualno posmatraju i prate.

Prvi deo boravka u Kući je period adaptacije i navikavanja. Kada je mlada osoba spremna, počinje se sa izradom individualnog plana razvoja (Personal Development Plan). Kroz razgovor i aktivnosti, zaposleni se bave podučavanjem životnim veštinama – kuvanjem zajedničkih večera, održavanjem domaćinstva, ekonomičnim kupovanjem i održavanjem lične higijene, brige o biljkama i kućnim ljubimcima.

Tanja sa ponosom priča da skoro svaka mlada osoba odlično zna da kuva kada izađe iz Kuće, „pogotovo momci“, kaže kroz osmeh. Pominje čuvenu svesku recepata, gde se zapisuju svi isprobani recepti koji im se dobro nađu i nakon izlaska iz kuće. Tanja otvoreno priznaje da joj je pisanje godišnjih izveštaja najmanje drag deo posla dok baš uživa u tome da sa mladima potapa kupus ili pravi pindur od preostalih paprika, da s njima kuva, pravi torte od onog što se nađe u frižideru ili sveće i vodi duge razgovore.

Kada su razgovori u pitanju, Tanja naglašava da transparentno komunicira sa mladima, čak sa njima deli i brige i time im svesno daje osećaj da su i oni odgovorni za ono što se dešava u Kući. Mlade stimuliše da se i oni trude zajedno sa zaposlenima da kuća nastavi sa postojanjem.

„Deca koja su dugo boravila u institucijama (čak i hraniteljskim porodicama) nekada imaju pogrešnu sliku o stvarnosti, jer u domu svaki eventualni kvar ili lom popravljaju domar i to nije njihova odgovornost, hrana stiže u menzi i o tome isto ne brinu. Prvi izazov je kada dođu kod nas, da im stvorimo osećaj odgovornosti za sve što se oko njih dešava: ako polomimo nešto-moramo da popravimo, ako ne skuvamo-nema obroka“, navodi Tanja i iskreno nastavlja: „Posledica trauma u njihovim životima često su uzrok nekog ponašanja, pa uvek postoji strepnja da možda nismo dovoljno vešti da to prepoznamo.

Mi ne moramo da budemo psihoterapeuti, ali trebalo bi da smo u stanju da sagledamo uzrok određenog ponašanja i usmerimo ih ka rešenju problema. Ove godine koje provedu kod nas su ključne za proces samospoznaje jer kada odu od nas, njih čeka život, brak, deca, posao. Zbog toga smatramo da je boravak u našoj Kući dobra prilika da se pažnja posveti tretmanu i izlečenju nekih posledica traumatskih iskustava jer to će ih učiniti spremnijima da se uhvate u koštac sa životom posle izlaska, za uspešniju samostalnost, za formiranje sopstvene porodice. Zato smo mi tu, da sa njima svakodnevno razgovaramo o svemu što ih muči i da podelimo sa njima ono što primećujemo.

ostave iza sebe i pokušaju da ga zaborave što je njihov izbor i na njega imaju pravo" zaključuje Tanja.

„Svi ti mladi ljudi, dolaze sa nekom svojom potrebom, nekom svojom tugom, traumom, ali sa potencijalima“, naglašava Tanja još jednu od osnovnih vrednosti u Kući.

„I ono što je za nas posebno značajno i što jako stimulišemo, to je vršnjačka podrška. Oni žive zajedno, druže se, međusobno se povezuju i nekada, kada izađu iz programa, zajedno iznajmljuju stan, čuvaju jedni druge, pomažu se. Ta njihova povezanost je dodatno osnaživanje, pored naše podrške.“

Proizvodi koje izrađuju u Centru Zvezda

Svaka mlada osoba, u zavisnosti od ličnog potencijala i interesovanja, u toku boravka u programu Kuća mogućnosti uspeva da nešto nauči, u nečemu da napreduje i više ili manje iskoristi dobijenu šansu. Međutim, dešava se da neki mladi ljudi ne žele da se uključe u potpunosti u program niti iskoriste priliku da napreduju. Takođe, nekada se efekat programa ne vidi odmah, mladi sazrevaju i pri tom tek u zrelijim godinama integrišu prikupljeno znanje“.

Tanja se priseća da je nekadašnja Zvezdina korisnica jednom za novine rekla: “Dolazak u Zvezdu i boravak tu mi je omogućio da znam da nikad više neću biti sama“, i to je upravo ono što mi želimo da postignemo. Taj osećaj da i kada oni odu od nas“, kaže Tanja, „oni uvek mogu da se vrate, da dobiju pomoć koja im je potrebna i da u nama imaju tu važnu osobu s kojom mogu da podele i radost i brigu. Činjenica da u tome najčešće i uspevamo je nešto što me čini posebno ponosnom. Iako najveći broj mladih ostaje godinama u kontaktu sa nama kao timom, neke mlade osobe se nakon odlaska više nikad ne javi, ali mi to poštujemo. Možda oni imaju potrebu da određeni deo života

Konačno, Tanja stimuliše i volonterizam kod mladih. Povremeno, oni idu i kuvaju u smeštaju za beskućnike sa željom da u mladima razvije samosvest - da svako, makar i bez puno materijalnih mogućnosti, ima nešto što može da pruži dugima: svoje vreme, pažnju i energiju.

Najizazovniji deo rada Centra Zvezda su stabilne finansije. “Ovo nije program koji može da zbrine mnogo mladih odjednom, da bi velike brojke i blistave rezultate mogli da pokažemo onima koji pružaju sredstva i time im stavili do znanja koliko su nam neophodna. Kroz naš rad, puno se ulaže u manji broj mladih osoba, ali baš zato je ovaj program kvalitetan, zato što se puno vremena ulaže u individualan pristup sa ciljem da mlada osoba „izvuče iz sebe“ ono najbolje.“, ističe Tanja.

„Preporuka FSCI kao osnivača programa je bila da se nakon prve 2 godine, onda kada kuća mora da počne sa samo-finansiranjem, ostvari ušteda time što će se raditi sa volonterima u ulozi kućnih roditelja. Međutim, ovo se ispostavilo kao nepouzdana rešenje jer to dovodi do čestih promena kućnih roditelja, što mladim korisnicima teško pada”, opisuje Tanja početne postavke. „Finansijska stabilnost još nije postignuta, troškovi su oko 1500 € mesečno po Kući, a održavanje kontinuiteta i postojanja Kuća mogućnosti je od izuzetnog značaja za ove mlade ljude. Bilo bi porazno da jedna od tri Kuće mogućnosti koje u Srbiji postoje mora da se zatvori zbog nedostataka sredstava jer se time gubi i kredibilitet i poverenje kod mladih, ali i kod institucija i ljudi u lokalnoj sredini” zaključuje Tanja i nastavlja: “Uz stalne finansije, mogli bismo za kućne roditelje da obezbedimo pristojne naknade, edukacije i supervizije i time osiguramo

Veliki broj usluga Zvezda obezbeđuje i u saradnji sa drugim organizacijama. Kada je reč o zapošljavanju, mladi mogu da dobiju pregršt informacija od programa Jaki Mladi, a organizacija PIN je psihološka mreža stručnjaka kojima naši mladi mogu da se obrate ako imaju potrebu za psihoterapijom.

Na kraju razgovora Tanja ističe da je uzajamno poverenje polazna tačka: „Mi im nudimo prostor da budu ono što jesu, da budu ljuti i ogorčeni i tužni, ali im pritom i dajemo osećaj da su u okrilju naših Kuća – uvek bezbedni.

Tatjana sa timom Zvezda na proslavi 10 godina rada Centra

da podrška mladima bude još kvalitetnija, a naši saradnici i kolege da budu što duže deo ovog programa, kako zbog mladih, tako i zbog strukture i lojalnosti samog tima.”

U međuvremenu se Tanja trudi da na svaki mogući način obezbedi sredstva: “Kroz proizvodnju suvenira za praznike i korporativne poklone pokrivamo trećinu troškova. Svi mladi, kolege, studenti i volonteri dolaze da pomognu kada je u kratkom periodu potrebno pripremiti veći broj proizvoda. Apliciranjem za različite grantove, uspevamo takođe da obezbedimo deo sredstava. Nekad to tek pokrije materijal za naše ručno rađene proizvode. Uz to, povremeno dobijamo donacije od strane pojedinaca i kompanija, na čemu smo zahvalni, ali što je takođe neizvestan izvor prihoda. Trudimo se da se više razvijemo u segmentu socijalnog preduzetništva. To će nam omogućiti finansijsku stabilnost, da postanemo samoodrživi i da, u tom pogledu, možemo malo da se opustimo”, otkriva Tanja smer u kojem planira budućnost.

Nekada se dešavaju incidenti, mlada osoba tada pomisli da će sankcije biti – da mora da napusti Kuću. Ali, mi uvek najpre razgovaramo sa njima, objašnjavamo im da se to ponašanje ne toleriše, ali da ih nikad nećemo izbaciti što čini da njihovo poverenje u nas traje i nakon završetka programa. S druge strane, kada oni dođu da žive u Kući mogućnosti, mi im dajemo ključ od kuće i time im stavljamo do znanja da imamo poverenja u njih i da im je sve na raspolaganju. To postaje i njihova kuća. To je polazna tačka za izgradnju odnosa poverenja, razumevanja i podrške. A bez toga-nema ni željenih promena, ni rezultata, ni uspeha.”

Uz mentora nisi sam

U idealnom izlasku bi imao profesionalnu osobu koja bi ti pomogla da budeš svjestan koji sve problemi, zamke, ali i radosti i uzbuđenja te čekaju. Osobu, koja bi ti pomogla da budeš svjestan svojih sposobnosti.
(Vjeko, HR)

PIŠE: Miruna Kastratović

FOTO: Privatna arhiva sudionika i Stichting Kinderperspectief

Od boravka u alternativnoj skrbi, teži je jedino izlazak iz nje. Nakon zaštićenih uvjeta doma, kada izađu kroz njegova vrata, mladi iz skrbi suočavaju se s nizom izazova i problema. Uz niz vještina koje trebaju da bi uspjeli i preživjeli, iskustva i istraživanja pokazuju da im je najviše potrebna ljudska podrška. Onaj netko tko će biti tu, njihov osobni mentor.

Na koji način pristupiti mladima i najbolje im pomoći u stjecanju potrebnih znanja i vještina za samostalan život potrebno je naučiti. Struci je u tome uvelike pomagao „Okvirko - priručnik za osnaživanje mladih u procesu izlaska iz alternativne skrbi“, izdan 2014. te i danas poznat kao Biblija za rad s mladima. Koliko je ovo bio važan i prijeko potreban izvor govori i činjenica da je na njegovoj izradi pod uredničkim vodstvom predstavnika udruge Igra, SOS Dječjeg sela Hrvatska i Dječjeg doma „Maestral“ autorski sudjelovala čak 21 osoba (među kojima troje mladih), a prije izdavanja konačne verzije konzultirano je još 79 stručnjaka, 53 mladih i 10 udomitelja. Nakon priručnika udruga Igra je 2015. organizirala i prvi trening za osobne mentore pod nazivom „Kako mentorirati“, u trajanju od sedam dana i njime educirala 21 osobu iz mnogih krajeva naše zemlje.

Prema Igrinom modelu, osobni mentor s mladom osobom radi individualno kroz tjedne susrete. Prvih šest mjeseci susreti se odvijaju u ustanovi, a nakon izlaska iz doma još nekoliko mjeseci u korisnikovom okruženju. Pristup svakoj mladoj osobi je individualan i temelji se na ciljevima koje je mlada osoba definirala s osobnim mentorom.

Iako im mentor pomaže uroniti u svijet odraslih, naučiti ih kako pronaći posao i stan, platiti režije, raspolagati s novcem, brinuti se o svom zdravlju i slično, postoje mladi koji su u otporu i nisu spremni o tim stvarima još razmišljati, otkriva nam Lorena Živković, magistrica socijalnog rada i stručna suradnica u udruzi Igra: „Kad se za nekoga brinete, onda je to jako teško gledati. No, ovaj odnos je ujedno vrlo nagrađujući jer su mladi stvarno zahvalni i jer je ostvaren vrlo blizak odnos koji često

traje i nakon mentoriranja. Osobni mentor je mladoj osobi ona najbliža osoba kojoj se obraća kad je u krizi.“

Udruga Igra trenutačno ima mrežu od 30 osobnih mentora po cijeloj Hrvatskoj. Ta regionalna rasprostranjenost je iznimno važna jer su mladi izvan Zagreba izrazili posebno veliku potrebu za ovom uslugom.

Broj korisnika kojima udruga pomaže pritom ovisi o financijskim sredstvima koja se dobivaju putem projekta. Novim Zakonom o socijalnoj skrbi uvedena je usluga socijalnog mentora. U Igru se nadaju da će na njihov zahtjev za licenciranjem dobiti pozitivan odgovor te da će ova usluga ostvariti time svoju kontinuitet.

Prepoznajući važnost usluge osobnog mentora SOS Dječje selo Hrvatska odlučilo je svojim korisnicima osigurati njen kontinuitet kroz otvaranje ovog radnog mjesta unutar svoje organizacije. Tijekom 2017. i 2018. godine ta je udruga sudjelovala na međunarodnom projektu „Prepare for Leaving Care“, a od šest uključenih nacionalnih asocijacija, jedina je otvorila ovo radno mjesto nakon što je projekt završio. To je bila novost i u svijetu te je SOS Dječje selo Hrvatska 2019. dobilo nagradu „Dare for care“, što je godišnja nagrada internacionalnog SOS-a za inovativne ideje nacionalnih organizacija.

Lorena Živković

Osobni mentor, kako ga vide u SOS Dječjem selu Hrvatska, ima dvije uloge, objašnjava Bojan Krsnik, Stručni suradnik za rad s mladima u pripremi za izlazak:

„S jedne strane je priprema za izlazak iz skrbi mlade osobe koja je u procesu napuštanja skrbi ili je već započela svoj samostalni život. Tu se podrazumijeva praćenje, vođenje, podrška. Pri tome je izuzetno važno da se mlada osoba sama uključuje i da aktivno sudjeluje u svim odlukama. Kroz naš odnos zajednički unapređujemo njene kompetencije i način donošenja odluka kako bi se što kvalitetnije brinula o samostalnom životu.

Drugi dio odnosi se na praćenje mladih uključenih u SOS Program polusamostalnog života. To je program naknadne skrbi koji traje tri godine i koji omogućuje mladima nakon izlaska da ostanu u kontaktu s nama, da se i dalje brinemo o njima. Mladima se kroz program osigurava savjetodavna i financijska podrška kao i mogućnost korištenja stanova koje je SOS DSH dobio u najam od Grada Zagreba.“

Godišnje iz sustava alternativne skrbi izlazi stotinjak mladih, od toga iz SOS DSH-a, koji ima dvije zajednice u Osijeku, a jednu u Zagrebu i Velikoj Gorici, desetak, makar ih zna biti i više. Primjerice, trenutačno je u Zagrebu i Velikoj Gorici dvanaestero mladih pred izlaskom, a osam u Osijeku.

Mladi u Zagrebu i Velikoj Gorici imaju individualne susrete s osobnim mentorom, a u Osijeku Bojan Krsnik jednom mjesečno drži grupnu radionicu sa svim korisnicima. Susreti i radionice strukturirani su kroz različite programe i aktivnosti kako bi pomogli mladima u osamostaljenju i preuzimanju odgovornosti, a u SOS Dječjem selu Hrvatska priprema za izlazak iz skrbi počinje već s prvim danom dolaska u selo ili zajednicu.

U posljednjem razredu srednje škole tijekom cijele školske godine obrađuju se teme zapošljavanja, obrazovanja, stanovanja, mentalnog zdravlja, slobodnog vremena, praktičnih znanja i vještina, financija i sustava podrške, a one, koji se odluče za nastavak obrazovanja nakon srednje škole, upućuje se na stipendije i mogućnost života u studentskom domu. Važnost uloge osobnog mentora Bojan Krsnik naglasio nam je i kroz primjere vlastitog iskustava i rezultate evaluacija:

„Kod mladih u tom periodu života dosta su naglašene neizvjesnost i nerealna očekivanja od samostalnosti. Mnogi nemaju jasnu sliku budućnosti. Generalno mnogi mladi u skrbi imaju iskrivljenu sliku realiteta: koliko košta život i kako izgleda. Zato smatram da im je uloga osobnog mentora izrazito važna. Kada smo radili evaluaciju moje uloge i programa, mladi su ga ocijenili vrlo visokim ocjenama. Stoga bih silno želio da u svim domovima i institucijama zaživi ta uloga jer se kroz praksu pokazalo koliko je mladima značajna.“

S idejom da i druge organizacije uvedu poziciju osobnog mentora, SOS Dječje selo Hrvatska je 2019. pokrenulo i nacionalni projekt u kojemu su, osim njihovih stručnjaka, sudjelovali i stručnjaci Crvenog križa iz Čakovca, Igre iz Zagreba, MOST-a iz Splita, Centra za pružanje usluga u zajednici Izvor-Selce te Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu koji je bio zadužen za izradu evaluacije programa.

Na istraživanju o ulozi i značaju osobnog mentora u tranziciji mladih iz sustava alternativne skrbi radile su docentice sa Odsjeka za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu Anja Mirosavljević i Ivana Maurović, 2019. i 2020. godine.

Istraživanjem se pokušao pokriti cijeli spektar alternativne skrbi te se obuhvatio dio mladih iz udomiteljstva, dio iz dječjih domova, a dio iz odgojnih ustanova i SOS Dječjeg sela.

Bojan Krsnik

Prema dobivenim rezultatima, osobnog mentora smatraju korisnim i mladi i stručnjaci. Većina mladih je pritom istaknula da bi to trebala biti obavezna mjera i usluga za sve koji izlaze iz skrbi. Posebno važnim kvalitetama mentora mladi su istaknuli fleksibilnost, posvećenost, upornost, stalno razumijevanje i da im daje nadu u to da će sve biti u redu.

Mentori su, pak, istaknuli važnost individualiziranog pristupa zbog različitih potreba mladih. Doc.dr.sc. Anja Miroslavljević navedeno potkrepljuje i primjerima:

„Mladi su mentore često uspoređivali s članovima obitelji. Govorili su za svoje mentore i mentorice: Ona mi je kao mama ili kao prijateljica. Vrlo su ih pozitivno opisivali i često su govorili da bi takvi trebali biti socijalni radnici. Mentori su, s druge strane, govorili o svojim višestrukim ulogama: od roditelja, učitelja, trenera, vodiča, uzora, prijatelja, ali i profesionalca stručnjaka. Poznato je iz istraživanja i literature da je uloga mentora zahtjevna upravo zbog toga što on mora zadovoljavati sve te uloge. Važno ih je uskladiti i procijeniti koja je kada potrebna. Primjerice, prema zahtjevnijem korisniku treba biti profesionalniji i mentoru tu pomaže prijašnje iskustvo. Mentorima je osobito važno susretati se i konzultirati s drugim mentorima, čuti tuđa iskustva jer na taj način uče jedni od drugih. Ponekad se susreću s teškim situacijama. Primjerice, jedna je djevojka naprasno izašla iz udomiteljstva i preko noći joj je trebalo naći smještaj, džeparac, stipendiju jer joj je prijetilo beskućništvo. Kad je vidjela kako joj je mentorica pomogla, odlučila je upisati studij socijalnog rada. Zato je osobno mentorstvo ogromna odgovornost i nije lak posao.“

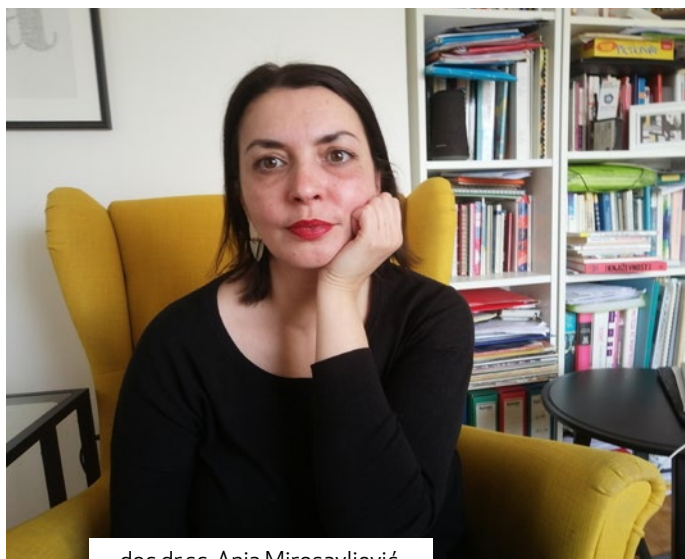
Svaki mentor ima različit broj korisnika. Bojan Krsnik zaposlen je na tom radnom mjestu te mentorira sve mlade koji izlaze iz SOS Dječjeg sela Hrvatska. U drugim udrugama broj korisnika ovisi o programima – nekad rade samo s jednom mladom osobom, a katkad i s više njih. Mnogi ostaju u kontaktu i nakon što prođe službeno vrijeme mentoriranja. Iako se osobni mentor pokazao izuzetno korisnim u praksi, sustav i dalje ne podržava dovoljno tu potrebu. Međutim, i to se mijenja, napominje docentica Anja Miroslavljević.

„Poanta ovog istraživanja bila je i znanstvena evaluacija koja bi nadležnima dala do znanja da se to pokazalo dobrim rješenjem. Što se budućnosti ove usluge tiče, civilni sektor uvijek je bio produžena ruka sustavu. Dobro je da je pojam socijalnog mentora ušao u zakon, jer je tako moguće imati vanjske mentore. Primjerice, netko tko radi u udruzi Igra može biti mentor za Centar za socijalnu skrb Peščenica. Mislim da je dobro što se otvorila ta mogućnost. Zato sam sigurna da će se ta usluga nastaviti razvijati, a pritom treba i osnaživati veze sa sustavom.“

Ako osnaživanje veza sa sustavom znači suradnju u smislu rada stručnjaka iz udruga za potrebe sustava, u novom Zakonu o socijalnoj skrbi ta se mogućnost pojavila, kaže predsjednica Hrvatske udruge socijalnih radnika Štefica Karačić.

Naime, stručnjaci sa Studijskog centra socijalnog rada, zajedno s Hrvatskom udrugom socijalnih radnika, osmislili su projekt socijalnog mentorstva. To je usluga koju pružaju socijalni radnici Hrvatskog zavoda za socijalni rad i usmjerena je na osobe koje žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, što su, među ostalima, i mladi koji izlaze iz alternativne skrbi.

doc.dr.sc. Anja Miroslavić

Hrvatska udruga socijalnih radnika tijekom 2022. provela je edukaciju za 220 stručnjaka iz centara za socijalnu skrb u Hrvatskoj koja im je ponudila potrebne alate za primjenu usluge. Ono što je sada potrebno jest zaposliti nove ljude u sustavu, kaže predsjednica udruge Štefica Karačić.

„Edukacija je u početku bila namijenjena ljudima koji rade u Odjelima za novčane naknade jer oni najviše rade s ljudima koji su u riziku od siromaštva. No, oni su prezaposleni pa se ne mogu baviti i uslugom osobnog mentora koja zahtijeva puno vremena. Zato je resorno ministarstvo donijelo odluku o zapošljavanju novih ljudi u centrima.

Osposobljeni socijalni radnici još formalno ne pružaju uslugu socijalnog mentorstva jer je namjera ministarstva da budu prepoznatljivi i da svaki centar ima jednog socijalnog mentora. Trenutačno se radi Pravilnik za opis njihovih poslova i prilagodba sustava na primjenu.“

U zakonu stoji kako centar koordinira rad i proces mentoriranja, ali se koriste i vanjski kapaciteti kako bi se usluga proširila u zajednici.

„U jednom od članaka Zakona kojim je regulirano socijalno mentorstvo zalagali smo se za mogućnost širenja i izvan centara, na druge pružatelje. Za to će trebati dovršiti proces licenciranja usluge i mentora na čemu upravo radimo.“, objašnjava Štefica Karačić.

Kako će osposobljeni osobni mentori proći u razvoju usluge socijalnog mentora pokazat će vrijeme. Ono što se iz prakse vidi jest da je osobni mentor mladim korisnicima alternativne skrbi jako potreban zato što usluge skrbi prilikom izlaska iz sustava ne postoje. Naime, iz svega što smo čuli vidi se da briga zapravo ne prestaje s izlaskom iz sustava, nego poslije njega, a to je ono što radi osobni mentor.

Prostor za mlade - Udruga Igra

Kada bi svaka tvrtka pomogla samo jednom djetetu, sva djeca iz sustava socijalne skrbi bila bi zbrinuta!

PIŠE: Miruna Kastratović

FOTO: Privatna arhiva Senke Klarić

Volontirajući i radeći 20 godina s djecom iz sustava alternativne skrbi Senka Klarić, upraviteljica Zaklade „Vaša pošta“, došla je do zaključka da djecu ne treba sažalijevati zbog njihove sudbine, nego im treba pomoći da se te sudbine promijene nabolje.

Sve je, kao i u svim velikim pričama, počelo slučajno... „Prije 20 godina pozvali su me u Dječji dom 'Maestral' da kao volonterka s djecom pišem zadaće. Ni slutila nisam što me zapravo čeka“, kaže Senka Klarić. Počelo je skromno i neobavezno, ali vrlo brzo, u gotovo svakodnevnom druženju s djecom, otvorio se jedan potpuno novi i drukčiji svijet.

„Svi mislimo“, nastavlja, „kako je djeci najgore kada završe u domu, kada se moraju odvojiti od svoje biološke obitelji koja im je, iako problematična i disfunkcionalna, nažalost jedino što imaju. No vrlo brzo shvatila sam da je zapravo najteže razdoblje koje proživljavaju ono kada moraju izaći iz doma i započeti samostalan život. Pod teretom neizvjesnosti i nesigurne budućnosti mnogi sumnjaju u sebe, pojavljuju se strahovi, pa čak i psihički problemi.“

Financijska pismenost je jako bitna. Nekima se desi da završe u dugovima i na ulici jer nisu imali tu svjesnost o financijama, štednji. Police osiguranja iz zaklade Vaša pošta nam baš pomognu da nam amortiziraju taj prvi period navikavanja. Posebno jer isplate dolaze mjesečno i daju ti tu neku sigurnost. (Vjeko, HR)

Senka Klarić

„Bilo mi je doista nevjerojatno da nema sustavnog rješenja za probleme djece koja napuštaju domove. Kako može biti dovoljno samo to da netko ima 18 godina i završenu školu, pa da dobije otpusnicu iz doma, a da to dijete ne zna kamo će, što i kako dalje u svijetu prepunom ozbiljnih životnih izazova i koji ga zasigurno ne čeka raširenih ruku? Upravo suprotno, sa stigmom domskog djeteta i bez ikakve socijalne mreže ova djeca, odnosno mladići i djevojke, gotovo da nemaju izbora. Razdoblje postinstitucionalne skrbi je poput ponora koji moraju prijeći uz veliku mogućnost da će se poskliznuti i završiti na dnu iz kojeg je povratak u normalan život težak, gotovo nemoguć. Više sam puta svjedočila primjerima kada je mladim ljudima od 23, 24 ili 25 godina bila naknadno pružena financijska i psihološka pomoć, ali je tada već bilo kasno. „

„Jer u periodu od 18. do 23. godine života“, kaže Senka Klarić, „oni su ostali bez ikakve podrške i u tom vremenu koje je nenadoknadivo mentalno su se pomirili s tim da će cijeli život ostati socijalni slučajevi i da za njih drugačijeg životnog puta nema. Tada ih je nemoguće izvući iz tog 'filma' jer kada se sažive s ulogom žrtve, u njima više nema nade u bolje sutra ni težnje za promjenom.“

„Otpočetak mi je bilo jasno da sve to nema nikakve veze sa mnom i da ja kao običan volonter tu ne mogu ništa. Fokusirala sam se na svoj mikrosvijet i počela razmišljati što mogu učiniti za svako pojedinačno dijete. Razmišljala sam: sustav ne mogu mijenjati – to je jasno, ali mogu otići u školu na informacije, mogu im pomoći da poprave ocjene, upisati ih na sportove koje žele, organizirati im rođendane, razgovarati s njima kada to žele i o temama koje oni žele itd. Sada, s odmakom vremena, shvaćam da je pisanje zadaća bio samo povod koji me doveo u dom i vodio k nečem puno širem i većem.“

Djeca su se s vremenom sve više otvarala, pričala o svojim sudbinama i od 2004. do 2009. bilo je puno ispričanih priča, druženja, pa i upoznavanja s roditeljima najčudnije vrste. Bilo je i prijatiji putem poruka, pisama, pa i suradnje s policijom, a sve u cilju zaštite djeteta od vlastitog roditelja jer, nažalost, u našoj državi i danas po važećim zakonima roditeljska su prava znatno veća od prava djeteta.

„Teško je kada vidiš dijete koje štedi novac i svaki posjet svoje majke plaća 300 kuna jer ona inače neće doći. Dok nisam došla u dom, mislila sam da ne postoji veća ljubav od roditeljske ljubavi prema djetetu, ali sam se, nažalost, imala prilike uvjeriti da to nije istina. Najveća ljubav na svijetu je ljubav djeteta prema roditelju jer dijete sve prašta. Sve! Nerijetko se događa da je dijete godinama zanemarivano, često i zlostavljano, ali potreba za prihvaćenošću jača je od svega. Samo jednom ga lijepo pogledajte i sve je oprošteno.“

Senka Klarić, po struci ekonomistica, odlučila je stvoriti projekt u svojoj branši te pronaći način kako djeci pri izlasku iz doma osigurati financijsku pomoć. Tako se rodila ideja o ugovaranju polica životnog osiguranja na ime svakog domskog djeteta ponaosob. Prve police donirane su djeci za Božić 2008. u Dječjem domu „Maestral“ u Splitu, a sam projekt nazvan je „Dobri ljudi – djeci Maestrala“.

Tako je ovim volonterskim projektom u prvih nekoliko mjeseci osigurano 63 djece iz Doma „Maestral“ s otprilike tri i pol milijuna kuna vrijednim policama životnog osiguranja. Svaka polica vrijedila je 6000 eura uz dogovor da će se isplaćivati rentno nakon izlaska djeteta iz doma. Bilo je to mjesečno po 250 eura tijekom prvih dviju godina života kako bi se mogli podmiriti osnovni životni troškovi stanovanja i režija.

Senka je od samog početka bila uključena i kao donatorica osobno, ali je ubrzo i njezina tvrtka – Hrvatska pošta – prihvatila sponzorstvo jedne police osiguranja za djevojčicu Vanu. Godinu dana poslije, 2010., Uprava Hrvatske pošte postaje zainteresirana za ovaj projekt, a krajem iste godine na platformi društveno odgovornog poslovanja (DOP) osniva Zakladu „Vaša pošta“. Preuzima postojeći model poslovanja, a projekt se s lokalne razine podiže na nacionalnu te mijenja ime iz „Dobri ljudi – djeci Maestrala“ u „Dobri ljudi – djeci Hrvatske“. Prateći vrijednosti svojih zaposlenika, menadžment Hrvatske pošte Senki je povjerio ozbiljan i vrlo zahtjevan zadatak da ovaj program zbrinjavanja implementira u sve dječje domove u cijeloj Hrvatskoj, njih sveukupno 21.

Bilo je to vrijeme kada su rijetki znali što je uopće DOP i koji je njegov potencijal u smislu šireg utjecaja na društvo. Europska komisija i Europska unija već su tada donijele smjernice i preporuke koje su pojedine zemlje članice vrlo brzo usvojile, što kod nas nije bio slučaj. Hrvatska pošta bila je pionir, ali i vizionar s ciljevima visokih dometa. Svoju uspješnost u području DOP-a Pošta je potvrdila nizom dobivenih nagrada državnoga i međunarodnoga karaktera. Zaklada od početka do danas posluje kao neprofitna organizacija bez zaposlenih, sve funkcije obavljaju se volonterski, a sav novac usmjeren je samo na djecu. Upravo ovakvom unutarnjom organizacijom stečeno je povjerenje velikog broja donatora koji proteklih 13 godina rado surađuju sa Zakladom na dobrobit djece iz sustava socijalne skrbi.

Zaklada svojim radom daje dodatnu vrijednost društvu te ujedno promovira Hrvatsku poštu kao lidera u svijetu društveno odgovornog poslovanja. Senka rado ističe da je timski rad i dobra suradnja s kolegama preduvjet svakog uspjeha, pa tako i uspjeha Zaklade „Vaša pošta“.

Cjelokupno poslovanje Zaklade podrazumijeva istovremenu koordinaciju triju različitih područja rada. To je prije svega suradnja s dječjim domovima, njihovim ravnateljima i stručnim timovima u koje ima veliko povjerenje i od kojih, kako sama kaže, svih ovih godina puno uči o struci koja nije njeno primarno područje obrazovanja. Drugo područje rada su kontakti i suradnja s ljudima iz uspješnog poslovnog svijeta te stvaranje probrane i kvalitetne mreže donatora koji osim financijske pomoći vrlo često mladima pomažu pri zapošljavanju i mnogim drugim životnim potrebama. I treće područje rada je unutar Hrvatske pošte kao osnivača Zaklade.

Osim iz poslovnog svijeta, donatori dolaze i iz drugih područja društva. Projekt je izrazito prilagodljiv, tako da je za uključivanje potreban samo element voljnosti pojedinca. To znači da donatori sami definiraju iznos donacije, odnosno

Nagrada za životno djelo

doniraju ovisno o svojim financijskim mogućnostima i željama i to djetetu iz doma po njihovu izboru. Svaku desetu policu donira Croatia osiguranje koje je ujedno i partner Zaklade „Vaša pošta“ od njezina osnutka. Croatia osiguranje je i najveći pojedinačni donator što znači da već sada imaju svoju pravu veliku obitelj djece iz domova kojoj su pomogli da zakorače u sretniju i vedriju budućnost. Ipak, svoja dobra djela nikada ne spominju u javnosti, nego poput pravih altruista predano i strpljivo pridonose radu Zaklade i u interesu djece i mladih iz sustava socijalne skrbi.

Zaklada „Vaša pošta“ policama osiguranja pomaže nekoliko kategorija djece i mladih koji odrastaju bez podrške vlastitih obitelji. Počela je s domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, a godinu poslije uključila i majčinske domove radi pomaganja socijalno ugroženim majkama da nakon navršene prve godine života djeteta zajedno napuste majčinski dom i samostalno profunkcioniraju u daljnjem životu. Nakon majčinskih domova odlučeno je pružati potporu i djeci iz udomiteljskih obitelji koja također nakon završetka udomiteljstva trebaju mentorsku i financijsku pomoć prilikom osamostaljenja. I na kraju, prije tri godine počela je suradnja i s domovima za odgoj gdje Zaklada nagrađuje svako dijete koje prema mišljenju stručnog tima u domu pokaže poboljšanje u ponašanju te napredak u školskim i izvanškolskim obvezama.

Do danas su donirane police osiguranja ukupne vrijednosti više od 3 milijuna i 100.000 eura čime je Zaklada pomogla više od 520 djece.

S obzirom na to da sva poduzeća, a pogotovo ona iz državnog portfelja, imaju obvezu prema preporuci Europske komisije iz 2011. u svoje redovito poslovanje implementirati DOP, vidimo moguće rješenje ovoga gorućeg problema. Ako tomu dodamo i provjerenu informaciju da je broj solventnih firmi u Hrvatskoj kudikamo veći od broja djece koja godišnje izlaze iz sustava socijalne skrbi, nameće se zaključak da glavni problem nije u nedostatku novca kako se najčešće misli, nego, nažalost, u nedostatku socijalne osviještenosti.

Kada bi svaka tvrtka pomogla samo jednom djetetu – sva djeca iz sustava socijalne skrbi u Hrvatskoj bila bi zbrinuta! Zvuči kao bajka, ali nije jer doista imamo načina i mogućnosti zajedno izgraditi bolji svijet za sve ljude koji žive u Hrvatskoj s tim da bi u ovom slučaju i država uštedjela znatan dio novca iz državnog proračuna koji sada troši na socijalne pomoći, liječenja, sudske procese, zatvorske kazne itd.

Senka Klarić, upraviteljica Zaklade „Vaša pošta“, na kraju kaže kako je novac važan i nužan za život, no djeci i mladima možemo dati sve novce ovog svijeta, ali kada im je teško, ništa im ne može pomoći kao topla riječ i iskren razgovor.

Iskustvo u proteklih 20 godina rada s djecom i mladima Senki je pokazalo da su uspjeli u životu oni koji su osim financijske podrške imali i neku blisku osobu na koju mogu računati - dobrog odgajatelja, prijatelja ili mentora. Jer razgovor je prirodna potreba svakog čovjeka koji je stvoren kao društveno biće i ima potrebu za prihvaćanjem i podrškom drugih ljudi.

Često vidim da im je bitnije to što me mogu u svakom trenutku nazvati nego da se u konačnici njihov problem i riješi. Materijalna i psihološka podrška su u ovom slučaju dvije strane iste medalje, a „biti tu jedan za drugoga“ doista je najvrjedniji i najljepši dio ljudske prirode koji nema alternativu.

Njihov uspeh je uspeh i za nas

PIŠE: Dijana Janković

FOTO: Privatna arhiva Centra Jaki mladi

Srećom postoji „Centar Jaki mladi“ koji financira neke kurseve i obuke. Imaju savršenu praksu i dobro izvežbaju za zapošljavanje kroz radionice i simulacije. Tamo sve naučiš i imaš mentora koji ti mnogo pomaže. I otvoreni su za sve. Plaćaju vozačke dozvole za A, B, C, D kategorije, kurs za računare, jezike. (Jasmina, SRB)

U gotovo svim razgovorima sa mladim osobama i stručnjacima u okviru alternativne podrške, pominje se ime karijernog Centra „Jaki mladi“ kao pravo mesto gde mladi iz osetljivih i rizičnih kategorija mogu da potraže podršku kada je u pitanju karijerno vođenje i savetovanje. Nimalo neobično, jer ovaj centar je 2017. godine osvojio prvu, a 2021. godine treću nagradu na Nacionalnom Eurogajdans takmičenju koje organizuje Fondacija TEMPUS za doprinos karijernom savetovanju mladih za kontinuitet i inovacije u radu.

Od svog postojanja 2016. godine Centar „Jaki mladi“ uložio je sve svoje resurse kako bi pored podrške u jačanju veština zapošljivosti mladih iz ugroženih grupa, postao prepoznatljiv kao mesto sveobuhvatne podrške, i u tome je, sudeći po pohvalama mnogih stručnjaka i mladih i uspeo. Koja je njihova radna strategija i metodologija koju primenjuju pitala sam Marka Glišića, nadahnutog savetnika za psihosocijalnu podršku u okviru Centra „Jaki mladi“.

“U okviru regionalnog projekta „Jaki mladi - Nove perspektive (YEEP)“, počeo je Marko, “uvedena je vrlo efektivna metodologija za rad sa mladima pod nazivom “Zapošljavanje, životne veštine i koučing”, koju je razvila holandska organizacija za edukaciju Aflaton. Metoda uključuje karijerno informisanje i savetovanje, savetovanje u domenu kvalifikacije i dokvalifikacije, psihosocijalnu podršku i edukativne radionice i treninge, a dodatno, ukoliko finansije dozvoljavaju, plaćene školarine, radne prakse i mentorstvo, nabavku alata i opreme za rad, podršku mladim preduzetnicima, mentorsku podršku pri zapošljavanju i preduzetništvu.”

“Oni dolaze sa raznih strana, nekada iz domova, hraniteljskih porodica ili iz porodica u kojima postoje multifaktorski problemi i rizici”, obrazložio je Marko i nastavio: “Kada je reč o mladima iz sistema, mi uvek sa nadležnima razmenjujemo informacije o potrebama mlade osobe da bi utvrdili kojim putem da idemo. Međutim, moja metoda savetovanja je nedirektivna jer ne želim da im namećem svoje mišljenje. Naprotiv, moj cilj je da oni sami osmisle šta žele. Zato im ne dajem instrukcije već kreiram bezbedan prostor za njih u okviru kojeg oni mogu da sami stvore sliku o tome šta bi želeli i da donesu odluku iza koje će stajati. Već 18 godina u komunikaciji primenjujem metod da mlade uvek pitam da mi ponove ono što sam im rekao. Njima je to nekad smešno ali meni je važno da znam da li su me zaista dobro razumeli. Time što oni to ponove, često prvi put sebe čuju i prvi put verbalizuju svoje ideje iz kojih nešto može da se iznedri i da bude korisno a naše je da ih u tom procesu što više podržavamo. Ovakav proces osveščivanja je takođe neka vrsta priznanja za nas” govori Marko sa neskrivenim ponosom.

Mladi se kroz metodologiju Centra „Jaki Mladi“ obučavaju životnim veštinama, mogućnostima zapošljavanja i pored toga im se obezbeđuje grupna i individualna psihosocijalna podrška čime se ovaj program za mlade izdvaja od drugih. Ta podrška značajno doprinosi uspešnosti rada sa mladima i održivosti njihovog napretka na putu samostalnog života.

Marko je posebno ponosan jer mladi kod njih dolaze dobrovoljno i što je 80% mladih došlo po preporuci onih mladih koji su već koristili usluge njihove podrške, a ne zbog upućivanja od strane institucija i organizacija. Do sada je usluge Centra koristilo 716 mladih.

Istovremeno, Centar "Jaki Mladi" raspolaže sredstvima zahvaljujući kojima mladi mogu da pohađaju kurseve jezika, vožnje ili obuke za pekara, konobara i drugih zanimanja, u zavisnosti od njihovih afiniteta i potreba. Marko naglašava da je Centar uspeo da u poslednjih nekoliko godina podrži više od 10 mladih i po pitanju školarine, pre svega da bi završili četvrtu godinu srednje škole ili nastavili sa studiranjem.

Marko posebno ističe primer Katarine Popović, studenta treće godine doktorskih studija Fakulteta savremene umetnosti, koja je trenutno vrlo angažovana i bavi se omladinskim radom nakon što je prošla treninge i obuke u Centru "Jaki mladi". Katarina je umrežena sa mnogim organizacijama i u regionu i van njega, koje je pozivaju da održava treninge kojima inspiriše i motiviše svoje vršnjake da iskoriste šanse i mogućnosti koje im se pružaju. Ovo je važan i pozitivan primer jer je motivacija često problem kada je reč o mladima koji izlaze iz sistema socijalne zaštite.

Značajna komponenta Centra "Jaki Mladi" je i projekat „Youth Can“ koji je usmeren prema globalnom i lokalnom korporativnom sektoru da bi pružio praksu, obuku i mentorstvo mladima i time pomogao zapošljavanju mladih. Tokom trajanja projekta realizovana su tri treninga trenera za zapošljavanje, životne veštine i koučing, za ukupno 62 profesionalca koji rade sa mladima.

Aktivnosti projekta omogućile su umrežavanje kako mladih, tako i profesionalaca iz institucija i organizacija civilnog društva koje za cilj imaju podršku mladima na njihovom putu ka osamostaljivanju i to ne samo na teritoriji Grada Beograda već i drugih gradova u Srbiji. Mladi dobijaju podršku u poboljšanju njihovih mogućnosti zaposlenja, razvijanju mekih veština, individualan i grupni koučing.

Svesno se radi na senzibilizaciji mladih ali istovremeno i na senzibilizaciji poslodavaca. To je jedan povratan proces. Centar nastoji da se poveže sa poslodavcima i njihovim kadrovskim službama kako bi informacije o otvaranju novih radnih mesta brzo bile dostupne mladima. Marko dodaje: "U Centru im pomažemo u izradi radne biografije, pisanjem motivacionog pisma i onda to prosleđujemo kadrovskim odeljenjima kompanija sa kojima saradujemo. Težimo pritom ka tome da mladi dobiju šansu da se okušaju u što više zanimanja u okviru jedne kompanije: na poslovima kurira, magacionera, sekretarice do rada u kadrovskoj službi. Zaposleni iz kompanija sa kojima smo umreženi mladima nude mogućnost simulacije razgovora za posao. Povezivanje sa poslodavcima je nešto što radimo od početka 2016."

Centar Jaki Mladi sada pruža i mogućnost samozapošljavanja putem preduzetništva. Preduzetništvo inicijalno nije bilo deo JEEP programa ali se stvorila mogućnost da se i to pokrene. Dva stručnjaka za preduzetništvo, održala su trening za 21 mladu osobu. Od 15 mladih koji su konkurisali, podržali smo ukupno 10.

Stručni tim Centra Jaki mladi

Zanimanja su varirala od butika, preko servisa za šišanje pasa do zubara i sportskog trenera. Oni su sa konsultantima pisali poslovni plan koje je komisija odobrila i dobili su novac kojim su mogli da pokriju 12 meseci troškova i ulaganja.

Centar ima nekoliko modela obuke sa razrađenom metodologijom rada sa mladima. Pored već pomenute metodologije "Zapošljavanje, životne veštine i koučing" postoje još dve metodologije. Jedna od njih je "Jaki mladi" koja podrazumeva učenje veštine zapošljavanja, osnova preduzetništva te simulaciju razgovora sa poslodavcima.

Poslednja metodologija se odnosi na akreditovan program Karijernog vođenja i savetovanja mladih u riziku od osamnaest do trideset godina pri Ministarstvu obrazovanja u okviru kojeg se sa mladima radi karijerno informisanje, karijerno savetovanje i obuke za veštine upravljanja karijerom. To je pilot usluga saradnje ministarstva obrazovanja i Centra Jaki Mladi za sledećih 5 godina.

"Sada smo došli do toga da nas centri za socijalni rad i domovi, uvrštavaju u svoje planove, nas navode kao organizaciju koja će podržati mlade na putu ka samostalnosti. Usluge koje ćemo sprovoditi jesu sve ovo što mi već radimo ali smo sada našli model po kome smo uspeli da se uslaglasimo sa Ministarstvom obrazovanja" podelio je Marko sa vidnim entuzijazmom.

Kada su sve usluge i aktivnosti koje Centar "Jaki Mladi" organizuje u pitanju, cilj je da se održi kontinuitet i predvidljivost. To važi i za klubove mladih u kojima se jednom mesečno organizuju susreti mladih. Teme za vreme tih radionica su nešto o čemu mladi u tom momentu žele da razgovaraju i uvek prisustvuje i profesionalac iz Centra. Struktura sastanka je takva da se nakon uvodnog dela o temi, mladima pruža šansa da diskutuju. Sve što mladi kažu, zapisuje se i njihovo mišljenje se uvažava. Kroz radionice se stimulišu na razmišljanje o određenim temama, ne nude se gotovi odgovori. Na taj način mladi jedni druge čuju i uče jedni od drugih. Cilj je da izađu iz kluba sa dobrim osećajem.

Marko otkriva i jedan od izazova s kojima se susreće a to je da često mlade osobe dobiju posao ali im je taj posao teško da zadrže. Nekada oni kritiku ili diskusiju na poslu tumače kao znak da nisu više poželjni i onda odlučuju da se više ne vrate na radno mesto. Da bi im se predočilo da je mnogo toga stvar percepcije i ličnog doživljavanja, radi se sa njima uz pomoć ABC modela, poznatog iz pozitivne psihologije pri čemu se analiziraju misli - osećanja - postupci.

Ova individualna psihosocijalna podrška podrazumeva holistički pristup što znači da se mlada osoba posmatra kroz više segmenata, a to su:

Individualni plan - što podrazumeva teme kao što su briga o sebi, samopoštovanje, kontrolu anksioznosti i besa, izazove samostalnog života, zdravstveni problemi, rad na potencijalima mlade osobe, frustracija, nedostatak samopouzdanja, načini prevazilaženja traumatskog iskustva. Razgovara se o njihovim snagama, veštinama, potencijalima, a takođe i o nekim manama koje se mogu korigovati.

Socijalni plan - gde se razgovara o odnosima sa partnerima, izazovima roditeljstva i razvojnim potrebama deteta, diskriminaciji i niskom samopoštovanju, poremećenim porodičnim odnosima, nepostojanju osobe od poverenja i traženju tačke oslonca u okruženju, socijalizaciji, getoizaciji, prezaštićenosti, odnosima u hraniteljskoj porodici, preispitivanju sopstvenih roditeljskih kompetencija, usamljenosti;

Ekonomski plan - pri čemu je akcenat na veštinama pronalazanja i zadržavanja zaposlenja, mogućnosti napredovanja, kvalifikaciji odnosno prekvalifikaciji, o izazovima tokom obavljanja prakse i na poslu. Pored toga govori se i o neregulisanoj prebivalištu, stambenom pitanju, regulisanju dokumenata i novčane pomoći na koju imaju pravo nakon izlaska iz sistema, povezivanje sa korporativnim sektorom lokalne zajednice.

Obrazovni plan - gde je naglasak na školovanju te se mladu osobu motiviše da istraje u školovanju, prevaziđe izazove, govori o opcijama i mogućnostima nastavka školovanja, prevazilaženje nesigurnosti, treme, strahova vezanih za studiranje.

Radionica u Centru Jaki mladi

Radionica u Centru Jaki mladi

Marko ističe da su ponosni jer prilikom rada sa mladima neretko uočavaju veštine mladih u vođenju radionica, zagovaranju, omladinskom radu i oni se kroz te veštine povezuju sa drugim organizacijama i stručnjacima po iskustvu kao što su mladi iz organizacije Moj Krug.

Vredno je pomenuti rezultat višemesečnog rada omladinskih radnica Jelene Stevanović i Violete Stanković sa mladima u okviru zagovaračkih aktivnosti okupljanja mladih onlajn i uživo, uz podršku profesionalaca koji rade sa mladima iz društveno osetljivih grupa na četiri okrugla stola u Nišu, Kragujevcu, Beogradu i Novom Sadu a to je dokument pod nazivom "Preporuke za rad sa mladima iz osetljivih društvenih grupa". Ovaj dokument je predstavljen donosiocima odluka na Konferenciji u martu 2022. godine".

možda i više puta, ostavljaju tragove. Oni nisu imali stabilnost i imaju osećaj krivice zato što su rasli u socijalnoj zaštiti. Naše je da im pomognemo da to prevaziđu, da shvate da nisu krivi ali i da preuzmu odgovornost za svoju odraslost. Mi uostalom postojimo zbog mladih i oni to prepoznaju i zato nam se jave i kada se susreću sa izazovima a i kada im se dešavaju lepe stvari – porođaj, brak, novi posao, oni to vole da podele sa nama. Ponosan sam na naše mlade kada vidim da koračaju napred!", ističe Marko.

O radu Centra mladi informacije se mogu da nađu na filmu JAKI MLADI:

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=eyUDtiVM7oA>

Uskoro će biti realizovan i novi film i brošura u kome će biti prikazane uspešne priče, akcenat je na izjavama mladih i profesionalaca, dok za sada postoji iz prethodnog ciklusa film JAKI MLADI.

Više o tome nalazi se na linku: <https://sos-decijasela.rs/sos-decija-sela-srbija-predstavila-potrebe-mladih-iz-osetl%20%98ivih-drustvenih-grupa/>

"Saradnja sa drugim organizacijama je važna i uvek tražimo način da se život mladih osoba unapredi. Biramo mesto gde najbolje može da im se pomogne i povezujemo ih jer imamo sporazume sa Ceporom, GriG-om i Mojim Krugom. Udruženim snagama možemo da im pružimo bolju podršku u procesu osamostalivanja. Naši mladi su živeli u specifičnim okolnostima, često postoje traume, samo izmeštanje iz porodice, boravak u prihvatilištu, premeštanje iz doma u hraniteljstvo i obrnuto,

Od onih koji su najmanje dobili, najviše se očekuje

PIŠE: Dijana Janković

FOTO: Privatna arhiva Centra GRiG

Pripremajući se za razgovor sa Natašom Raičević, izvršnom direktorkom udruženja GRiG u Beogradu, o podršci mladima iz sistema socijalne zaštite u procesu osamostaljivanja, vratila sam se u mislima u vreme kada sam i ja pravila prve, često nespretne, korake ka napuštanju roditeljskog doma. Preuzimanje odgovornosti za sopstveni život i proces osamostaljivanja mladih može biti zahtevan i za mlade i za roditelje jer uključuje postepeno smanjivanje roditeljske podrške i povećavanje samostalnosti mlade osobe ali kada su u pitanju mladi bez roditeljskog staranja, proces je mnogo teži.

Na kakvu podršku ovi mladi mogu da računaju u ovoj važnoj životnoj fazi, pitala sam Natašu, koja je po struci socijalni radnik i sistemski porodični savetnik, a uključila se u ovu vrstu aktivnosti još 2011. kao volonter za tadašnja dva jedina kluba za mlade iz socijalne zaštite u Beogradu. U to vreme GRiG je bio jedno od prvih udruženja (od 2005.) koje je počelo da nudi post-institucionalnu podršku sa projektom „Mreža podrške“, a kasnije se pojavilo mnoštvo drugih organizacija koje su stručne po pitanjima zapošljavanja, obrazovanja, socio-edukativnih ili terapeutskih usluga. U jednom trenutku stručnjaci tri

Super je da postoje organizacije kao što je GRiG, CEPORA, Jaki mladi. Informacije se mladima jednostavno moraju pre izlaska da ponovne mnogo puta da znaju šta ih čeka i da budu spremni.

I ono što je još jako bitno je umrežavanje mladih jer tim putem informacije najbrže putuju. Ako mlada osoba ode u dom i tamo kaže mladima neku informaciju ta će se informacija brzo proširiti. Jer su stariji mladi uvek uzor onim mladima. (Jasmina, SRB)

organizacije civilnog društva: GRiG, Cepora i Moj Krug, odlučile su udružiti snage. „Do saradnje je došlo spontano“, priča Nataša: „Imajući dugogodišnje iskustvo sa ovom ciljnom grupom, prvo samo analizirali kakve usluge nedostaju i šta mi možemo da ponudimo. Cepora i GRiG su stavili svoje akreditovane programe rada na raspolaganje. GRiG decenijama sprovodi program obuke za socio-terapijske klubove, dok Cepora već duži niz godina obučava i usavršava rad mladih mentora.

U ovom našem malom krugu, kako smo ga nazvali Krug podrške, razmenili smo znanja i stavili ih u funkciju mladima – Cepora vodi socio-terapijski klub za mlade, GRiG individualnu podršku dok Moj krug okuplja mlade mentore koji imaju iskustvo života u zaštiti.“

Tim Kruga prodške

U ovoj neformalnoj mreži snaga su različiti stilovi i pristupi rada - Cepora radi više kroz, njima svojstven, umetnički stil, sa akcentom na grupnom radu i kreativnom izražavanju, mladi mentori iz udruženja Moj Krug su tu za mlade da kroz svoje neprocenjivo iskustvo ponude vršnjačku podršku i korisno druženje, a GRiG je više angažovan kroz procesni deo, savetodavno-terapijski rad i reparirajuće iskustvo. "Za nas je uzajamna saradnja sasvim logičan korak", naglašava Nataša i nastavlja: „Suviše je mladih kojima je potrebna podrška i sve organizacije koje nude različite vrste usluga su potrebne a zajednički cilj nam je da naša mreža bude što gušća, da kroz nju niko ne propada, da se što više mladih u njoj zadrži kada izlaze iz sistema i kreću put samostalnosti. U situaciji gde udruženja ovog tipa ne mogu očekivati preveliku podršku od strane sistema, nekada je teško opstati sam pa je i zato je saradnja važna”.

Snaga ove neformalne mreže je da mladi, kada dođu kod bilo koje od ova tri udruženja, imaju mogućnost da koriste različite oblike usluga. U tome Nataša posebno ističe važnost vršnjačke podrške koju provodi udruženje mladih „Moj krug“, a koja deluje kao most između mladih i svih usluga koje mogu da im se ponude.

„Vršnjački mentori su veoma važni, oni imaju neformalan odnos sa mladima i bliski su im, samim tim što u potpunosti razumeju sve izazove sa kojima se ovi mladi susreću jer su i sami kroz sve to prošli. Oni postaju za njih osobe od poverenja i oslonac, oni koji im daju nadu da će biti bolje i oni često imaju odgovore na mnoga, čak i neizgovorena pitanja“, dodaje Nataša.

Taj poseban most između ostalog pomaže i u prevladavanju otpora koje mladi pokazuju prema uslugama podrške koje se nude nakon izlaska iz sistema.

“Mladi koji izlaze iz sistema pokušavaju da ne razmišljaju unapred o tome šta ta tranzicija znači a kada taj momenat dođe, neki i to doživljavaju kao još jedno odbacivanje. Iako su dok su bili u sistemu zaštite osećali mnogo nesigurnosti i borili se sa traumama, bili ljuti na sistem i stručna lica misleći da im oni određuju tok života, kada tu jedinu sigurnost koju imaju, moraju da napuste, to jako teško pada. Od njih se traži da počnu da funkcionišu samostalno a oni se za to ne osećaju spremni. Čini mi se da se od onih koji su najmanje dobili, najviše očekuje.

Dobili su najmanje ljubavi, najmanje sigurnosti, najmanje stimulacije kojima se gradi samopouzdanje, a od njih se očekuje da u društvu gde se niko ne osamostaljuje sa 18 godina, to jednostavno urade kada to zakon kaže i to bez prava na grešku. Zato što samo jedna greška može da ih košta stana to jest krova nad glavom ili ih da ih dovede u drugu, naizgled, bezizlaznu situaciju. Istovremeno, mladost je intenzitet po

Potpisivanje ugovora o saradnji

sebi i traži odgovor po meri, oni su isto mladi kao i svi drugi – buntovni, ljuti, zburnjeni i imaju pravo na to da ta njihova mladost prostruji kroz njih. I u tom haosu, te ranjivosti i pokušaja da ipak budu jaki, pojavljuju se neki ljudi koji im nude neku podršku.

Potrebno je vreme da se stvori poverenje i da oni uvide zašto im je to potrebno.“ Stoga se u „Kругu podrške“ trude da budu prisutni još pre nego što mladi izađu iz sistema, da ih upoznaju kroz aktivnost klubova i da ne budu opet neka strana lica. „Mladi koji su rasli u sistemu zaštite, imaju potrebu za celoživotnim odnosima jer su kroz svoj proces imali puno voditelja slučajeva, volontera, pripravnika koji su prolazili i odlazili. Naše je da im uz naše znanje, kontinuitet i entuzijazam pružimo podršku čak iako je u početku nerado prihvataju“, kaže Nataša.

Zbog svega toga je važan deo aktivnosti usmeren na to da informacija o uslugama na pravi način dođe do mladih. Često oni ne znaju kome da se obrate, na kakav oblik podrške mogu da računaju. U tu svrhu se koriste razni kanali informisanja: preko društvenih mreža, direktnog kontakta sa mladima u Domu i uz redovnu saradnju sa Centrom za socijalni rad. Dosta mladih saznalo je za ovu mrežu i kroz predstave kojom obilaze domove. „Prošle godine, u okviru našeg zajedničkog projekta, Cepora je pripremila predstavu „Propuštena šansa“, objašnjava Nataša: “koja je i deo projekta “Da se život i zakon slože”, nastale kroz dugogodišnju saradnju Ceporinog kreativnog rada sa mladima u domovima. Predstava je bazirana na životnim pričama i iskustvima mladih kroz koju smo prikazali šta nažalost može da se dogodi kada se odbija podrška u procesu osamostaljivanja.“ Predstava je interaktivnog karaktera jer glumci ostaju u tim likovima posle predstave i odgovaraju na pitanja iz publike, tragajući zajedno za nekim boljim rešenjima. Svako izvođenje predstave treba da iznedri sugestije, preporuke i zaključke koje se potom koriste prilikom kreiranja novih strateških planova.

Zagovaračke tribine

Nataša najavljuje da će uskoro jedan važan dokument, čije kreiranje je u toku, biti dostupan u digitalnoj i u papirnoj formi. To je Informator za mlade (ali i za profesionalce) koji treba da doprinese jasnoći informacija o uslugama i podršci u zajednici, koja će obuhvatiti sve organizacije i ustanove koje mogu biti od značaja a u sve u cilju toga da mladi što bolje uspeju da nađu put ka samostalnosti i budućnosti.

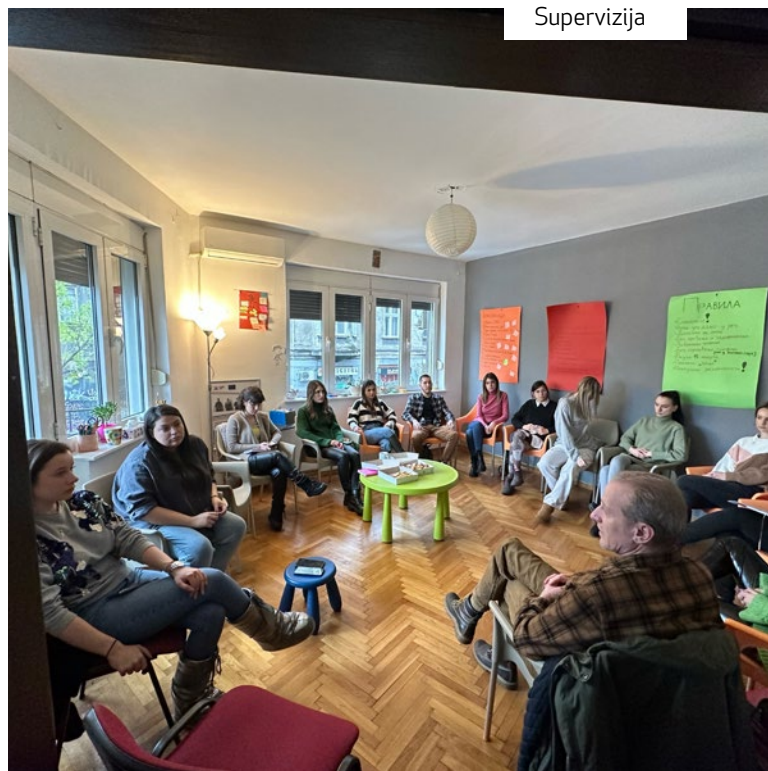
A pored informatora možete čuti i reči naših mladih i njihovo iskustvo osamostaljivanja na YouTube-u u pomenutom filmu „Samostalan, a ne sam“.

“Nadamo se da će na ovaj način sve informacije biti lakše dostupne našim mladima u momentu kada su im zaista potrebne i da ćemo i mi kao udruženja kao i naše usluge, time i za njih i za službene ustanove koje ih upućuju, biti više vidljivi i još pristupačniji” rekla je Nataša na kraju našeg razgovora.

Projekti udruženja GRiG se isključivo finansiraju od strane fondova i donacija ali u toku je priprema za pregovore sa lokalnim vlastima na temu obezbeđivanja stalnosti svih inovativnih usluga pored ovih koje obezbeđuju lokalne vlasti.

GRiG je aktivan i što se tiče zagovaračkih aktivnosti. “Ono što smo do sad uspeli kroz naše zagovaračke aktivnosti, što je opet bilo kroz zajednički projekat sa Ceporom i Mojim Krugom, jeste da unapredimo funkcionisanje postojeće procedure, kada je korišćenje usluga koje grad nudi u pitanju (to su privremeno stanovanje i novčana pomoć). Zajednički, ne samo kroz projekat, koji je jednokratnog tipa, već i kroz kampanju koju smo naslovili kao i film koji je prati „Samostalan, a ne sam“, trudimo se da širimo svest o potrebama, ideju i entuzijazam kada je kreiranje bogatijeg sistema postinstitucionalne podrške u pitanju.

Nastojimo da pregovaramo o tome kako da se podrže usluge koje su potrebne nakon izlaska iz sistema. Uzevši u obzir da na godišnjem nivou u gradu Beogradu iz sistema izlazi mali broj mladih osoba, potreban broj usluga je lako predvideti. Naše akcije su pokrenule diskusiju o zastoju informacija između svih profesionalaca koji rade u oblasti. Pokrenuli smo temu uvažavanja svih usluga, i od strane države i od strane organizacija civilnog društva“- naznačila je Nataša s ponosom.

Supervizija

Za one koji žele znati više...

Organizacije Kruga podrške vrlo su aktivne u stvaranju različitih materijala koji imaju za cilj širenje stečenih znanja i iskustava. Ovdje stavljamo poveznice na neke od njih, a puno više možete naći na stranicama GRiGa, CEPORe i Mog kruga.

Publikacija „ZAJEDNO SMO JAČI“ – program podrške u osamostaljivanju mladih bez roditeljskog staranja, rezultat je timskog rada četiri organizacije civilnog društva (CEPORA, Centar GRiG, Centar MREŽA i MOJ KRUG) koje su tokom 2019. godine, u saradnji sa Centrom za zaštitu odojčadi, dece i omladine – Beograd sprovele projekat usmeren na koncipiranje participativnog modela podrške mladima bez roditeljskog staranja koji se nalaze u procesu pripreme za samostalan život. Publikacija daje prikaz strukture i sadržaja programskih komponenti, opis principa rada i načina primene konkretnih intervencija, kao i smernice za implementaciju programa u praksi.

<https://www.mojkrug.rs/wp-content/uploads/2023/01/Prirucnik-Zajedno-smo-jaci.pdf>

Vodič za programe vršnjačkog mentorstva “VRŠNJAČKA PODRŠKA JE NAJBOLJA PODRŠKA”, namenjen je organizacijama koje u svojoj lokalnoj zajednici žele da pokrenu programe mentorstva sa mladima iz sistema socijalne zaštite, ali i samim omladinskim radnicima i drugim stručnjacima koji žele da se upoznaju sa ovim modelom rada sa mladima.

Vodič je nastao u okviru projekta “Peer mentors in action: Social inclusion through peer mentoring”, podržanog kroz Erasmus+ program Evropske unije.

<http://cepora.org/wp-content/uploads/2019/10/Vodi%C4%8D-za-programe-vr%C5%A1nja%C4%8Dkog-mentorstva.pdf>

Film „SAMOSTALAN, A NE SAM“ – film propituje koliko znamo o položaju mladih koji napuštaju sistem socijalne zaštite i o servisima podrške koji su im dostupni na tom putu osamostaljivanja. Nastao je u okviru projekta “Da se život i zakon slože”.

<https://www.youtube.com/watch?v=qMml2LpC4tA>

Sa snimanja filma Samostalan, a ne sam

Prehrambene navike i briga o zdravlju nakon izlaska iz skrbi

PIŠE: Miruna Kastratović

FOTO: Miruna Kastratović

Onako kako se osjećamo kad uđemo u egzotični tropski dio supermarketa, ugledamo tropsko voće, začine, tjestenine i ne znamo što bi s njima, tako možemo zamisliti da se osjeća mlada osoba kad izađe iz skrbi i s 18 godina se prvi put doista susreće s nekim stvarima koje su drugima vrlo uobičajene.

Briga za vlastito zdravlje morala bi biti značajna tema u planiranju odlaska iz skrbi. Koliki je to problem kod mladih, koliko su svjesni važnosti te brige i dobre prehrane, koliko nebriga utječe na kvalitetu njihova života i naposljetku kako uskočiti u te cipele preko noći i pomoći si jednostavnim savjetima, pitali smo Helenu Križan iz Službe za promicanje zdravlja Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i nutricionisticu i voditeljicu Odsjeka za promicanje pravilne prehrane Ivanu Šimić.

Helena Križan najprije upozorava kako su prehrambene navike u Hrvatskoj općenito dosta loše, takve da smo čak stekli i neslavnu titulu zemlje s najvećim udjelom osoba s prekomjernom tjelesnom masom u Europskoj uniji. Tek svaka deseta osoba pojede preporučenih pet porcija voća i povrća dnevno. U mladih je situacija vezana uz konzumaciju voća i povrća još i lošija. U dobi od 8 godina, 80 posto djece ne jede povrće svaki dan, s voćem je nešto bolje, pa njih 66 posto ne jede voće svaki dan. Ali zato često konzumiramo zaslađene napitke, gazirana pića, sokove.. pogotovo djeca i mladi.

Kad imate ograničen bužet kupujete stvari na akciji. I ja sam tako kupila nešto na akciji i pokvarila želudac, a nisam znala nikoga tko bi mi pomogao. Pored mentalne higijene potrebno je da se sprovodi i zdravstvena higijena. Zato što se mladi zapostave. I to onda bude prepreka i za zapošljavanje. Možda izgleda kao da su ovo sitnice, ali zapravo je jako važno. (Jasmina, SRB)

Važno je reći da hrana, uz biološku funkciju, ima i druge aspekte, socijalne, kulturološke, emocionalne i važno je da djeca, kako u obitelji, tako i u nekom institucionalnom okruženju kroz odrastanje steknu pravilan odnos prema hrani. Hrana nije kazna, ni nagrada, hrana je nešto što nas okuplja, prilika za druženje i razgovor. Uz to sve, prehrambene vještine važne su praktične životne vještine koje bi se trebale razvijati kroz djetinjstvo i adolescenciju.“

Križan i Šimić u Savjetovalištu razgledavaju materijale

Helena Križan

Križan zato smatra kako je važno u institucijama poput domova za djecu učiti djecu i mlade osnovnim vještinama vezanim uz pripremu obroka i kupnju hrane. Mlada osoba u dobi od 18 godina trebala bi znati isplanirati i pripremiti obrok za sebe i druge, primijeniti različite tehnike pripreme hrane koristeći prikladnu opremu, primijeniti osnovne principe vezane uz higijenu i sigurnost hrane te prepoznati i uvažiti socijalne i kulturološke aspekte hrane. Također bi trebala znati pripremiti popis za kupovinu, odrediti budžet za hranu, kupovati namirnice u skladu s potrebama, prepoznati i razumjeti hranjivu vrijednost određenih namirnica, pročitati deklaracije te osvijestiti utjecaj oglašavanja na vlastite prehranske izbore. „Znači, svaka mlada osoba trebala bi imati te osnovne prehranske vještine kako bi mogla adekvatno brinuti o sebi.“

U Hrvatskoj nema mnogo istraživanja koja govore o tome kako preuzimanje brige za sebe u tom smislu izgleda kod mladih koji izlaze iz skrbi, kaže Helena Križan. Inozemna istraživanja kažu da često dolazi do gubitka na tjelesnoj masi što zbog financijskih teškoća, ali i emocionalnih razloga te praktičnih i vremenskih ograničenja. Inozemna istraživanja pokazuju kako mladi često percipiraju da nisu dovoljno pripremljeni za samostalan život u tom aspektu, tj. da im prehranske vještine nisu dovoljno razvijene.

Iako konkretni istraživački podaci kod nas nedostaju, jasno je da postoji prostor za napredak u ovom području. Uz jačanje vještina mladih i razvijanje zdravstvene pismenosti, važno je paralelno raditi i na promjeni okruženja mladih, tako da im zdravi izbori ujedno budu i lakši izbori. Tako primjerice kad se selite iz obiteljskog doma ili skrbi, morate u kratkom razdoblju nabaviti početnu kuharsku opremu kako biste uopće mogli samostalno kuhati. To je u tom razdoblju značajan financijski izdatak. Ne možemo očekivati da će mladi pripremati obrok, ako nemaju osnovne preduvjete za to.“

Spomenuli smo prostor za napredak, uskače u razgovor nutricionistica Ivana Šimić.

„Mi se trudimo mijenjati okruženje, educirati, raditi na više polja. Kako bi pokrili sve dijelove slagalice, jer ih ima jako puno. Na mrežnoj stranici projekta Živjeti zdravo, zivjetizdravo.eu može

se naći puno korisnih informacija. Brošura Tjelesno zdravlje namijenjena srednjoškolcima, ali i prehranske smjernice za osnovnoškolce pomoći će u razumijevanju osnovnih pojmova pravilne prehrane. U rubrici Tjelesno zdravlje možete izračunati indeks tjelesne mase i kolika kalorijska vrijednost vam je potrebna u danu. Imamo i primjere jelovnika koji su napravljeni tako da svima budu prihvatljivi s poznatim namirnicama. I to može biti nekakav vodič. Tako ćete saznati koliki vam je potreban unos kalorija i vidjeti primjer jelovnika.

Ivana Šimić dodaje kako je osnova za planiranje „Tanjur pravilne prehrane“. Pola tanjura zauzima povrće, jednu četvrtinu izvori ugljikohidrata, a drugu četvrtinu tanjura izvori bjelanjčevina, odnosno proteina. To je kaže primjer kako možemo kontrolirati raznovrsnost i energetska vrijednost, ali i unos vitamina i minerala.

„Tanjur može biti skup sa povrćem poput šparoga i lososom ili jeftiniji s jednako vrijednom blitvom, jajetom, komadom integralnog kruha. To je pitanje planiranja.“

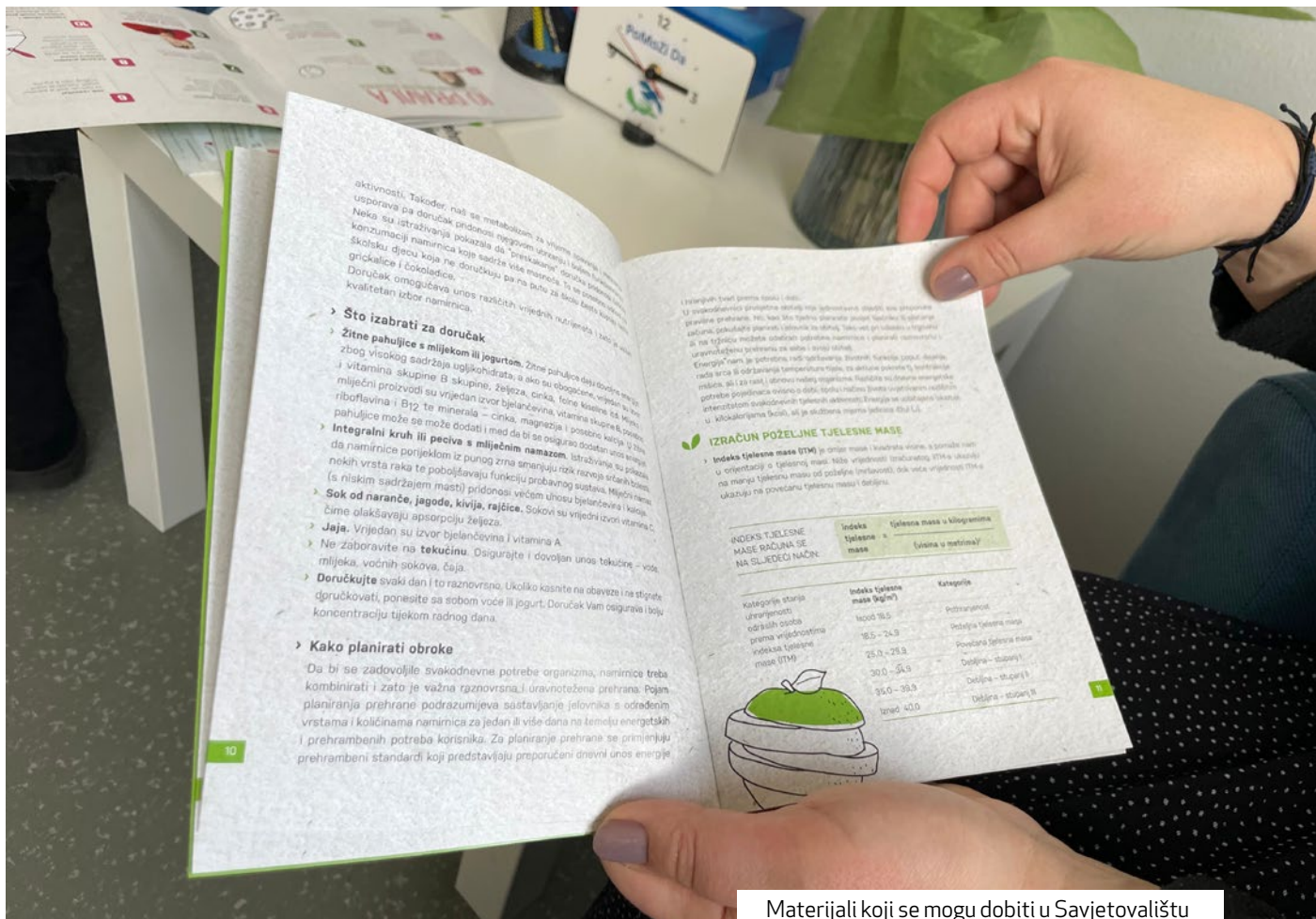
Upravo je planiranje, kaže Ivana Šimić, ono od čega se može krenuti jer neke namirnice i hrana mogu stajati nekoliko dana. Primjerice ako se skuha veća količina mahunarki i žitarica, poput leće, slanutka, graha, prosa, ječma, to može stajati nekoliko dana i koristiti se za salate, namaze, popečke.

„Helena je spominjala povrće i voće, znamo da je to izvor vitamina minerala i raznih dodataka koji čuvaju naše zdravlje. Preporuka je dvije porcije voća i tri povrća svaki dan. Porcija je onoliko koliko vam stane u šaku.“

Ako znate da ćete cijeli dan biti vani, uzmete jabuku i naranču i eto dvije porcije. Doma pojedete bobičasto voće u zobenoj kaši, jedna porcija je tu. Kod povrća je potrebno malo bolje planirati, nije ga jednostavno ponijeti kao voće, Kada god je moguće uz ručak i večeru pojedite salatu i prilog od povrća. Ali to treba planirati, to je prvo, onda ide praćenje akcija i sezonskih proizvoda.

Ivana Šimić

Materijali koji se mogu dobiti u Savjetovalištu

Kad su u pitanju mladi koji su i ovako zbrkani, a pogotovo u situaciji kad su izašli iz sustava i odjednom su sami na svijetu i moraju si organizirati život, pitanje je koliko su u stanju i voljni planirati, ili možda planiraju dan dva koliko su dobre volje i onda iza toga više nisu. O tome Ivana Šimić kaže:

„Dosta je imati par stvari, neko voće koje duže traje, jabuke, naranče, mandarine i sl. Integralni kruh ili pecivo ili integralni tost koji može dulje stajati da se ne pokvari, razne mahunarke mogu biti i u konzervama, jaja su isto dosta pristupačan i jednostavan izvor proteina, pa čak i neke ribe u konzervi mogu biti brzi izvor proteina i mogu se brzo kombinirati sa drugim namirnicama. Tjesteninu i razne žitarice (riža, zobene pahuljice, heljda...) treba imati u kući jer može dugo stajati, suho voće i orašasti plodovi koje nađete na nekoj akciji također mogu doprinijeti unosu hranjivih tvari. Zobene pahuljice koje se jednostavno kombiniraju s jogurtom, malo suhog voća, orašastih plodova. Sendvič može biti zdrav i brz ako u integralni tost stavite jaja i zelenu salatu. I zaleđeno povrće može biti dobar izbor i duže trajati, a sada ima stvarno dostupnih raznih varijanti!”

Helena Križan dodaje kako HZJZ organizira Tjedan školskog doručka kako bi svake godine popularizirali školske obroke i jačanje kulture prehrane u školi. S njima razvijaju svake godine set edukativnih materijala koji mogu služiti i odgajateljima u institucijama, kao neki izvor dodatnih aktivnosti, izazova, igara i

edukativnih tekstova. I oni se mogu naći na njihovim stranicama pod rubrikom #ŽivjetiZdravoUŠkoli.

Dodatani resurs svakako su i organizacije civilnog društva. Jedan od korisnih projekata vezan uz edukacije mladih je primjerice onaj Društva naša djeca iz Zaboka, kroz projekt Zdravo i fino. Uz radionice kuhanja izdali su i kuharice, a jedna od zanimljivijih, upravo u kontekstu ove teme je Kuharski vodič za (ne)znalce.

Helena Križan i Ivana Šimić sve koji trebaju pomoć i savjet pozivaju da se jave u njihovo savjetovalište, a prvu informaciju mogu dobiti i telefonom. Broj je +38514863 267 ili e-mail savjetovalista@hzjz.hr.

Također pozivaju na pregled njihovih stranica na kojima se može pronaći sve od izračuna indeksa tjelesne mase, do tablice potrošnje kalorija pojedinom aktivnošću kao i jelovnici različitih kalorijskih vrijednosti. Kontakt je zivjeti.zdravo@hzjz.hr, a mjesto pregleda www.zivjetizdravo.eu, te facebook.com/zivjetizdravo.hr/.

Upotreba psihoterapije EMDR-om – korak naprijed u liječenju traumatskih iskustava

PIŠE: Anisa Šetka

FOTO: Stichting Kinderperspectief i privatna arhiva Nove generacije

„Da bismo bolje razumjeli otkuda intenzivne reakcije kod mladih koji napuštaju domove i druge vidove alternativnog smještaja, važno je da imamo na umu da su ovi ljudi već jednom napuštali svoj primarni dom“, kaže Saša Risojević psihoterapeut pod supervizijom koji u svom radu koristi transakcijsku analizu i EMDR metode te direktor Nove generacije – dnevnog centra za djecu i mlade u riziku.

Inače Risojević je i akreditirani pružalac tri usluge socijalne zaštite: Dnevnog centra za djecu u riziku, Savjetovišta za djecu i mlade i Savjetodavne linije za djecu „Plavi telefon“. On naglašava koliko je upravo psihoterapeutska pomoć važna za osobe koje izlaze iz alternativne brige i ističe koliko im ona pomaže u prevladavanju emocionalnih i psiholoških poteškoća, razvijanju pozitivnih odnosa s drugima i boljem prilagođavanju novim životnim situacijama.

Ono što bi još istaknuo je važnost psihološke podrške. Mi svi u globalu kao ljudi imamo nekih problema i trebamo nekoga s kim možemo razgovarati, a kad uzmete dijete iz doma... šansa da treba nekoga je još veća. (Vjeko, HR)

Za sve koje znam iz doma izlazak je bio velik šok i neki su završili u dnevnoj bolnici od siline šoka. Navikli su da budu u komuni s drugim mladima i odjednom su ostali sami. Baš sami. (Jasmina, SRB)

Saša Risojević

Jedna od najvećih životnih prekretnica jeste odlazak iz doma, jedinog njima poznatog utočišta. „Doživljaj bespomoćnosti, ostavljenosti, nepripadanja, nevažnosti su često prisutni i ukoliko mlada osoba nema razvijene kapacitete da sa ovim doživljajima nosi i da ih proradi, onda su nagla pogoršanja opšteg psiho-fizičkog zdravlja ili životnih navika očekivana.

Iskustvo napuštanja primarnog doma mogu dovesti do razvoja trauma koje sa sobom povlače različita negativna uvjerenja koje će djeca kreirati o sebi, te ih suočiti sa strahom od toga da li će moći da prežive sve ono što im se dešava. Ti strahovi i negativna uvjerenja o sebi mogu se aktivirati ili intenzivirati onda kada mlada osoba treba ponovo da napusti dom ili neki alternativni vid brige“, kaže nam Saša.

Saša je jedan 40 profesionalaca u BiH koji se koriste novijim pristupom psihoterapije **Eye Movement Desensitisation and Reprocessing** ili EMDR-a. Radi se o pristupu koji počiva na ideji da naša psiha ima iste kapacitete samozacjeljenja kao i naše tijelo. Međutim proces samozacjeljenja je onemogućen usljed postojanja neobrađenih traumatskih iskustava koje sa sobom nose visok intenzitet neprijatnih osjećanja, te negativna uvjerenja o sebi. „Praktično, traumatsko iskustvo ostaje da živi u nama, sirovo i neobrađeno.

Tim Nova generacija

Otkriveno je da se bilateralnom stimulacijom mozga, koja se može sprovoditi kroz pokrete očiju, tapkanje tijela ili zvučnom stimulacijom, pokreće prirodni mehanizam mozga za obradu informacija, a samim tim i traumatskog iskustva. Ovaj proces omogućava da osoba umanjuje uznemirenost koja je vezana za određeno traumatsko iskustvo, te reprocessira tj. ponovo obradi iskustvo i integriše ga u svoj životni narativ. Pored toga, ovaj proces omogućava da osoba sa realistične strane sagleda svoju ulogu u određenom iskustvu, te izmjeni negativna uvjerenja koja ima o sebi, a koja su vezana za to iskustvo“, priča nam Saša i dodaje da se radi o jednoj od najviše istraženih metoda koju preporučuje i Svjetska zdravstvena organizacija.

„Razlog zbog kojeg je ja koristim je što omogućava relativno brže zacjeljenje trauma i otklanjanje simptoma PTSP-a kod klijenata. U isto vrijeme metod se može koristiti i za proradu ranih razvojnih trauma nastalih i prije druge godine života, jer omogućava reprocessuiranje tjelesnih senzacija bez da klijent ima svjesno sjećanje na iskustvo“, pojašnjava.

Saša smatra da su u periodu kada bi se moglo reći da postoji opšta kriza mentalnog zdravlja u društvu, profesionalci u BiH suočeni sa radom u vrlo zahtjevnim uslovima. Kako bi bilo koji metod ili inovacija zaživjele i imale održivost, važno je vratiti se nekoliko koraka unazad i obezbjediti uslove rada u kojima će se profesionalci osjećati sigurno.

„Što se tiče institucionalnog uređenja kod nas, za početak bi bilo odlično kada bi profesionalci u oblasti zaštite mentalnog zdravlja, Centrima za mentalno zdravlje ili psihijatrijskim klinikama između ostalog praktikovali i EMDR. Međutim proces ne treba da završi na samoj obuci profesionalaca, već je neophodno ustanoviti i sistem supervizije i intervizije među profesionalcima, kao i drugih mehanizama sa kojima će se čuvati mentalno zdravlje i dobro stanje pomagača, kako bi i oni dugoročno bili u mogućnosti da pružaju adekvatnu i kvalitetnu zaštitu“, stava je Saša.

Za pomoć u rješavanju psihičkih trauma koja u sebi nose djeca iz alternativne brige kao i rješavanje institucionalnih problema neophodno je uključiti čitav sistem, smatra.

Saša Risojević

„Mišljenja sam kako je naše društvo duboko traumatizirano. Vijekovima unazad na ovim prostorima prisutni su ratovi, prirodne katastrofe, siromaštvo i naš narod da bi preživio morao je naučiti da ne osjeća i bude jak i čvrst. Ovakva postavka u društvu nas je vodila putem da se ne bavimo traumom, unutrašnjim procesima i bolom, pa samim tim nismo mogli prepoznati ovakve procese ni kod drugih. Zaokupljeni vlastitim preživljavanjem, nismo imali kapacitet za patnju drugih. Vjerujem kako je sve ovo pogodovalo tome da kao društvo i sistem nemamo razumijevanje i ne prepoznamo ove potrebe kod djece i mladih. Zbog toga su izostala rješenja i aktivnosti sa kojima bi se zaštitili mladi koji izlaze iz sistema alternativne brige“

Od posebnog je značaja razvijanje državnih i lokalnih strategija koje bi trebale da prepoznaju neophodnost tretiranja i pružanja podrške pri obradi traumatskih iskustava kod djece i mladih. „Potrebno je osmisliti ili iskoristiti već provjerene programe i intervencije sa kojima će se izlazak djece iz sistema alternativnog smještaja olakšati, te obučiti profesionalce i dodijeliti sredstva za realizaciju programa. Kako mladi ne bi imali osjećaj napuštenosti, strategije bi trebale prepoznati značaj uključivanja lokalne zajednice kao i poslovnog sektora koji će pružiti mladima podršku pri zaposlenju i olakšati samostalnost“, tvrdi Saša.

Nije sporno da je unazad 10 do 15 godina stanje po pitanju učenja o traumi i traumatskih iskustava na razvoj djece mnogo bolji, ali da bi odgovor na potrebe građana bio adekvatan, potrebno je da i sistem prepozna ove potrebe i da ponudi sveobuhvatniji odgovor na problem s kojim se suočavaju osobe koje izlaze iz sistema alternativne brige.

Podvlači koliko je važno razumjeti da traume i osjećaji napuštenosti uglavnom nastaju kada u vrlo izazovnim i teškim iskustvima nemamo kome da se okrenemo i na koga da se oslonimo, smatra da pri tome nema druge opcije nego da mi kao društvo stvorimo uslove da se mladi imaju kome okrenuti i na koga da se oslone.

„Ovakva atmosfera podrške i razumijevanja može da ponudi jednu vrstu korektivnog iskustva koje će izmijeniti negativnu sliku koju mladi imaju o sebi i društvu u kojem žive. Sveobuhvatniji odgovor podrazumijeva uključivanje svih članova društva, građana, privrednih subjekata, institucija i nevladinih organizacija da zajedno grade sigurniju i atmosferu podrške u kojoj će svaka mlada osoba biti zaštićena i imati jednake prilike za lični rast i razvoj“, zaključuje Saša.

Upoznaj svoje emocije i besplatno razgovaraj sa psihologom – kratak vodič kroz platformu „Sve je OK“

PIŠE: UNICEF Srbija

FOTO: Platforma Svejeok

UNICEF Srbija 2021. godine pokrenuo je platformu „Sve je ok“ na kojoj mladi imaju mogućnost da sve ono što ih zbunjuje i plaši istraže kroz edukativne tekstove, a ukoliko osete potrebu i da anonimno i besplatno razgovaraju sa stručnjacima putem četa, telefona ili da dogovore online savetovanje.

Platforma sadrži nekoliko sekcija namenjenih različitim ciljnim grupama: Mladi, Roditelji i Saradnici

Sekcija mladi

Edukativni tekstovi u sekciji mladi pokrivaju razne teme – od straha od neuspeha, preko nesnalaženja u školi ili na fakultetu, sve do ozbiljnijih osećanja poput anksioznosti i depresije. Pročitajte i lične ispovesti hrabrih mladih ljudi koji su se usudili da se suoče sa svojim problemima i svi imaju istu poruku: okej je i da nije sve okej, odvaži se da pričaš o tome i tvoj prvi bolji dan možda je baš danas.

Besplatan i anoniman čet, telefonska podrška i online savetovanje

„Šta ako neko sazna da sam bio kod psihijatra/ psihologa?“ Ovo pitanje često muči adolescente zbog

stigme koja i dalje vlada u vezi sa mentalnim zdravljem. Klikom na narandžastu traku u donjem desnom uglu na platformi se otvara prozor za anonimni čet sa psihologom u realnom vremenu, dok sekcija SOS centar vodi do brojeva telefona za psihološku podršku, takođe anonimnu. Preko sajta moguće je zakazati i online savetovanje stručnim ljudima u trajanju od 6 sesija. U svim uslugama koje se nude na sajtu sa druge strane se nalaze stručne osobe, spremne da strpljivo saslušaju i što pre pruže adekvatnu podršku u borbi protiv neprijatnih misli i osećanja.

Sekcija roditelji

Posebna sekcija platforme namenjena je roditeljima sa mnoštvom stručnih tekstova koji će im pomoći da se bolje upoznaju sa problemima koji muče njihove tinejdžere i adolescente. Saznaće kako da im budu podrška u slučaju gubitka drage osobe ili prilikom razvoda, na koji način mogu da im pomognu da prebrode osećaj zabrinutosti i slično.

Sekcija saradnici

U sekciji Saradnici uz tekstove o raznim temama vezanim uz rad s mladima nalazi se i 10 online vebinara koja sa napravljena u saradnji sa australijskom organizacijom Orygen i Institutom za mentalno zdravlje.

Link na platformu: <https://svejeok.rs/mladi/podrska/>

OK

Housing program: daleko od principa spakuj život u dva kofera i snalazi se kako znaš

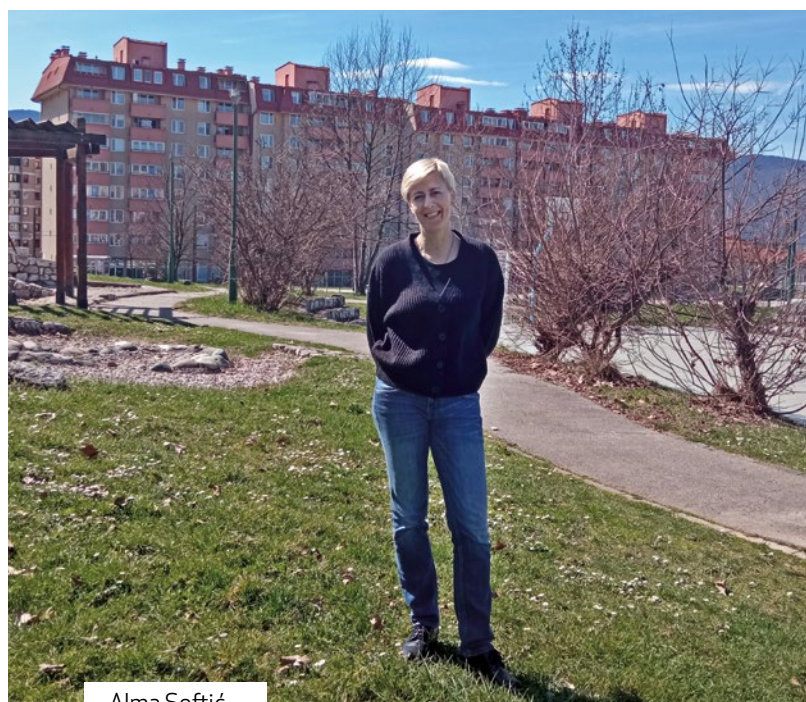
PIŠE: Anisa Šetka

FOTO: Anisa Šetka

Imati krov nad glavom, svoj kutak koji će biti dom svih budućih uspomena, dobrih pa i loših trenutaka, san je svake mlade osobe. San je to i kojem svaka osoba teži, jer ma koliko teško bilo napustiti svoj dom i koliko se god strah od onog što život nosi činio velikim, toliko je velik i taj korak naprijed, nadomak samostalnosti. Kada ste dijete iz alternativne skrbi ovaj je korak još veći, a nekad se čini gotovo i nemoguć. „Kada su se počela osamostaljivati prva djeca koja su živjela u SOS porodicama koncept Housing-a SOS Dječijih sela BiH bio je odličan odgovor na ovaj izazov. Bili smo izuzetno sretni zbog činjenice

Mi mladi dosta pričamo o tome kako ćemo nakon što izidemo iz ovih stanova. Bilo bi super da ima neka pomoć od države za kupovinu stanova ili neki benefiti za štitićenike koji imaju jasne ciljeve i odgovornost. Iako je to predlog nas svih mladih u globalu nas je mnogo malo da bi mogao naš glas da dođe do onoga/onuda dokle treba. (Nikola, SRB)

da SOS pruža mogućnost da sve mlade osobe imaju pravo da apliciraju“, prisjeća se Alma Softić, nacionalna koordinatorica za porodični oblik brige SOS Dječija sela.

Alma Softić

Svjesni da se radi o jedinstvenoj inicijativi u BiH, nisu odustali. Uspostavili su jasno definisane kriterije prema kojima se određivalo ko su osobe koje se mogu prijaviti, a s njima se potom u koordinaciji sa socijalnim radnicima mjesecima radilo. „Uvijek se težilo ka tome da se ove mlade osobe integrišu u zajednicu. Mi smo ti koji radimo i koji smo radili treninge sa različitim temama najviše da ih osnažimo za tržište rada, jer smo smatrali i u konačnici bili svjesni da nije dovoljna samo škola i obrazovanje nego su tu i ostale stvari“, govori Alma.

Da bi jedna osoba iz alternativne skrbi uopće ušla u razmatranje kupovine stana, nije bila dovoljna sama činjenica da je život provela u SOS Dječijem selu. Radi se o aktivnim i radišnim mladim ljudima koji su se obrazovali, dobili posao i nadasve pokazali izuzetne rezultate. Kandidati koji uopće uđu u razmatranje moraju najmanje dvije godine biti u programu tzv. polusamostalnog života i koji uz savjetodavnu i finansijsku podršku stručnjaka pokazuju spremnost da zajedno sa SOS organizacijom pristupe kupovini stana ili adaptacije već postojećeg objekta.

Procedura je dakle jasna i zahtjevna, naglašava Alma, ali cilj je apsolutno isti. „Mi generalno u ovoj zemlji imamo situaciju gdje se mladima kaže, završili ste srednju školu, punoljetni ste, tražite posao, tražite, nekako se snađite za stan. Mi mlade podržavamo dok god se redovno školuju, ovi koji su kandidati za studiranje potpuno ih podržavamo u studentskom obliku brige. U cijelom procesu smo uz njih, savjetodavno, finansijski, plaćamo i kiriju samo kako ne bi došlo do situacije koju bi mogli opisati kao „spakuj svoj život u dva kofera i izađi napolje i snalazi se tamo kako znaš“. Ne dešava se to naravno jer ljudi ne žele, već zbog toga što nam postojeći zakoni ne nude rješenja.“

Alma posebno naglašava da su u pitanju mlade osobe koje su među najranjivijim kategorijama društva, te da je posebno zabrinjavajuće da ovakve vrste programa ne postoje ni na entitetskom ni na državnom nivou. Taj podatak obeshrabruje, smatra Alma, posebno kada bi svi koji se bave alternativnom skrbi trebali imati isti, ako ne i zajednički zadatak. „Mi se stvarno trudimo da naše mlade osobe, osobe koje izađu iz SOS brige, da se ne vrate ponovo u sistem. Kada su već jednom bile u tom sistemu, mi smo uradili sve da ih izgradimo da oni postanu samostalni, da ne budu ponovo porodica kojoj treba pomoć, da njihova djeca ne dođu u situaciju da uđu u ovaj svijet. I u tome stvarno uspijevamo - procentualno vrlo malo naših mladih zahtijeva neki oblik socijalne podrške, posebno ako uzmemo u obzir da smo u ovom procesu usamljeni“, ističe Alma.

A uspjeh je doista veliki. Od 2012. godine SOS organizacija je uspjela riješiti stambeno pitanje za 36 mladih osoba. Naglašavaju da se radi o jedinstvenom programu koji nema princip „ključa u ruke“, već se radi o zajedničkom učešću, SOS organizacije s jedne strane i mlade osobe koja stan kupuje, s druge.

„SOS Dječija Sela snose veći dio troškova, dok su mlade osobe dužne obezbjediti manji dio, ali ne i beznačajan. Kada mi razmišljamo da smo mi za 36 osoba koje su iz sistema, koje su ostale bez svojih porodica, sigurnosti doma, sa različitim traumatskim iskustvima, riješili glavno pitanje koje teško mogu da riješe mladi općenito, znači to je ogroman uspjeh. Te male stanove do 35 kvadrata nije njima kupila organizacija nego oni sami“, pojašnjava Alma i dodaje da se svaki korak planira unaprijed. Da bi mogli sa svojim dijelom sredstava učestvovati u kupovini stana, mladi mjesecima ili štede novac, ili ga prikupljaju honorarnim poslovima, dok su neki možda već i kreditno sposobni jer imaju posao. „Znači rade sve ono što bi mi savjetovali i našoj vlastitoj djeci, s tim što, mi smo im u ovom slučaju i roditelji i neko ko mora paziti da sav taj proces od početka do kraja bude proveden po propisima i onako kako je u najboljem interesu djeteta.“

Program Housing-a je iznimno uspješan, ali SOS Dječija sela BiH bez podrške sistema u ovim procesima ne može garantovati nastavak ovog programa u obimu u kojem jeste. Potreba je svakako prisutna i ovaj program može biti dobar model za sve države koje žele osigurati da mladi iz alternativne brige budu vrijedni i ravnopravni članovi društva, sa istim prilikama.

Za kraj Alma ističe da je Housing nadmašio sva njihova očekivanja i to ne isključivo zbog činjenice da u konačnici 36 osoba ima svoj krov nad glavom, već zbog cijelog izazova i iskustva koji ih je doveo do toga. „Kada kažem da danas 36 osoba ima svoj krov nad glavom, a došlo je bez ičega. Da danas žive u zajednicama, u kućama, stanovima gdje niko ne zna njihovo porijeklo, niko ih ne gleda kao drugačije, to se zove pobjedom nad stigmatizacijom koja ih je pratila jer su djeca iz Dječijeg sela. Da ne bude zabune, onog momenta kada uđu u Dječije selo, oni imaju brojne mogućnosti, ne da dobiju, već da se izbore za bolje sutra i da za to budu nagrađeni“, zaključuje Alma.

Ova rubrika nastala je na prijedlog naših čitatelja, točnije udomitelja i jedne psihologinje iz tima za udomiteljstvo. Prva priča u okviru nove rubrike dolazi nam iz Bosne i Hercegovine i vezana je uz temu broja.

Tuga zbog odlaska mlade osobe nestaje kada osjetite ponos jer ste ih osposobili da nose breme života

PIŠE: Anisa Šetka

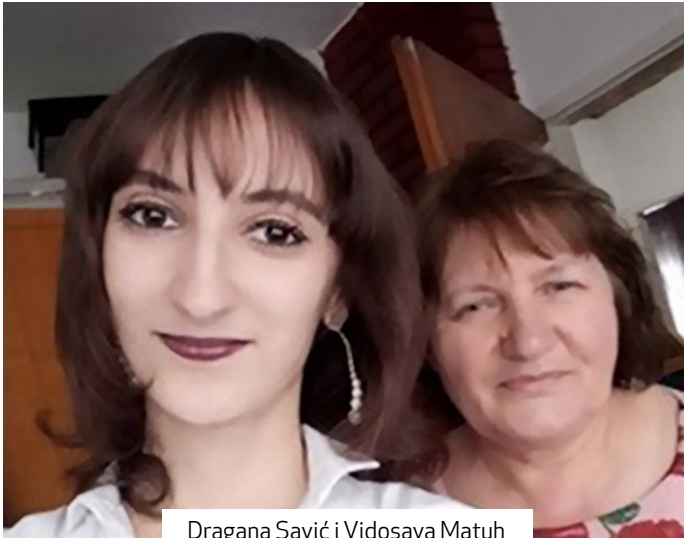
FOTO: Privatna arhiva sudionica

„Nema tu neke velike mudrosti i filozofije. Ljubav, strpljenje, dosljednost, pa opet ljubav..“ Ovo su poruke koje hranitelji najčešće upućuju. Ljudi koji nesebično odluče svoj život posvetiti djeci koja ih u određenom trenutku najviše trebaju. A taj trenutak je svaki sekund, minut, sat koji provode bez osjećaja toplote porodičnog doma.

„Djeci koja dođu u hraniteljske domove sudbina je već odredila da moraju odrasti prije vremena, oni se jako rano susreću sa bolom i gubitkom, svim onim što je izazov za podnijeti i odraslom čovjeku, a pogotovo djetetu koje nema sposobnost i mehanizme da se nosi sa tako snažnim, negativnim emocijama. Vaš zadatak je da mu u tome pomognete i olakšate koliko je u vašoj moći“, kaže nam Zorana Tomičić, hraniteljica, majka Damira, sada već odraslog momka. Dok govori o svom Damiru, Zorana više puta ističe njegovu snagu, pouzdanost i empatičnost, a ponos koji se osjeti u njenim riječima nemoguće je prenijeti na papir. Njihova priča nije uobičajena priča o udomljavanju. „Damir je od samog rođenja član naše porodice. Njegova majka bila je naša komšinica i bliska, draga prijateljica, pa je dolazak Damira

donio veliku radost u naš život“, prisjeća se. Odluka da Damira prihvati kao svoje dijete za Zoranu nije bila teška, kaže da tu nije bilo nikakve dileme i dodaje da to nije bio Damir, bio bi neko drugi jer o blagodatima udomljavanja i razlozima zbog kojih se jednim od njih postaje, ne postoje pravila. S osmijehom kaže da će Damir kod nje ostati dok se ne oženi.

Za razliku od Zoraninog iskustva, Vidosava Matuh je dugogodišnja hraniteljica koja se u hraniteljske vode odlučila uploviti davne 1987. godine. Kroz njenu kuću je kaže, prošlo mnogo djece, neka su usvojena, a neka su ostajala dok nisu bili spremni na naredne životne korake. Radosno pak dodaje da su neki i dalje tu. „Želja da pomognem drugoj djeci, onoj koja

Dragana Savić i Vidosava Matuh

nažalost sudbinski nisu mogla uživati roditeljsku ljubav kao i želja za proširenjem vlastite porodice bila je moj motiv da postanem hraniteljica". Njena najveća radost je što je „svoju djecu“ gledala kako odlaze kao ljudi spremni primiti svaki životni udarac. I dobar i loš. Smatra da su svi ti mladi ljudi, uprkos svemu, itekako spremni da žive samostalno jer su naučeni pravim životnim vrijednostima i ojačani životnim vještinama. Ipak, s druge strane žal zbog odlaska i sigurnog utočišta itekako je prisutan. Na sebe i emocije koje je preplave dok djeca odlaze, i ne pomišlja. Važan joj je kaže samo trag koji je ostavila i put koji im je nada se omogućila. „Naravno da sa sjetom gledam svaki odlazak, od djeteta koje odlazi na usvajanje ili napušta moj dom, ali tu je i sreća. Kada na primjer vidim da je neko dijete koje sam ja odgojila završilo fakultet, steklo i usvojilo prave vrijednosti i koristi prilike koje se pružaju na putu do vlastitog ostvarenja i uspjeha. Naravno da mi njihovi odlasci jako teško padaju, svako od njih je poseban i drag na svoj način. Ipak, raduje me kada čujem neke lijepe vijesti od njih, zajedno proslavljamo njihove uspjehe i pobjede, kontakti se nikada ne prekidaju“, govori nam Vidosava. Dodaje da su profesionalci socijalne zaštite uvijek na usluzi svima, kao i mladima koji su na smještaju u hraniteljstvu, i nastoje pomoći na svaki mogući način. Jasno je pak, tvrdi, da ih niko ne može pripremiti na odlaske najmilijih.

„Sistem starateljskih porodica u našoj zemlji jeste uređen ali mogao bi se i unaprijediti, ipak ta pitanja bih prepustila profesionalcima socijalne zaštite jer smatram da bi oni dali adekvatan i sveobuhvatan odgovor“, kaže nam Dragana Savić. Dragana je u hraniteljsku porodicu Vidosave Matuh došla prije 15 godina kada je njen otac preminuo, a majka se razboljela. „Moja hraniteljica Vida i njena porodica pomogli su mi da se uklopim, nastavim dalje i uspješno započnem put ka novim ostvarenjima. Prvi dani mog boravka kod Vide bili su izazovni ali ona kao i cijela njena porodica pomogli su mi da prevladam sve i krenem naprijed“, prisjeća se. Dragana pak smatra da je danas uz pomoć svoje hraniteljske porodice i podrške programa osnaživanja SOS Dječijeg sela BiH uspjela pronaći svoj put, dobiti priliku za prvo radno iskustvo i napraviti prve samostalne korake. Jasno joj je da se mladi boje samoće i izazova koje život nosi uglavnom opterećeni mišlju da su sada

kada su sami, ujedno i nezaštićeni, ali i da u toj borbi nema predaje: „Apsolutno se slažem sa konstrukcijom samostalan a ne sam jer ipak mi ćemo jednog dana biti samostalni što treba da bude cilj svake mlade osobe. Ipak sami ne ostajemo jer nam je zauvijek tu naša porodica“, zaključuje.

Zorana Tomičić kaže da je svjesna obimnosti i težine posla koju socijalne službe u našoj zemlji imaju, ali i da je s njima uvijek imala korektnu saradnju. Smatra da učinak socijalnih službi kao i sve u ovoj državi djeluje po ad hok sistemu. „Na kraju sve se svodi na svijest, odgovornost i volju pojedinca. Ne postoje neke značajne sankcije ako ne radite svoj posao temeljito i odgovorno, kao što ne postoje ni neke nagrade ako ste posvećeni i predani. Dakle, ako imate ljude koji žele istinski da vam pomognu i razumiju vas, onda imate sreće“, tvrdi Zorana.

Ipak, na odgovornost i ulogu hranitelja koju su preuzeli, svjesno i ponosno, bez obzira na borbu koju često sami prolaze, Zorana gleda ne kao gubitak, već najveću nagradu. „Ne treba od djeteta očekivati zahvalnost niti mu nametati da za njega pravite neku veliku žrtvu. Svjesno smo odabrali da budemo njegov stub. Naravno, trauma nikad do kraja ne može biti izbrisana ni izliječena, jedino vrijeme i sigurnost koju mu kao skrbnik pružate može da zasjeni i ublaži tugu koju nosi sa sobom. Jednog dana, kad odraste, kad shvatite da ste ga osposobili da nosi breme života, ali i da prihvata lijepe trenutke, da može otvoreno bez zadržke pričati drugim ljudima, ostvarivati zdrave i uspješne odnose s drugima, te se brinuti za sebe i druge, tada možete reći da ste zaista uspjeli. Nema veće satisfakcije i nagrade od toga.“

Zorana Tomičić

Republika Irska

PIŠE: Ljiljana Ban

FOTO: Marko Ban/privatna arhiva sudionika

„Dobro došli u 50 nijansi zelene!“. Tako nas je na dablinskom aerodromu dočekaao Shane, Irac koji će isto popodne postati naš prijatelj zauvijek. Bio je kraj srpnja, negdje oko podneva, temperatura ugodnih 23 stupnja. Shane nam se ispričavao na vrućini. Kaže ovo ljeto je baš vruće pa nas je odlučio odvesti u Wicklow Mountains

da mi, kao gosti, ne izgorimo odmah prvi dan. Nismo mu imali srca reći da nam je ova irska temperatura baš lijepo osvježenje u usporedbi s našim trideseticama, već smo ga bespogovorno slijedili. Naš neizmjerljivo drag i ljubazan domaćin jako se trudio pokazati nam irske bisere, ali mi smo već tad znali da smo pravo irsko blago upoznali još na aerodromu. I uživali smo s njim, u svakom trenutku. Shane Griffin bio je jedan od najsrčanijih zagovaratelja prava djece i mladih u sustavu alternativne skrbi i podrške nakon izlaska iz nje. Vlastito iskustvo života u udomiteljskim obiteljima i rezidencijalnim oblicima skrbi bilo je polazište mnoštva njegovih

ideja i prijedloga za poboljšanje sustava, ali njegov poseban dar je bila spremnost da bude tu, prisutan, da sluša i čuje. Najbolje je to sam opisao u jednoj od pjesama: „If you know me, you know what I speak. Tap me on the shoulder, I am here if you want to speak. Just a few words I've thrown together, knowing the power of talking together.“

Ovaj izniman čovjek, pjesnik u duši ostavio nam je u nasljeđe toliko toga i stoga ovu priču o Irskoj, sustavu alternativne skrbi, care leaverima pišemo inspirirani tobom Shane. Počivaj u miru

Republika Irska - irski: Éire, engleski: Ireland

Glavni grad: Dublin

Površina: Irska bi u usporedbi sa površinom BiH, Hrvatske i Srbije zauzela drugo mjesto po veličini. Zanimljivo je kako je Srbija veća od Irske za skoro identičnu površinu koliko je Irska veća od BiH. Koliko je u toj jednadžbi velika Hrvatska? (odgovor se nalazi u prošlom broju).

Broj stanovnika: Isto mjesto u igri usporedbe zauzela bi Irska i po broju stanovnika kojih je po najnovijim podacima oko 5 milijuna. No, za razliku od zemalja naše regije koje od popisa do popisa bilježe konstantan i rapidan pad ove brojke, u Irskoj se trend obrnuo i broj stanovnika je u stalnom porastu. Razlog tome je uz prirodni prirast i povećano useljavanje. Među useljenicima nemali broj čine i građani Hrvatske. Od ulaska Hrvatske u EU (2013.), Irska je postala nova omiljena destinacija iseljavanja. I iako brojke variraju može se reći kako je u Irsku iz Hrvatske u razdoblju od zadnjih deset godina iselio čitav jedan grad otprilike veličine Koprivnice (29.200 ljudi prema broju izdanih PPS brojeva – ekvivalentu našeg osobnog identifikacijskog broja).

Jedna od onih koji su sjeli u Ryanairov avion i odletjeli za Irsku bila je i Tihana Krizmanić, socijalna pedagoginja koja već šest godina sa svojom obitelji živi na zelenom otoku. Zbog svog životnog i profesionalnog iskustva ostvarenog u dvije države činilo nam se kako je upravo ona prava osoba za saznati nešto više o Irskoj. Naravno zanimalo nas je kako i sami Irci vide svoju zemlju i zato smo o tome razgovarali i s Peterom Laneom, zagovarateljem dječjih prava, rođenim Ircem.

U sljedećem prikazu navodimo opise Irske kako ju iz svojih cipela vide Tihana i Peter.

Tihana

Mjesto rođenja: Zagreb
Godine života u Irskoj: 6

Peter

Mjesto rođenja: Dublin
Godine života u Irskoj: oduvijek i zauvijek

KUHINJA OPĆENITO

Kuhinja mi je bila šok. U svemu je jako malo soli i za nas je njihova kuhinja prilično bez okusa.

Čak i meksički i kineski restorani se tome prilagođavaju te i tamo moram dosoljavati i papriti hranu.

Od hrane im je govedina broj jedan i naravno ovčjetina. Teletinu i janjetinu se ne može kupiti u mesnici/dućanu. To se jednostavno ne prodaje niti pripravlja.

U zadnjih 20 godina jako se unaprijedila irska kuhinja. I to zbog dolaska imigranata. Kad sam ja bio mali sve je bilo od krumpira i kuhano. Iako smo otok i imamo masu ribe nismo bili baš maštoviti u njenoj pripremi dok nam ljudi koji su se doselili u Irsku nisu otkrili stotine varijacija. Fuzija različitih okusa je u kulinarstvu donijela veliki napredak za Irce.

HRANA ZA POD ZUB (ili ono između obroka)

Ircima je omiljena hrana između obroka ili čak ručak na poslu CRISP-SANDWICH (čips-sendvič) – doslovno dva komada tosta koji se namažu maslacem i između stavi čips. Meni još uvijek nedostaje malo narezanog špeka s ajarom za ovakve prigode ;).

Volim pojesti međuobrok. Crisp-sandwich je među omiljenim međuobrocima u Irskoj, ali ja nisam obožavatelj. Više sam za sendvič sa sirom i paradajzom.

Irci inače jako vole čips – imamo čak i čokoladu s čipsom (osobno ne bi preporučio 😊). No, vezano uz čips, omiljeni brend je Tayto i to je poklon koji će razveseliti svakog Irca koji živi ili boravi dulje izvan Irske.

IRSKI DORUČAK:

Pečena jaja, kobasica, slanina, crni puding (slično našoj krvavici), pečeni grah i nekad gljive

Irci baš vole veliki i to često irski doručak. Kad se vrate s turističkog putovanja najčešće se žale kako su ostali gladni uz peciva koja su drugdje po Europi glavna za doručak.

Kod kuće irski doručak jedemo otprilike jednom tjedno. Ukoliko se želi poživjeti na ovom svijetu treba jako paziti da se ne pretjera s irskim doručkom. Prava je bomba.

SPORT

Irci su jako aktivni. Vole sportove na vodi, ali prije svega timske i irske sportove. Jako su popularni **irski nogomet, hurling**, i njegova ženska inačica **camogie**. Moja kćer igra irski nogomet. Lopta je manja od klasičnog nogometa i smije se igrati i rukama. Tereni za irski nogomet i hurling su isti. Hurling je inačica hokeja na travi, ali puno žešća.

Utakmice su pravi obiteljski događaji gdje navijači nisu odvojeni već svi zajedno navijaju i jako se cijeni fair-play. Nema tu foliranja kao u nogometu.

Moja kćer igra **ragbi** koji je jako popularan i gdje je zadnjih godina postalo normalno da ga igraju i cure kao i dečki.

Ragbi je nešto što sve Irce okuplja – to je jedini sport u kojem Republika Irska i Sjeverna Irska igraju zajedno za jedan tim.

OBRAZOVANJE

Djeca kreću u školu sa šest godina. Nastava traje od 9:00 do 14:00 (za starije do 15:00).

U školama nema boravka i to je problem ukoliko oba roditelja rade. Zato veliki broj irskih mama ne radi ili radi na pola radnog vremena dok djeca malo ne odrastu.

Školovanje je obavezno do 16. godine.

VISOKO
OBRAZOVANJE

Moj dojam je da Irci nisu jako fiksirani na visoko obrazovanje. Puno je važnije biti vješt s rukama – stolari, električari... jako dobro zarađuju. Fakulteti su jako skupi. Naravno postoje i subvencije za one koji nemaju dovoljna primanja.

SLOBODNE
AKTIVNOSTI

Djeca su uključena u jako puno aktivnosti od sportskih do kreativnih. Svi idu na puno toga i u tome uživaju.

Uglavnom kad završim s poslom vozim svoje dvije kćeri na njihove slobodne aktivnosti.

IRSKI JEZIK

Postoje irske škole i tamo se irski jezik baš aktivno govori.

Na žalost moja razina znanja irskog jezika nije neka. Irski se uči u školi, ali kao npr. latinski (ne baš za aktivnu upotrebu).

U nekim dijelovima Irske (na zapadu i jugu) irski jezik se dosta govori, no na istoku ne baš toliko.

IRSKA IMENA

Nema šanse da ako niste Irac znate pravilno pročitati pravo irsko ime. Ali i Irci imaju problema sa izgovaranjem naših imena. Moju kćer koja se zove Ena redovito zovu Ejna.

KULTURA

Dio irskih imena ima svoje porijeklo u irskoj mitologiji poput:

Aoife (ee-fa) – ime znači lijepa, a u irskoj mitologiji poznata je kao najveća žena ratnica.

Oisin (uh-sheen ili o-sheen) – znači mali jelen, a Oisin je bio heroj-pjesnik. Sin legendarnog ratnika i boginje.

Naravno dio imena su ona koja imaju svoju inačicu u gotovo svakom jeziku kao npr.

Ivan/Jovan – Seán

Đuro/Đorđe/Juraj – Saoirse

Jakov - Seamus

Jako smo ponosni na naša ostvarenja u kulturi općenito, a posebice u književnosti, glazbi i filmu.

Ponosimo se što kao tako mali narod imamo strahovito puno poznatih i vrhunskih osoba u brojnim umjetničkim područjima.*

ZABAVA

Irci se jako vole zabavljati. Uvijek se pleše i pjeva. I pri tome su jako uključivi. Svi su pozvani na zabave i važno im je da se svi dobro osjećaju. Jako, jako su duhoviti.

Kad sam ja odrastao glavna mjesta za izlaske su bile diskoteke i pubovi. Pubova još ima, ali čini mi se da su diskoteke nestale.

U ovim mojim godinama kad se radi o zabavi važno je da ima hrane i uglavnom su to kućne zabave kod prijatelja.

ALKOHOL

U usporedbi s nama – dosta piju i mogu dosta popiti. Sad je trendi da muškarci piju uglavnom žestoka pića i pivo; žene šampanjac, vino i koktele.

Ono što je zanimljivo je da se alkohol ne može kupiti prije 10:30 radnim danom, a nedjeljom ne prije 12:00. Meni je jednom trebalo nešto vina za nedjeljni ručak i otišla sam ga kupiti prijepodne – mogu samo reći da sam osjetila sam „one“ poglede 😊.

I naravno irski whiskey je lijek za sve. Kod prehlada kad mi pijemo limun i med oni toj kombinaciji dodaju još i whiskey. Ta „medicina“ poznata je pod nazivom Hot whiskey.

Mislim da je pravi mit da Irci puno piju.

Od nas piju više i Nijemci, Finci, Englezi...

Čini mi se da mladi općenito piju sve manje alkohol.

Puno pubova se i zatvorilo.

ZANIMLJIVOSTI (samo iz Tihaninog kuta)

Iznenadilo me što su ovdje farmeri bogati. Sve cure se žele udati za farmera. Skroz druga stvar nego kod nas.

Ukoliko dolazite u Irsku dobro bi bilo ošišati se i obojati kosu kod kuće... ovdje šišanje i bojanje dođe oko 150 EUR.

Prosječna plaća je oko 2000 EUR mjesečno. Minimalna je oko 1650 EUR. Većina poslodavaca isplaćuje radnike na tjednoj bazi. Bolovanja se u pravilu ne plaćaju. Moguće je eventualno dobiti manju naknadu zbog korištenja bolovanja, ali to je otprilike oko 25% plaće za period proveden na bolovanju.

„Yes, sure“, nekad znači DA, a nekada NE. Zato je uvijek dobro provjeriti.

I Irska nije zemlja za ranoraniocce. Sve se otvara tek u 9:00.

* Ovdje koristimo priliku za podsjetiti vas na neka imena iz irske književnosti i filma

Književnost: James Joyce, Oscar Wilde, George Bernard Shaw, Samuel Becket, W.B. Yeats, Jonathan Swift... Od suvremenih pisaca među najpopularnijima su: Roddy Doyle, Sally Rooney, Cecelia Ahern....

Film - glumci: Daniel Day-Lewis, Colin Farrell, Saoirse Ronan, Liam Neeson, Stephen Rea, Pierce Brosnan, Peggy Cummins.....

** I dodajemo još ponešto o glazbi: Irska je jedina država koja kao nacionalni simbol ima glazbeni instrument (harfu). Svuda se pleše, pjeva, svira. Tihana nam kaže kako uvijek bar nekoliko ljudi prilikom izlaska zna svirati gitaru i tako se uvijek nastavljaju zabave. Brojni su i vrlo poznati irski glazbeni festivali. Peter ističe kako su to mjesta prave zabave i jako su važni za irsku kulturu. Zabavna činjenica je kako su Irci imali najviše pobjednika Eurosonga. A kada razmišljamo o suvremenim bendovima dovoljno je staviti samo dva znaka: U2 i dovoljno smo rekli.

Alternativna skrb za djecu i mlade u Irskoj

TUSLA

TUSLA - Agencija za dijete i obitelj, nacionalna je agencija zadužena za zaštitu i pružanje usluga skrbi u Irskoj, a nezavisan pravni entitet stekla je 2014.

Pod svojom ingerencijom ima širok raspon odgovornosti i intervencija – kao što su zaštita djece, podrška obiteljima te alternativna skrb.

TUSLA ima zakonsku odgovornost za pružanje usluga alternativne skrbi u skladu s odredbama Zakona o skrbi o djeci iz 1991., Zakona o djeci iz 2001. i Zakona (amandmana) o skrbi o djeci iz 2007.

Agencija također ima odgovornosti u pogledu procesa posvajanja, pružanja usluga naknadne skrbi i usluga djeci koja se nalaze u beskućništvu ili su djeca bez pratnje koja traže azil. Agencija temelji svoj rad na načelu kako je obitelj najbolje okruženje za odgoj djece, a cilj vanjskih intervencija trebao bi biti pružanje podrške obiteljima u zajednici.

STATISTIKA

Krajem lipnja 2022¹ sljedeći broj djece bio je na smještaju u alternativnim oblicima skrbi:

Ukupan broj djece u alternativnoj skrbi	5,836
Broj djece smještene u udomiteljske obitelji	5,219 (89%)
• opće udomiteljstvo (upravlja TUSLA)	3,230
• srodničko udomiteljstvo	1,504
• privatno udomiteljstvo (upravljaju privatne udomiteljske agencije)	485
Broj djece smještene u rezidencijalne oblike skrbi	429 (7,4%)
Ostali oblici skrbi (stanovanje uz podršku, usluge za djecu s teškoćama u razvoju, centri za smještaj maloljetnika u sukobu sa zakonom)	188 (3,2%)

U navedenom razdoblju Irska je imala 3,985 udomitelja od čega 2,378 udomitelja općeg udomiteljstva, 1,057 srodničkih udomitelja i 550 privatnih udomitelja.

¹ Strategic Plan for Foster Care Services for Children and Young People 2022-2025, TUSLA, 2022.

IZVOR: Adobe Stock

UDOMITELJSTVO

Prema istraživanju provedenom 2021. u 27 europskih zemalja Irska je zemlja koja ima najmanji broj djece i mladih na rezidencijalnom smještaju. Međutim, posljednjih nekoliko godina i Irska se suočava s smanjenjem broj udomitelja te problemom njihove regionalne rasprostranjenosti (TUSLA, 2022.).

Tri su osnovna tipa udomiteljstva u Irskoj: opće udomiteljstvo, srodničko udomiteljstvo i privatno udomiteljstvo.

1. Opće udomiteljstvo je smještaj djeteta u državnu skrb kod udomitelja odobrenog od Agencije za dijete i obitelj (TUSLA), koji je prošao postupak procjene te se nalazi na listi odobrenih udomitelja.
2. Srodničko udomiteljstvo je smještaj djeteta u državnu skrb kod rođaka ili prijatelja djeteta koji su prošli kroz proces procjene i odobrenja te su stavljeni na listu odobrenih srodničkih udomitelja. Ovaj oblik udomiteljstva također uključuje sve one koji su zamoljeni da se brinu o djetetu, obično u neplaniranim/hitnim slučajevima, ali onda naknadno odlučuju proći kroz proces procjene i odobrenja. Odobrenje se u ovom slučaju izdaje specifično za pojedino dijete, a srodnički udomitelj može biti osoba s kojom je dijete/djetetova obitelj bila u vezi prije prijema djeteta u sustav skrbi. To može uključivati prijatelja, susjeda ili rođaka.
3. Privatno udomiteljstvo je smještaj djece posredstvom privatnih udomiteljskih agencija. To su agencije koje, u skladu s Pravilnikom o smještaju djece u udomiteljstvo iz 1995., mogu pomagati TUSLAI u udomljavanju. TUSLA blisko surađuje s privatnim agencijama za udomiteljstvo kako bi pomogla u pronalaženju najboljeg oblika

smještaja za dijete. Kada je dijete smješteno u privatno udomiteljstvo, obitelj ima socijalnog radnika iz privatne agencije, a djetetov socijalni radnik je iz TUSLE. Svaka privatna agencija za udomiteljstvo nudi svoju specifičnu i prilagođenu podršku udomiteljima kao što je na primjer podrška na poziv 24/7 -365, multidisciplinarni tim za pomoć udomiteljima i mladima i sl.

Uz navedenu opću podjelu, vezano uz udomiteljski smještaj postoji nekoliko oblika smještaja:

- Hitni smještaj – smještaj za hitne situacije; može trajati samo nekoliko dana.
- Kratkoročni smještaj – odnosi se na privremeni smještaj za djecu koja na neko kraće vrijeme moraju biti izmještena iz svojih obitelji. Ovaj oblik smještaja može trajati od nekoliko dana do nekoliko mjeseci.
- Dugoročni smještaj – smještaj djece koja imaju potrebu za stalnim smještajem izvan svog doma te u alternativnoj skrbi ostaju (najčešće) do svoje 18. godine života.
- Zamjenski smještaj – je kratkoročna skrb koja se pruža djetetu kako bi se omogućila stanka primarnim skrbnicima djeteta (udomiteljima ili biološkoj obitelji).
- Smještaj uz podršku – namijenjen je mladima starijim od 16 godina, a radi se o smještaju u obitelj gdje uz praktičnu i emocionalnu podršku imaju priliku naučiti i vještine potrebne za samostalan život. Ovi mladi ljudi dolaze iz niza različitih sredina, uključujući djecu izbjeglice.
- Smještaj roditelja i djece – je vrsta udomiteljstva gdje mlada trudnica ili roditelj s bebom koji se već nalazi u državnoj skrbi, dolazi u udomiteljsku obitelj u vrijeme kada im je potrebna dodatna podrška.

REZIDENCIJALNA SKRB

Rezidencijalna skrb odnosi se na pružanje 24-satne skrbi od strane stručnjaka izvan obiteljskog okruženja. U Irskoj ovaj oblik skrbi pruža niz organizacija, uključujući TUSLAu, nevladine organizacije i privatne pružatelje usluga.

Djeca mogu biti smještena u ovaj oblik skrbi iz sljedećih razloga:

- na temelju procjene potreba
- pokušaj zadržavanja više braće i sestara na okupu
- pružanje podrške specijalista ili zbog intenzivnih intervencija
- vlastite preferencije djeteta

Od 142 centra za rezidencijalni smještaj njih 90% pruža usluge smještaja u zajednici.

Pružanje rezidencijalne skrbi za djecu u Irskoj regulirano je nizom zakona i politika. Nacionalni standardi za dječje rezidencijalne centre, uvedeni 2018., postavljaju minimalne standarde za pružatelje rezidencijalne skrbi u Irskoj, uključujući područja kao što su kvaliteta smještaja i skrbi, broj i obrazovanje osoblja i podrška djeci i mladima.

Dva su primarna oblika rezidencijalne skrbi:

- Dječji rezidencijalni centri – su oblik smještaja u lokalnoj zajednici. Unutar jednog centra na smještaju se nalazi između 2 i 6 djece, obično u tinejdžerskoj dobi. Djeca pohađaju lokalne škole i sudjeluju u lokalnim sportskim i društvenim aktivnostima. Rad osoblja je smjenski, a svakoj mladoj osobi dodijeljen je i matični odgajatelj.
- Jedinice specijalističke skrbi – ovaj oblik skrbi provodi se kao kratkotrajna, stabilizirajuća mjera u sigurnom terapijskom okruženju. Cilj je pružiti individualizirani program podrške i stručnu terapijsku intervenciju koja će djetetu/mladoj osobi omogućiti stabilizaciju i potom prelazak u drugi oblik smještaja na temelju procijenjenih potreba tog djeteta/mlade osobe. S obzirom na ograničenje slobode djeteta/mlade osobe, smještaj u ovaj oblik skrbi može se izvršiti samo po nalogu Visokog suda. Mladi ljudi koji se upućuju u ovaj oblik skrbi su u dobi između 11 i 17 godina, vrlo ranjivi, sa složenim psihološkim i sociološkim profilima, velikim brojem promjena smještaja.

Iako Tusla ne smješta djecu u dobi od 12 godina ili mlađu u rezidencijalni oblik skrbi u zadnje vrijeme sve je više odstupanja od takve prakse.

Jednako tako irski sustav sve je više suočen s nedostatkom socijalnih radnika te smještajnih kapaciteta za djecu i mlade u potrebi.

Mlada osoba iz sustava skrbi mora izaći najkasnije s navršenih 18 godina života. Tada prema zakonu postaje odrasla osoba i ne može biti na smještaju s djecom.

IZVOR: Pixabay

NAKNADNA SKRB (AFTER CARE)

Pravo na naknadnu skrb mlada osoba u pravilu ostvaruje s navršениh 18 godina. Iako priprema za nju može početi od 16 godine.

Naknadna skrb se odnosi na podršku i pomoć mladima s iskustvom života u skrbi tijekom njihove tranzicije u odraslu dob i samostalan život. Pravo na naknadnu skrb mladi imaju do navršene 21. godine ili do 23. godine ako nastavljaju školovanje. Pružanje naknadne skrbi u nadležnosti je TUSLAe.

Svrha naknadne skrbi je pružiti mladima niz usluga koje će im pomoći tijekom procesa osamostaljenja.

Usluge naknadne skrbi mogu uključivati:

- **Osobnu podršku**
 - › Stručnjaka za naknadnu skrb (after care worker) – stručnjak koji pruža podršku mladoj osobi na putu samostalnosti
 - › Drop-in klinka za podršku – mjesto na koje mlada osoba može doći kad god treba savjet ili podršku
- **Individualni plan**
 - › Procjena potreba mlade osobe
 - › Plan nakon izlaska iz sustava skrbi
- **Financijsku pomoć**
 - › Naknada tijekom naknadne skrbi – tjedna naknada namijenjena mladima koji se nalaze na školovanju (edukaciji, treningu) kao pomoć u podmirivanju troškova života
 - › Potpora u naknadnoj skrbi – jednokratna isplata za pomoć u plaćanju prve mjesečne stanarine, pologa i početnih troškova

Više o tome kako naknadna skrb izgleda u praksi nalazi se u intervju s Aisling Bruen na sljedećoj stranici.

Izvori:

Kolege praktičari iz Irske

Strategic Plan for Foster Care Services for Children and Young People 2022-2025, TUSLA, 2022.

<https://www.tusla.ie/>

<https://www.orchardfostering.ie/>

<https://www.gov.ie/en/policy-information/270443-alternative-care/>

Jedini način osnaživanja mladih je pružiti im alate putem kojih stvari mogu činiti sami za sebe

RAZGOVARALA: Ljiljana Ban

FOTO: Privatna arhiva Aisling Bruen

Aisling Bruen jedna je od onih koji, kako sama navodi, imaju krasnu mogućnost spajanja svog životnog iskustva i profesionalnih znanja u svakodnevnom poslu. Ova dualna pozicija nije joj uvijek bila laka i iziskivala je puno rada na sebi. Aisling je isto tako jedna od onih neumornih, stručnjakinja s mnogo ideja i predanog rada u području procesa izlaska iz sustava alternativne skrbi. Osim što radi kao stručnjakinja socijalne skrbi (social care worker) i stručnjakinja naknadne skrbi (after care worker), ujedno nastavlja svoje obrazovanje u području prava te uz sve volontira u aktivističkim organizacijama. U intervjuu nam je pokušala objasniti što točno obuhvaćaju njena dva zanimanja,

kako izgleda naknadna skrb u Irskoj, koji su glavni problemi na koje nailaze mladi nakon izlaska iz sustava te predstavila svoje aktivnosti, ali i snove vezane uz poboljšanje položaja mladih.

Aisling Bruen

Možeš li se kratko predstaviti?

Ja sam Aisling. I jedna sam od onih koji imaju tu divnu dvostruku ulogu – sama imam iskustvo života u skrbi, ali i profesionalno radim u tom istom sustavu. Tijekom odrastanja moji uzori bili su odgajatelji. Za mene su odgajatelji bili ljudi koji se brinu o meni i koji su mi svojim ponašanjem pokazivali što je to dobra skrb. To me inspiriralo u odabiru zanimanja i obrazovnog smjera.

Kako ti je bilo učiti o stvarima o kojima si imala vlastito iskustvo?

To nije bio najjednostavniji proces. Proučavati stvari s profesionalne, teorijske strane o kojima imaš vlastito životno iskustvo zahtjeva od tebe i puno rada na sebi. Taj rad na sebi je jednostavno neophodan jer je potrebno moći razdvojiti vlastito iskustvo i profesiju.

Bio je to u svakom slučaju jedan jako zanimljiv proces i zato sam po završetku fakulteta bila rezervirana prema radu u rezidencijalnoj skrbi za djecu te sam se fokusirala na rad s odraslima. U tom trenutku rad s djecom i mladima bio bi mi previše blizu. No, onda su me jednog dana iz moje organizacije pitali bi li odradila nekoliko smjena u rezidencijalnoj skrbi s mladima. I ja sam pristala. Mislila sam, ok, evo to mi je samo došlo u krilo. Od tada radim u različitim oblicima rezidencijalne skrbi za mlade.

Stručnjakinja si socijalne skrbi (social care worker) – možeš li nam reći nešto više o svojoj profesiji?

Za stručnjaka u socijalnoj skrbi završava se preddiplomski studij nakon kojeg se može završiti diplomski studij ukoliko svoju karijeru vidite u primjerice u menadžmentu. Stručnjaci socijalne skrbi rade direktno s korisnicima. Primjerice, ja radim u rezidencijalnoj skrbi za djecu. U kući u kojoj ja radim živi četvero mladih. Moj posao je biti uz njih na njihovom putu odrastanja. No, stručnjak socijalne skrbi može pružati i usluge u zajednici. Primjer za to bi bila podrška obitelji npr. kada djeca ne idu redovito u školu ili u slučaju teškoća s mentalnim zdravljem roditelja.

Stručnjaci socijalne skrbi i socijalni radnici rade u suradnji (ili bi barem tako trebalo biti). Socijalni radnici su voditelji slučaja, oni su oni koji donose odluke o djetetu te rade sve one pravne stvari u pozadini, ali ponekad zaborave u donošenju odluka o mladoj osobi uključiti nas stručnjake socijalne skrbi. Naš glas bi trebao biti tu važan jer smo mi oni koji smo s mladom osobom svaki dan.

U početku profesija socijalne skrbi nije bila prepoznata kao profesija socijalnog rada. Ali polako dolazimo do toga.

Vrlo si aktivna u području zagovaranja prava mladih nakon izlaska iz sustava skrbi, a od nedavno si i stručnjakinja naknadne skrbi (after care worker). Za početak, možeš li nam reći od kada je naknadna skrb dostupna mladima u Irskoj?

Naš zakon je već 1991. prepoznao naknadnu skrb (after care). U članku 45. Zakona o skrbi o djeci, 1991., navodi se: „Odlučiti za svaku osobu koja izlazi iz sustava skrbi imali potrebu za dodatnom podrškom i ukoliko je tako pružiti joj usluge u skladu sa zakonom i dostupnim resursima.“

Mislim da je jako progresivno za Irsku što je imala takvo nešto u zakonu već 1991., ali iako je to bilo navedeno na papiru, u praksi tada baš i nije zaživjelo. Država na žalost nije primijenila svoj zakon i ono što se dogodilo je da su dobrotvorne, volonterske i nevladine organizacije same započele kreiranje svojevrstnih usluga naknadne skrbi. To je uobičajen način na koji se stvari događaju u Irskoj. Država je obično prilično spora u svemu. No, u jednom trenutku ipak se dogodilo da je država preuzela vlasništvo nad primjenom naknadne skrbi putem TUSLA-e (državne agencije za dijete i obitelj).

IRISH AFTERCARE NETWORK

Providing Support to People Working With Care Leavers

Što mlada osoba dobiva u naknadnoj skrbi?

Naknadna skrb je usluga namijenjena mladima koji izlaze iz sustava skrbi.

U osnovi, jedino na što se država zakonski obavezala unutar te usluge je pružiti mladoj osobi procjenu i plan za izlazak. To znači da će svakoj mladoj osobi koja izlazi iz sustava skrbi doći stručnjak za naknadnu skrb (after care worker) i zajedno s njom napraviti procjenu trenutnog stanja te što joj je sve potrebno kako bi zadovoljila svoje osnovne potrebe. Stručnjak će napisati plan, koji sadrži primjerice navode kao što su – potreban je smještaj, financijska podrška i slično. I onda kada su potrebe utvrđene, nitko nema obavezu s tim išta napraviti. Kada mlada osoba navrší 18 godina socijalni radnik prestaje biti zadužen za njega, a u idealnom slučaju tu njegovu ulogu preuzima after care worker. No, s obzirom na nedovoljan broj stručnjaka za naknadnu skrb sve mlade osobe neće dobiti svog after care workera. Jedino što će sve mlade osobe dobiti u naknadnoj skrbi je plan procjene svojih potreba.

Na osnovu čega se donosi odluka o tome tko će dobiti, a tko ne svog stručnjaka za naknadnu skrb?

Mi imamo taj dvoslojni sustav u kojem mlada osoba koja nastavlja obrazovanje ima veće šanse dobiti after care workera, financijsku podršku nakon izlaska kao i nekoga tko će im pomoći u rješavanju stambenog pitanja. S druge strane mladi koji ne nastavljaju obrazovanje vjerojatno neće dobiti ništa. Oni doslovno idu iz skrbi u beskućništvo.

Mislim da je taj dvoslojni sustav potpuno pogrešan. Zbog njega imamo situaciju gdje se s mladima prije izlaska iz skrbi vode beskrajni razgovori i nagovara ih se da upišu bilo kakvu edukaciju ili trening ili što-god samo kako bi im se osigurala bilo kakva mogućnost za dobivanje makar nekih usluga naknade skrbi.

Spomenula si financijsku podršku tijekom naknadne skrbi – o kojem iznosu se radi i koliko dugo mlada osoba ima pravo na nju?

Ukoliko mlada osoba nastavlja školovanje i dobije odgovarajuću naknadnu skrb, ostvarit će i pravo na dobivanje financijske podrške u iznosu od 300 EUR tjedno. Mlada osoba mora naučiti raspolagati s tih 300 EUR u smislu plaćanja računa, stanarine, kupovine hrane, odjeće i sl.

Minimalna plaća u Irskoj je 1.600 eura mjesečno. Mislim da je iznos koji se daje mladima ispod te minimalne plaće jer država želi pripremiti mlade za slučaj da kasnije završe na socijalnoj pomoći. Socijalna pomoć iznosi 200 EUR tjedno. Zanimljivo je da se iznos koji se daje mladima određuje u skladu sa socijalnom pomoći, a ne u skladu s minimalnom plaćom. Pretpostavlja li to država da će mlade osobe iz skrbi nastaviti putem dugoročne ovisnosti o socijalnoj pomoći?

Financijska podrška u naknadnoj skrbi vezana je uz školovanje, a najduže do 23. godine. Primjerice, ukoliko mlada osoba upiše jednogodišnji tečaj, financijsku podršku imat će samo tijekom te godine, ali ako ga nastavlja financijska podrška se produžava. No, ukoliko mlada osoba odluči promijeniti smjer školovanja, tj. prebaciti se s jedne na neku drugu edukaciju to za TUSLAu može biti problem i oni mogu odlučiti prekinuti financijsku podršku jer se tehnički ne radi o nastavku školovanja.

Kako se ostvaruje kontakt i komunikacija mlade osobe i stručnjaka za naknadnu skrb?

Dok je mlada osoba još u sustavu skrbi (do 18. godine) za nju je zadužen socijalni radnik, koji ima i obavezu redovito

posjećivati tu mladu osobu. Kada mlada osoba pređe iz ruku socijalnog radnika u ruke stručnjaka naknadne skrbi prestaje ta obaveza redovitog obilaska i posjeta mlade osobe. Preko noći, sustav zauzima stav kako mlada osoba ukoliko nešto treba mora doći sustavu jer sustav neće „ganjati“ mladu osobu. Zbog toga mnogo mladih koji baš imaju potrebu za podrškom propada kroz ove pukotine sustava. Radi se mladima koji imaju višestruke teškoće, teškoće u ostvarivanju socijalnih kontakata, intelektualne teškoće. To su mladi ljudi koji možda nemaju ni kapaciteta razmišljati o vlastitim potrebama. Ovo je po mom mišljenju isto tako velik problem naknadne skrbi.

Koja je uloga stručnjaka naknadne skrbi?

Stručnjak naknadne skrbi preuzima vođenje slučaja mlade osobe kojoj je dodijeljen. U početku je ova uloga razvijana unutar dobrotvornih organizacija, ali sada ju TUSLA sve više razvija i zapošljava sve veći broj stručnjaka. Velika podrška radu stručnjaka naknade skrbi je Irska mreža naknadne skrbi (Irish after care network).

Možeš li nam reći nešto više o Irskoj mreži naknadne skrbi?

To je mreža profesionalaca koji rade s mladima koji izlaze iz sustava skrbi. Područje naknadne skrbi je jako promjenjivo i jako ovisi o lokalnim mogućnostima. Ono na što jedna mlada osoba ostvari pravo, druga u nekoj drugoj lokalnoj zajednici neće moći ostvariti. Uvjeti na terenu se stalno mijenjaju i sve su veća očekivanja od stručnjaka naknadne skrbi. Na primjer, trenutno smo u razdoblju ozbiljne krize stanovanja, after care worker mora biti jako dobro upoznat s tržištem nekretninama i svim opcijama stanovanja kako bi najbolje mogao pomoći mladoj osobi. Irska mreža naknade skrbi povezuje stručnjake i omogućuje prostor za umrežavanje, razmjenu znanja i iskustava među praktičarima, ali i osigurava dodatne edukacije te se bavi zagovaračkim radom. Oni su ti koji će u ime praktičara otvarati teme s ministrima i političarima iz područja naknadne skrbi.

Irska mreža naknadne skrbi organizira i veliku godišnju konferenciju na kojoj okuplja različite goste i profesionalce u cilju povezivanja i unapređenja usluga za mlade. To povezivanje stručnjaka je od iznimne važnosti za naknadnu skrb jer je to područje gotovo kao igra šaha. Stručnjak mora pomoći mladoj osobi pronaći najbolja rješenja vezana uz stanovanje, zdravlje, obitelj, školovanje... a za to je potrebno biti jako dobro umrežen u svojoj zajednici i šire.

Uz sav profesionalni angažman ti i volontiraš...

Da. Izvan svog radnog vremena uključila sam se i u rad aktivističkih udruga u organiziranju aktivnosti u zajednici.

U Irskoj je 2016.g. kriza stanovanja postala vidljiva u medijima zahvaljujući grupi ljudi koja je počela zauzimati neiskorištene

prostore/zgrade u gradu te u njih primati beskućnike. Prva zgrada koju su zauzeli, preuredili i pripremili za prihvat beskućnika nazvana je Apollo te je taj slučaj postao naveliko poznat u Irskoj. Zahvaljujući velikoj medijskoj eksponiranosti prikupljeno je mnogo donacija za kuću Apollo. Odlučila sam se tad i ja uključiti te je s Apollo kućom započeo i moj interes za politiku stanovanja.

Više puta si tijekom razgovora spomenula krizu stanovanja. Možeš li nam reći nešto više o tome?

Stanovanje je u Irskoj apsolutno problem broj jedan. Mladi ljudi koji izlaze iz sustava imaju upravo s tim područjem dugogodišnje teškoće. Podsjetimo se da ovdje govorimo o ljudima koji nemaju svoju sigurnu mrežu, niti obitelj. I kad se prisjetimo i Moslowljeve hijerarhije potreba – sigurnost i sklonište (smještaj) nalaze se u samoj bazi piramide zajedno s vodom i hranom. Pustiti mlade ljude iz sustava skrbi bez ikakve ponuđene osnovne baze sigurnosti za mene je naprosto vrijedno prijevira.

U Irskoj imamo socijalne stanove, ali ako bi se ja baš ovog trenutka prijavila za njih, mogla bi biti deset tisućita na listi čekanja. Dok dočekaš državni stan gotovo da si skoro i mrtav.

Mislim da bi mlade koji izlaze iz sustava skrbi trebalo definirati kao specifičnu prioritetnu grupu kako bi umjesto na opću listu čekanja išli na listu prioriteta za stanovanje. Druga stvar je činjenica da država točno zna koliko mladih svake godine izlazi iz sustava i pitanje je zašto se ne pripremi adekvatan odgovor na problem koji postoji godinama.

Smještaj mladih koji izlaze iz skrbi u studentske domove po meni nije adekvatno rješenje. Radi se o malim sobama-kutijama unutar koje mlada osoba treba ugurati cijeli svoj život i pri tom dijeliti s drugima zajedničku kuhinju i dnevni boravak. Uz to mladi koji izlaze iz skrbi mogu biti u skroz drugoj životnoj fazi od prosječnog studenta čiji su roditelji u stanju plaćati ovaj smještaj tisuću eura mjesečno.

Stanovanje je osnova. Kaže se – stanovanje prvo, a onda sve ostalo. Moralo bi postajati više dostupnih opcija za stanovanje mladih osoba koje izlaze iz sustava skrbi.

I ti imaš jedan san o tom smještaju za mlade koji su izašli iz sustava skrbi...

Imam taj jedan san – htjela bi organizirati neki drop-in prostor za osobe koje su izišle iz sustava skrbi. Gdje bi mladi stariji od 23 godine mogli doći kad god imaju teškoća sa stanovanjem (bilo da trebaju savjet kad imaju problem sa stanodavcem ili

smještaj za neko vrijeme).

Nadam se da ću s vremenom uspjeti napraviti takvo mjesto. Velika inspiracija u tome su mi aktivističke organizacije koje rade bez profesionalaca. Radi se jednostavno o samoorganizaciji građana. Voljela bi to dati osobama koje imaju iskustvo života u skrbi. Željela bi da su upravo oni ti koji uče o svojim pravima i jedni drugima daju podršku i pomoć. Mi profesionalci u sustavu skrbi često imamo tendenciju pre-skrbljivanja za korisnike. I to je na neki način potpuno obesnažujuće za njih.

Socijalni radnici i odgajatelji su vrlo dobri u uskakanju činjenja stvari za druge. No, jedini način na koji možemo izgraditi kapacitet i osnažiti mlade ljude u preuzimanju uzdi vlastitog života je da im damo alate pomoću kojih stvari mogu činiti sami za sebe. Ako je osoba opremljena znanjem ona se može zauzeti i zagovarati sama za sebe.

Gdje mladi mogu dobiti takva znanja?

Organizacija EPIC ima Vijeće mladih. U tom vijeću mladi različitih dobnih skupina i s različitim iskustvom skrbi se redovito sastaju i raspravljaju o sustavu skrbi. EPIC im osigurava treninge o javnom nastupu, debatiranju i sl. Kada se pojavi određeni problem EPIC je taj koji djeluje kao svojevrsan most između mladih i dionika koji imaju moć donošenja odluka. I tako osigurava prostor u kojem mladi mogu govoriti sami u svoje ime.

Izrazito je važno stvoriti taj prostor u koji mladi ljudi s iskustvom života u skrbi mogu doći i govoriti. Prostor gdje će doista biti saslušani i nakon čega će donositelji odluka stvarno i poduzeti neke akcije, učiniti promjene. Gdje slušanje neće biti samo tokenistička gesta. To pseudo-slušanje djeluje krajnje obesnažujuće na mladu osobu – to kada daš svoj glas nečemu i onda se ne dogodi ništa.

Planovi za budućnost?

Mislim da bi bilo jako dobro pokrenuti kolektivno stvari o naknadnoj skrbi na europskoj razini. Mogli bi možda raditi na EU standardima naknadne skrbi.

Činjenica je da mladi s iskustvom života u skrbi žive posvuda i velika bi prilika bila učiti iz međusobnih iskustava.

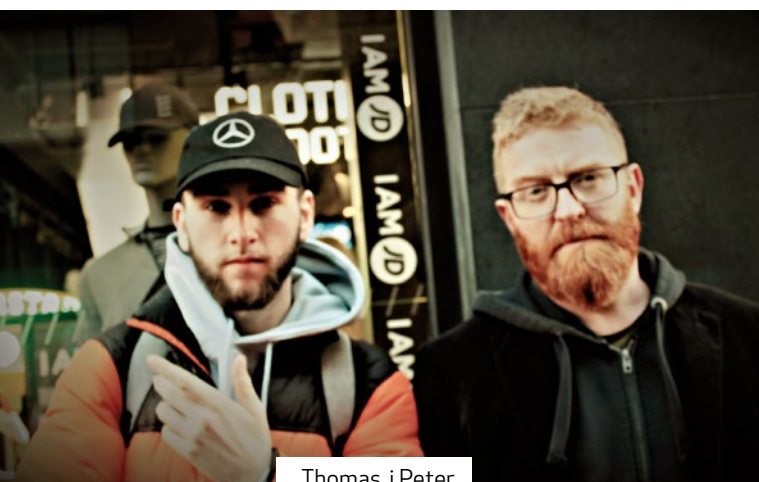
Mislim da bi se definitivno trebali posvetiti zagovaranju na europskom nivou.

Podcast kao prostor za drugačiji pristup temama vezanim uz mlade s iskustvom života u sustavu alternativne skrbi

PIŠE: Ljiljana Ban

FOTO: Arhiva EPIC-a

Peter Lane zadnjih se dvadeset godina predano zalaže da se glas mladih osoba s iskustvom života u alternativnoj skrbi čuje i uzme za ozbiljno. Ponajprije je to činio kroz rad u organizacijama koje pružaju mladima usluge rezidencijalne skrbi, a danas kao zagovaratelj u organizaciji EPIC. Jedna od najvažnijih osobina dobrog zagovaratelja je biti dobar slušač. Upravo iz pažljivog slušanja mladih i stalne interakcije s njima nastala je ideja o podcastu kao prostoru za detaljnije istraživanje tema iz područja alternativne skrbi za djecu i mlade na jeziku razumljivom svima - mladima, praktičarima i znanstvenicima.

Thomas i Peter

Kada mlada osoba s 18 godina iziđe iz sustava, nije joj lako nositi se u moru zahtjeva, novih situacija i odluka. Upravo zato im EPICov tim nastoji pružiti podršku kako bi mogli donijeti što kvalitetnije životne odluke. Pri tome EPICov tim pažljivo sluša mlade, te sudjeluje u aktivnom širenju njihova glasa kako bi ih donosioci odluka ozbiljno shvatili. Prednost je što je EPIC u svom radu nezavisan, što znači da nije dio niti jedne državne agencije, ali zato u najboljem interesu mlade osobe surađuje sa svim dionicima u sustavu i izvan njega.

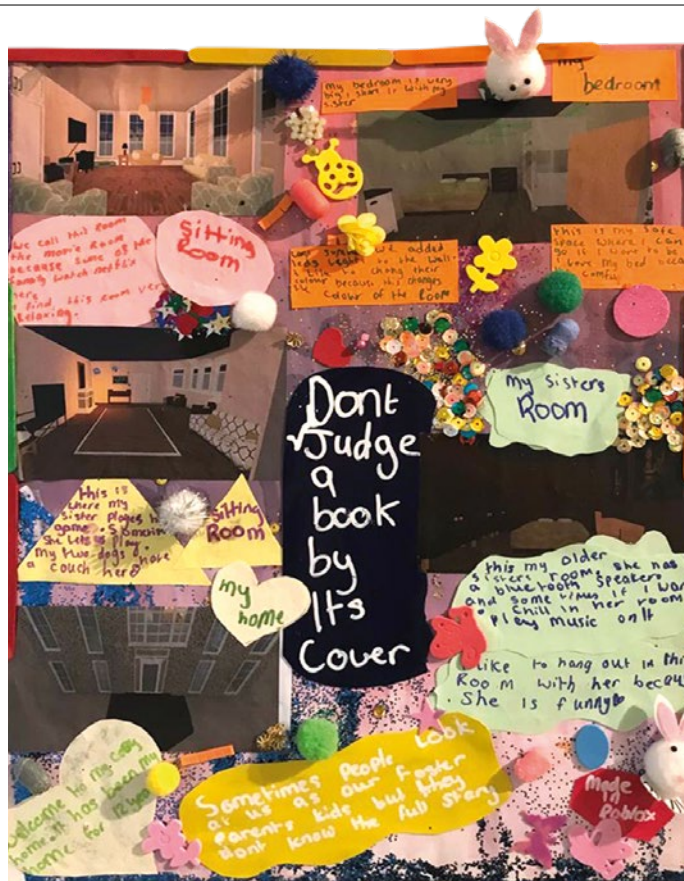
Zagovaranje prava mladih iz sustava alternativne skrbi u EPICu se shvaća se vrlo ozbiljno. Peter Lane, naš sugovornik, jedan je u timu od 10 zagovaratelja koji su raspoređeni po cijeloj Irskoj. „Dobar smo i snažan tim. Suradujemo međusobno i s drugim organizacijama, a sve uz koordinaciju naše Fione Murray.

Samo tako možemo napraviti važne stvari za mlade osobe“, ističe Peter. Pritom navodi kako zagovarateljski posao donosi one neopisive osjećaje zadovoljstva i sreće kad se na primjer mladoj osobi koja se našla u beskućništvu pomogne naći smještaj ili kad se doprinese povezivanju roditelja s djecom. U Irskoj je mnogo mladih majki koje su same bile u alternativnoj skrbi, a čija su djeca završila u sustavu. „Vrlo je dirljivo kada doprinesete njihovom ponovnom ujedinjenju“, sjeća se živo Peter jednog od iskustava. Poseban osjećaj ponosa uz promjene na individualnoj razini donose i one koje se ostvare na nacionalnoj razini. Peter izdvaja primjer iz 2017. godine: „Nakon vrlo teškog rada zajedno s kolegama iz TUSLAe (Agencije za dijete i obitelj) uspjeli smo osigurati za mlade standardizirane usluge naknadne skrbi (aftercare) na nacionalnom nivou.“ No, posla ima još puno jer sustav nije savršen. Peter u tom pogledu posebno ističe krizu sa smještajem: „Mlada osoba može imati najbolji tim socijalnih radnika, stručnjaka naknadne skrbi, psihologa, savjetnika, no ukoliko nema krov nad glavom oni joj nisu od velike pomoći.“

U radu EPICa velik naglasak je stavljen na participaciju djece i mladih. I upravo iz rada s EPICovim Vijećem mladih nastala je i ideja o podcastu navodi Peter: „Na ideju smo došli na samom početku 2020. tijekom rada s EPICovim Vijećem mladih kada samo totalno osvijestili kako i koliko su medijske priče o sustavu skrbi negativne i krnje. Podcast kao medij daje dovoljno prostora za istraživanje različitih dijelova priče i njenog promatranja iz različitih kutova.“

U stvaranju, razradi i implementaciji ideje o podcastu zajedno s Peterom sudjelovao je i Thomas Mongan, mlada osoba s iskustvom života u skrbi koji od nedavno zbog drugih obaveza više nije u mogućnosti biti dio ove priče. Peter navodi kako je Thomas imao onu umješnost postavljanja pravih pitanja u pravo vrijeme. No, iako više ne rade skupa, sjećanja na početak rada na podcastima bude lijepe uspomene kroz koje Peter pojašnjava srž njihove ideje: „Thomas i ja odlučili smo kroz podcast dati s jedne strane prostor mladima u kojem će moći podijeliti svoja iskustva života u sustavu skrbi, iznijeti ideje kako taj sustav učiniti boljim te s druge strane uključiti i znanstvenike kako bi nam predstavili svoja istraživanja iz ovog područja na jeziku razumljivom svima (ali ponajprije mladima iz skrbi kojih se ta istraživanja i ponajviše tiču). I tako je prvi podcast krenuo na Care Day 2020.“

Vrlo brzo nakon emitiranja prvog podcasta došlo je i do lockdowna uslijed pandemije COVIDa te su Peter i Thomas u tom periodu imali i intenzivnu produkciju. Sada je tempo nešto sporiji pa nove epizode izlaze svaki drugi mjesec. Svaki podcast posvećen je nekoj drugoj temi. I ovisno o prostoru potrebnom za njeno istraživanje pojedina emisija traje od 45 do 90 minuta. Do sada je snimljeno 38 epizoda sa sudionicima iz različitih mjesta, država pa čak i kontinenta. Peter će istaknuti kako ga još uvijek iznenadi to što mladi bez obzira od kuda dolaze u pravilu imaju vrlo slična iskustava i prolaze kroz slične stvari kao što su primjerice stigmatizacija i izdvajanje iz zajednice.

Tijekom tri godine emitiranja obrađene su brojne teme, među kojima Peter ima svoje omiljene: „Meni su posebno drage ona koju smo snimili lani povodom Međunarodnog dana žena jer sam imao priliku puno toga naučiti od mladih žena iz Irske i Novog Zelanda. Jako su mi drage i epizode koje smo snimili sa mladima iz LGBT zajednice i njihovim udomiteljima te zadnja epizoda koju sam snimio s Thomasom o obrazovanju mladih koji imaju iskustvo života u skrbi.“

Peter je posebno ponosan na vjerne slušatelje jer radi se o podcastu koji obrađuje teme iz uske niše: „Neće nas baš svatko slušati, no oni koji slušaju naše podcaste baš se angažiraju u tome, ulože trud. Neki podcasti traju i vrlo dugo i nije lako zadržati pažnju. Srećom još nismo dobili neke zločeste komentare, ali spremni smo na njih 😊“. Slušatelji su različitih profila – od mladih osoba, znanstvenika, praktičara. Ponekad ih s posebnom pažnjom slušaju studenti jer im profesori daju u zadatak slušanje određene teme podcasta, o čemu poslije i diskutiraju.

Kao najveći izazov Peter opisuje pronalaženje balansa u predstavljanju teških tema na lagan način.

No unatoč tome s puno entuzijazma poziva sve koji bi htjeli raditi podcast da se u tome i okušaju: „Ako slušate što ljudi govore i autentični ste u tome onda je vrlo lako.“

Ono što je važno je da ste vrlo pažljivi u razgovoru s ljudima koji su imali teška i traumatska iskustva. Važno je provjeriti poslije s njima kako su i jesu li zadovoljni s onim što smo snimili. Ponekad se zna dogoditi da jednostavno zbog mikrofona ljudi podijele previše. I pri tom morate vi sami biti svjesni da ono što netko podijeli u određenom trenutku ne mora biti nešto što zapravo želi podijeliti s cijelim svijetom. Stoga je bitno ostaviti ljudima neko vrijeme kako bi toga postali svjesni i predomislili se, povukli neke dijelove.

Cijeli proces i razgovori s različitim ljudima su izrazito ispunjavajući i obogaćujući za same autore. I zato se ne bojte, samo krenite u to, a ako zatrebate ikakav savjet slobodno se javite.“

I dok možda sada razmišljate o pokretanju svog podcasta ili nekog drugog prostora za drugačiji pristup temama vezanim uz alternativnu skrb o djeci i mladima pozivamo vas da uzmete malo vremena i poslušate neke od Petreovih i Thomasovih uradaka.

Link je: <https://thecareexperience.libsyn.com/>

Clara O'Shea-Collins i Kai Bronsan

Jeste li čuli za...

EPIC – Empowering People In Care (osnaživanje djece/ mladih u skrbi)

EPIC je irska organizacija koja radi s djecom i mladima koji su trenutno u sustavu skrbi ili imaju iskustvo života u skrbi.

EPIC-ov rad odvija se u četiri ključna područja:

- neovisno zagovaranje u ime djece i mladih u sustavu skrbi;
- olakšavanje participacije i uključivanja djece i mladih u donošenje odluka;
- razvoj politika;
- istraživanje problematike koja utječe na djecu i mlade s iskustvom skrbi.

empowering people in care

EPIC je u svom radu neovisan, s jednom svrhom i jasnim mandatom. U radu je usmjeren na djecu s kojom izgrađuje odnos povjerenja i na čijim životnim iskustvima temelji svoje zagovaranje, politiku i istraživanja.

Sav rad EPIC-a temelji se na UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta, posebno na članku 12., koji navodi pravo djeteta da bude saslušano i da sudjeluje u donošenju odluka.

Za one koji žele znati više...

EPIC-ova studija o životu djece s teškoćama u razvoju tijekom njihovog boravka u sustavu skrbi i po izlasku iz nje: „Slušalice, čudne cipele i druga prilika za život“

Tijekom ožujka 2023., EPIC je objavio prvu irsku participativnu studiju o životu djece s teškoćama u razvoju tijekom njihovog boravka u sustavu skrbi i po izlasku iz nje.

Izvešće pod naslovom „Slušalice, neobične cipele i druga šansa za život“ istražuje iskustva mladih ljudi s različitim oblicima skrbi (udomiteljstvo, rezidencijalna skrb, naknadna skrb) kao i s raznim teškoćama, uključujući fizičke, intelektualne i teškoće u učenju.

U izvješću su istaknuti primjeri dobre prakse poput utjecaja rane intervencije, ali i nedostatke u pružanju usluga nastale zbog lošeg planiranja, nedosljedne koordinacije među državnim agencijama i nedostatka razumijevanja teškoća u razvoju unutar sustava skrbi.

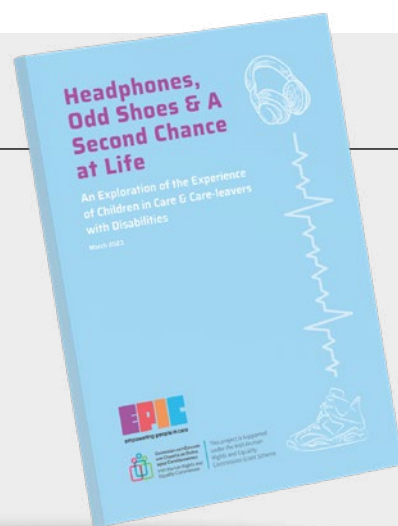
Sažeto ključni zaključci istraživanja su:

- Najznačajniji utjecaj na iskustvo skrbi imali su pojedinci koji su pružali tu uslugu
- Negativna iskustva iz skrbi dolaze iz stigmi, nedovoljne osvijestjenosti i prepreka u pristupu odgovarajućem smještaju
- Postoje značajni izazovi u vremenski učinkovitom identificiranju potrebnih usluga i podrške
- Sudionici nisu bili dovoljno upoznati sa svojim pravima prema Konvenciji o pravima djeteta ni u teoriji ni u praksi

Sam naslov „**Slušalice, neobične cipele i druga šansa za život**“, nastao je slučajno iz odgovora mladih na pitanje: „Da pišeš knjigu o svojem iskustvu u skrbi kao dijete ili mlada osoba s teškoćama u razvoju, kako bi ju nazvao/la?“ Pri tom su mladi dali i objašnjenja:

Slušalice: „Jer si u nekom svom svijetu, ne obraćaš baš puno pažnje na svijet oko sebe i samo nastojiš preživjeti dan najbolje što možeš.“

Neobične cipele: „zato što ne možemo si ući u istu kategoriju ili stati u istu kutiju. Neki ljudi vole biti neobični i imati svoju vlastitu osobnost.“

Upravo ova objašnjenja podcrtavaju i ključne preporuke izvješća:

- Razdvojiti podatke koji se odnose na djecu i mlade u sustavu skrbi prema vrsti teškoća kako bi se stvorilo razumijevanje njihovih potreba utemeljeno na dokazima i dobio adekvatan odgovor politike i prakse.
- Razvijati fleksibilnost sustava kako bi se omogućio međusektorski pristup. To uključuje priliku ostanka mlade osobe s teškoćama u istom smještaju i nakon što navrše osamnaest godina. Ovo je osobito važno ukoliko neka teškoća predstavlja stalni niz izazova. Ovo se također odnosi i na pitanje pristupačnosti svim prostorima u kojima se pružaju socijalne usluge.
- Povećati razinu i dostupnost informacija o različitim teškoćama u razvoju unutar cjelokupnog sustava skrbi.
- Primjenjivati skrb temeljnu na pravima kako bi se osiguralo da se glas djeteta ili mlade osobe čuje pri donošenju odluka, posebno u vezi s planiranjem skrbi, prijelazima u ili iz skrbi te pristupom potpori i uslugama namijenjenim djeci i mladima s teškoćama u razvoju.
- Osigurati dodatne resurse kako bi se osiguralo da sva djeca i mladi s teškoćama u razvoju imaju pravovremen i učinkovit pristup kvalitetnoj podršci i uslugama.

Izvešće je za EPIC napisala Deborah Erwin uz pomoć i asistenciju EPICovih stručnjaka za istraživanje i zagovaranje Conora Stitta i Johna Murphya.

Punom tekstu istraživanja možete pristupiti putem sljedećeg linka:

<https://www.epiconline.ie/wp-content/uploads/2023/03/Headphones-Odd-Shoes-A-Second-Chance-at-Life.pdf>

Pekara za bolje sutra

IZVJEŠTAVA: Amela Harmandić, JU Dom-porodica Zenica

FOTOGRAFIJE: Arhiva JU Dom-porodica

Osam korisnika JU „Dom-porodica“ iz Zenice koji izlaze iz sistema socijalne zaštite sudjeluje u obuci za pekara, kuhara i poslastičara. Mladi proizvode pekarske proizvode i prodaju ih, a mi im pomažemo u promovisanju njihove aktivnosti. „Sviđa mi se projekat, naučila sam da pravim sve.. i hljeb i ostala peciva. Voljela bih da radim u pekari i tako zarađujem novac“, kaže jedna od sudionica.

Ovo je još jedan primjer kako se može ukoliko se konkretno zna šta se hoće.

Obuka je organizovana u okviru projekta „Pekara za bolje sutra“ koji se realizuje uz podršku UNICEF-a. Projekat ima za cilj razvoj modela socijalnog preduzetništva, kao modela koji može značajno pomoći socijalnoj integraciji rizičnih kategorija društva i njihovoj djelimičnoj ekonomskoj neovisnosti. Projektne aktivnosti obuhvataju tri segmenta: obrazovanje, socijalnu i dječiju zaštitu. Projekat je počeo u decembru 2022. godine, a završen sa krajem februara 2023. godine. Zbog izvanrednih rezultata, projekat je odobren na još dva mjeseca. Zadovoljstvo je biti dio ovakvih timova koji stvaraju pozitivne primjere i nove vrijednosti.

Prva smotra dečjeg likovnog stvaralaštva „Linije spajanja“

PIŠE: Aleksandra Milosavljević, Sigurna kuća Pančevo

FOTO: Arhiva Sigurne kuće Pančevo

Centar za socijalni rad „Solidarnost“ i Prihvatilište za žrtve porodičnog nasilja Sigurna kuća Pančevo su u avgustu 2022. raspisali Konkurs za **Prvu smotru dečjeg likovnog stvaralaštva pod nazivom „Linije spajanja“ sa ponuđenom temom „Moji snovi“**.

Radove je na konkurs poslalo 40 ustanova socijalne zaštite iz Srbije. Učestvovala su deca i mladi sa ili bez smetnji u razvoju iz ustanova koja se bave socijalnom zaštitom dece sa pristiglih 350 radova.

Selekciona Komisija je napravila izbor od 50 radova koji su bili izloženi na završnoj izložbi u novembru mesecu u Foajeu Kulturnog centra Pančevo. Organizator je obezbedio vredne nagrade za šest radova: tri za mladju i tri za stariju grupu kao i tri nagrade u kategoriji dece sa smetnjama u razvoju. Nagradjeni su radovi iz Centra za porodični smeštaj i usvojenje iz Kragujevca, Niša i Miloševca kao i iz Domova za decu iz Sombora, Novog Sada i Beograda. Nagradjeni su takodje i Zavodi za vaspitanje dece sa izrečenom vaspitnom merom, Centar za smeštaj dece i omladine bez pratnje roditelja ili staratelja iz Beograda i Dnevni boravak „Oblutak“ iz Zaječara.

Cilj ovog Konkursa je bio prvenstveno LIKOVNI SUSRET, podrška prirodnom i kreativnom načinu razmišljanja kao i oblik uspostavljanja dijaloga jer je likovni izraz u prvom redu komunikacija i emocionalna linija spajanja.

Psihoedukativna radna bilježnica „MOJ IZVOR“ – materijal za rad stručnjaka u poludnevnim boravcima

PIŠE: Barbara Blažić Šubat, Centar Izvor-Selce

FOTO: Arhiva Centra Izvor-Selce i Neriz d.o.o.

Centar za pružanje usluga u zajednici Izvor Selce u posljednjih nekoliko godina posebno naglašava važnost izvaninstitucijskih usluga, s posebnim naglaskom na promicanje važnosti mentalnog zdravlja, kako pojedinca tako i cijele zajednice, ali i primarnu i sekundarnu prevenciju.

2021. godine napisali smo stručni priručnik „Snaga zajednice – program poludnevnog boravka Centra za pružanje usluga u zajednici Izvor Selce u kojem smo opisali svoje teorijske koncepte, obilježja programa, sve svoje aktivnosti, ali i podijelili puno primjera iz prakse i alata koje koristimo u radu. Ipak, slušajući kolege iz našeg, ali i drugih sustava, zaključila sam da je svima u svakodnevnom radu potrebno još konkretnijih materijala i alata stoga je nastala Psihoedukativna radna bilježnica „Moj Izvor“. Ona nije ništa revolucionarno i nikada do sada viđeno, ali daje jednu novu strukturu za rad i omogućava jasnu interakciju između djeteta i stručnjaka.

Bilježnica je tematski prilagođena stručnjacima i djeci u Poludnevnim boravcima, ali se zapravo većina aktivnosti i vježbi može primjenjivati u bilo kojem drugom kontekstu u čijem je centru interesa dijete (škola, zdravstvo, sport, kultura...).

Bilježnica se sastoji od uvodnog dijela - upoznavanje djeteta i svih domena njegovog života, središnjeg dijela - psihoedukativnih materijala i terapijskih vježbica temeljenih na principima kognitivno-bihevioralne terapije (u čijoj sam edukaciji) i završnog dijela - osvrt, evaluacija i refleksija. Namijenjena je djeci od 7 do 14 godina, te ju, ovisno o potrebama i mogućnostima, dijete može ispunjavati samostalno, ali i uz pomoć stručne osobe (psiholog, odgajatelj, socijalni pedagog i

sl.). Poneke su vježbice i interaktivne i služe za uspostavljanje komunikacije s drugima, bili oni djeca ili odrasli.

Osnovni ciljevi radne bilježnice su: upoznati dijete i sve relevantne aspekte njegova života (definirati one koje dijete smatra problematičnima); proširiti djetetove psihosocijalne kapacitete (učiti rješavanju problema, asertivnom ponašanju i sl.); učiti dijete identifikaciji misli, osjećaja i ponašanja i njihovoj povezanosti u kognitivnom modelu; dobiti uvid u djetetov doživljaj Poludnevnog boravka.

Osim svega navedenog, želja mi je bila prikazati sveobuhvatnost i sadržajnost našeg rada u Poludnevnom koji se ne svodi isključivo na pisanje zadaća kao što mnogi misle, već otkrivanje unutarnjih potencijala djece, mladih i obitelji kojima se osiguravaju uvjeti za razvoj pozitivnih ishoda. Pri tome, ljudima pristupamo bezuvjetno zainteresirani za njihove živote, iz pozicije skromnosti, kako to često kaže naš ravnatelj Nikica Sečen.

I vjerojatno takav stav i način rada ne može nikada zamijeniti nijedna vježba ili radni list, ali nadam se da će nekom mladom stručnjaku (kao što sam i ja sama), koji se osjeća nesigurno ili nesporno za ovakav važan posao, ova bilježnica biti vodilja ili inspiracija u radu.

Radna bilježnica može se preuzeti na stranicama Centra Izvor – Selce:

<https://online.fliphtml5.com/zvsp/qnnx/#p=1>

Koliko daleko možeš da ideš?

PIŠE: Ljubiša Jovanović, Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine

FOTO: Maja Milačić, GRiG

Odlazak na Tenerife za većinu predstavlja sinonim za odmor i zabavu. Međutim, pravi je doživljaj videti Tenerife iz potpuno drugog ugla. Naime, program Erasmus+ organizovao je trening pod nazivom "How Far You Will Go", namenjen stručnim radnicima, iz oblasti socijalne zaštite i obrazovanja, koji rade sa decom i mladima. Prilikom ovakvu vrstu treninga i iskustva su dobili Maja Milačić ispred NVO GRiG, kao i Kosta Gajić i Stefan Lukić, ispred ustanove Centra za zaštitu odojčadi, dece i omladine.

Sam trening je bio smešten u mestu Puerto de la Cruz i trajao je od 2-11. decembra 2022. godine. Cela ekipa učesnika se sastojala od 26 pojedinaca iz različitih zemalja i organizacija Evrope. Pored naših organizacija, sa Balkana je učestvovao i "Mladinski dom Jarše" iz Slovenije, koji je bio jedan od inicijatora projekta, potom "Gruppo Scuola" iz Italije, "Miras and Mojo de Cana" iz Španije, "USED" iz Holandije i "JOETZ" iz Belgije. Trening se sastojao iz svakodnevnih radionica vezanih za grupni rad sa decom i mladima, kao i fizičkih aktivnosti.

Cilj treninga je bio da naučimo i iskustveno prođemo kroz to kako se fizička aktivnost može primeniti kao terapeutsko sredstvo i metod rada sa decom i mladima.

Fizičke aktivnosti su se sastojale iz trčanja, plivanja, vežbi snage, dugačkih šetnji i planinarenja. Najizazovniji deo je predstavljao uspon na Bailadero, koji je trajao dva dana, i koji je podrazumevao snalaženje u prirodi sa opremom koju smo sami izabrali, smatrajući neophodnom. Sam dan je počeo jako rano, dok je sam uspon bio jako izazovan jer se pešačilo po jako uskim i strmim stazama, i različitim vremenskim uslovima. U toku planinarenja osećaji se radikalno menjaju, u zavisnosti od vremenskih prilika i umora, od straha i poštovanja prema samoj prirodi za vreme kiše i jakog vetra, sve do sreće i euforije u sunčanim trenucima i pogledima prema impresivnim pejzažima. Po završetku dana, iako smo psihofizički bili iscrpljeni do krajnjih granica, dobili smo nove zadatke na koje smo morali da odgovorimo.

Što se tiče teorijskog dela treninga, u fokusu je bila studija slučaja i rad pod pritiskom. Treneri su sa nama delili iskustva rada sa mladima, na koji način su uključivali fizičke aktivnosti u sam rad i na koji način realizovali savetodavni rad uz to. Takođe, neizostavan deo treninga su bile osnove upravljanja i vođenje projektima. Nije izostala ni zabava, koja je oplemenjena grupnom dinamikom kroz društvene igre na otvorenom.

Ovakva vrsta treninga pruža priliku za predstavljanje različitih iskustava, znanja i metoda u radu, ali istovremeno i proveru sopstvenog rada. Iako se primarno svi bavimo istim poslom, uvid u različite situacije i načine njihovog rešavanja, pruža platformu za širenje novih obrazaca rada, kao i sagledavanje iz drugog ugla. S obzirom na to da je zaposlenima u oblasti socijalne zaštite u Srbiji na raspolaganju veliki broj edukacija, seminara i konferencija za dodatno profesionalno usavršavanje, ovakav vid treninga na Tenerifima je bio dobar pokazatelj da naše metode i tehnike rada prate trend razvoja u oblasti socijalne zaštite, kao i da smo dobro obučeni za sve izazove i potencijalne probleme.

Nakon perioda izolacije za vreme Covid-a svakako dobili smo ohrabrenje i motivaciju, da neke zaboravljene aktivnosti sa decom i mladima, a koje podrazumevaju sport, fizičku aktivnost, više vremena provedenog u prirodi, ponovo uvrstimo u deo rada i kvalitetnije osmišljavanje aktivnosti za decu i mlade sa kojima radimo.

PriČajanke u Tobolcu

IZVJEŠTAVA: Margarita Vržina, udruga udomitelja i posvojitelja „Tobolac“

FOTO: Arhiva udruge Tobolac

„Imaš nam nešto važno za ispričati? Dođi na PriČajanku u Tobolcu i isPričaj se i izoČajaj koliko god trebaš!“, poziv je to za velike i male udruge Tobolac u okviru projekta „Svitlom života, snagom znanja, jezikom ljubavi“ koji provode zajedno s Centrom za socijalnu skrb Split.

PriČajanke mjesečno okupljaju „mališe i veliše“ udruge Tobolac koji onda raspuste maštu i kreativnost i uz čaj, igru i zabavu stvaraju čuda. Tako su prošle godine napravili i predstavu „Ježeva kućica“ u kojoj je sve bilo njihovih ruku djelo – od rekvizita do scenografije, kostima, a i glume (uz „malu“ pomoć i vođenje odgojiteljice Tihane Dell’Orco ;)).

PriČajankama se svi vesele i zato one traju već godinama, točnije već 5. koliko i postoji udruga udomitelja i posvojitelja djece Tobolac. Ovo je jedina aktivna udruga koja okuplja obitelji koje jesu ili tek žele postati udomiteljske i/ili posvojiteljske na području cijele Dalmacije i to zahvaljujući volonterskom angažmanu suosnivačica-voditeljica udruge i snažnim vezama članova udruge-cijelih obitelji koje se uzajamno pomažu i podupiru već duži niz godina.

Projekt „Svitlom života, snagom znanja, jezikom ljubavi“ se provodi uz potporu Grada Splita, Splitsko-dalmatinske županije, Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade, HEP-a, Lovrinca d.o.o., Split parkinga i Kove prometa.

Bijele čarape

PIŠE: Pčelica Maja

Zvučalo je kao oksimoron, dvadesetdevetogodišnji sportista obolio od glioblastoma. Završio fakultet, kupio stan, auto, zaposlio se, prije deset godina napustio alternativnu brigu pa to mora da je greška. Kada radite sa mladima ni u najgorem košmaru ne možete spojiti mlade i tumor i kada se desi ne postoje procedure i protokoli samo šok i ogroman strah nošen neizvjesnošću i odgovornošću.

U Košnici je zazvonio telefon, rekli su da su pozvali broj koji je sačuvan pod imenom "Kuća". Pozlilo mu je i mora biti hitno operisan, neko mora potpisati saglasnost za zahvat. Nema nikoga od srodnika. Saglasnost potpisuje kolega iz Košnice. Vijest se proširila munjevitom brzinom. Dobra stvar je što Košnica može riješiti pitanje finansija, ali sve ostalo ostaje u zraku.

Poslije prvog šoka slijedi niz pitanja bez odgovora. Ko će otići po njega kada ga otpuste iz bolnice? Ko će spavati kod njega? Šta će jesti? Ko će ga voziti na preglede? Ko će ga tješiti i plakati s njim? Pitanja bez odgovora. Sistem kaže da je sposoban živjeti sam i da kada to ne bude u mogućnosti posredstvom Centra za socijalni rad može biti smješten u neki od Gerijatrijskih domova. „Ostalo? Šta da radimo?“

Odgovor je: „Ne znamo, snađite se“.

„Kako da se snađemo?“

„Nije on ni Vaša ni naša briga. Nažalost trenutno ne možemo ništa dok ne bude nesposoban brinuti se sam o sebi. To je to. Žao nam je.“

Kolege iz Košnice se smjenjuju u odlascima na kontrole i preglede. Momak sa kojim je odrastao iste noći po izlasku iz bolnice je došao kod njega i proveo mjesec dana s njim. Rasporedili smo se po danima ko će mu donositi hranu. Uključili su se ljudi iz firme za koju je nekada radio, prijatelji, poznanici, komšije, svi su htjeli pomoći. Samo je sistem ostao hladan.

Nije prihvatao profesionalnu pomoć jer je htio biti okružen svojim. Tako je i bilo. Odvozili su ga i dovozili na kotrole, kemoterapije, tješili ga i plakali s njim i za njim. Otišao je iz svoje kuće i svog kreveta okružen ljudima koji su ga voljeli.

Kada sam prvi put ušla u Košnicu dočekala me vesela družina pčelica i bumbara u šarenim, jednobojnim i "normalno" bijelim čarapama i u toj gomili on i njegove blještavo bijele čarape i logično pitanje: "Kako uspijevaš da budu tako bijele?"

"Ne dam im da se isprljaju"-rekao je.

Damo li mi sebi da se isprljamo? Bojim se da damo....

IZVOR: Envato Elements

Knjiga "kako si? - znanstveno utemeljene lekcije kako sustavno raditi na psihološkoj dobrobiti"

PIŠE: Tim „kako si?“

FOTO: Arhiva Udruge kako si?

Autori na promociji knjige

Udruga kako si? neprofitna je organizacija koju su 2020. godine osnovali tadašnji studenti pete godine psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pod mentorstvom prof. dr.sc. Nataše Jokić-Begić kako bi omogućili široj populaciji dostupnu i pristupačnu psihološku podršku u izazovnim vremenima pandemije i potresa. Danas u sklopu udruge diplomirani psiholozi pružaju usluge psihološkog savjetovanja i psihoedukacije s ciljem unapređenja psihičkog zdravlja i kvalitete života svojih čitatelja i korisnika, smanjenja stigmatizacije psihičkih smetnji te populariziranja psihologije u društvu. Uz podršku mentorice surađujemo s različitim institucijama, vanjskim suradnicima te udrugama i tvrtkama te se razvijamo u različitim smjerovima, ali uvijek s istom misli vodiljom: stručno, pouzdano i pristupačno pružanje psihološke podrške.

S tom mišlju izdali smo i našu prvu knjigu "kako si? - znanstveno utemeljene lekcije kako sustavno raditi na psihološkoj dobrobiti". Na gotovo 300 stranica teksta obrađeno je preko 50 tema povezanih sa psihičkim zdravljem, s mnoštvom korisnih savjeta i tehnika za rad. U knjizi smo pokušali objasniti što nam se događa u umu i tijelu kad nas sustignu nevolje te dati znanstveno provjerene informacije i korisne smjernice za različite aspekte naših života. Knjigu su u suradnji sa Sandorfom priredili prof. dr. sc. Nataša Jokić-Begić, mag. psych. Tina Rukavina i mag. psych. Sandro Krašić – članovi i osnivači udruge kako si?, recenzirale su je prof. dr. sc. Meri Tadinac i prof. dr. sc. Anita Vulić-Prtorić, a uredio ju je Darko Milošić. Knjiga je namijenjena svima onima kojima je potrebna mala riznica smjernica kojoj se mogu okrenuti kada nisu sigurni kako prebroditi teško razdoblje, kada imaju potrebu bolje izraziti svoje doživljaje ili jednostavno – kada žele još malo narasti.

Kao što je napisano u predgovoru: „Ova je knjiga pomoć i podrška koja nam je ponekad potrebna – vodič koji obuhvaća mnoge aspekte zaista kompleksnog ljudskog postojanja – koje je kompleksno i u „mirnodopskim“ vremenima, a toliko kompleksnije u ovim još težim – i koji daje znanje, toplinu, podršku i možda najvažnije – konkretne smjernice kako napraviti maleni korak da vam bude bolje.

Poruke koje kako si? ovom knjigom šalje su: nisi sam/a u tome što doživljavaš, mnogi se nose sa sličnim iskustvima i doživljajima i svaki korak koji napraviš za svoju dobrobit je važan, vrijedan – nakuplja se i čini razliku za tebe: ovo ovdje je lepeza svega što možeš napraviti, po svojim željama, da ti bude bolje.

Želimo ohrabriti, ojačati i potaknuti na traženje pomoći – i imati maleni vodič prve pomoći za kada zagusti!"

Tim Kako si

Alis - djevojka iz mašte koja pomaže ponijeti breme prošlosti i dati priliku snovima o budućnosti

PIŠE: Ljijana Ban

FOTO: © Casatarantula

Alternativni MOD/DOM voli ZagrebDOX javno. U prošlom broju donijeli smo intervju sa Simonom Lerengerom Wilmontom, danskim redateljem, autorom filma „Kuća od krhotina“. Bio je to naš prvi intervju za časopis čiji su nam redatelj i film bilo toliko inspirativni da smo njihovu nominaciju za ovogodišnjeg Oscara dočekali s posebnim ushitom i radošću.

Ove godine na ZagrebDOXu pogledali smo film „Alis“. I njega bi svakako preporučili za gledanje kao i zanimljivu ideju o aktivnosti na kojoj počiva ideja filma. Radnja filma „Alis“ (kao i Kuće od krhotina) odvija se u skloništu za tinejdžerke, samo ovaj put filmski putujemo na drugu stranu svijeta – u Kolumbiju, točnije Bogotu. Okosnicu filma čini zamišljanje djevojke Alis koja je novopridošla u sklonište. Djevojke u individualnim razgovorima s redateljicom opisuju Alis, prvo fizički, a onda i svoj odnos s njom, njenu prošlost, ljubavi, razloge dolaska, teškoće i radosti te snove o budućnosti. Posredstvom Alis upoznajemo naše sugovornice, njihove snage, njihove strahove, mjesta utočišta i mjesta boli. Uranjamo u život u opasnim četvrtima Bogote, ali vraćamo pogled i prema zvijezdama i uljuljani u latinoameričke ritmove usudimo se sanjati bolju budućnost sa i za djevojke Bogote.

Film „Alis“ djelo je Clare Weiskopf i Nicolasa Van Hemelrycka nastao nakon njihove petogodišnje provedbe radionica o dokumentarcima s djevojkama u skloništu. Povjerenje koje su redatelji u tom petogodišnjem periodu razvili s protagonisticama omogućio je ovako toplu i duboku priču. Film je osvojio je niz nagrada na raznim međunarodnim festivalima, a na ZagrebDOXu film je dobio posebno priznanje u međunarodnoj konkurenciji.

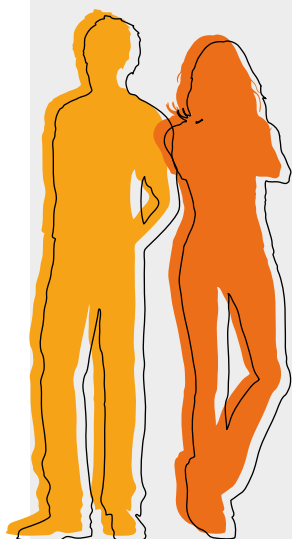

Zašto ne biste...

Aktivnost - Idealni odgajatelj/ravnatelj/udomitelj...

Film Alis temelji se na dramskoj vježbi poznatoj pod nazivom „Uloga na zidu“, a koju su osmislili Jonathan Neelands i Tony Goode. U osnovi se radi o iscrtavanju ljudske siluete na velikom papiru te se riječi i fraze kojim se opisuje lik upisuju u i oko siluete (unutarnje osobine lika upisuju se u unutrašnjost siluete, a vanjske izvan nje). Vježba se može raditi individualno ili u grupi.

Ovu dramsku vježbu možete koristiti i nadograditi u različitim smjerovima u svom radu s djecom i mladima. U primjeru filma Alis, promišljalo se o novoj djevojci, vršnjakinji koja dolazi u ustanovu, ali zašto ne bi ovu aktivnost iskoristili za razgovor o idealnom odgajatelju/socijalnom radniku/ravnatelju/udomitelju. Ovo može biti način na koji djeca/mladi mogu izraziti ono što im je važno, potrebno, što cijene i kao takvo biti dobra smjernica za daljnji rad, prostor za refleksiju dosadašnjeg rada ili nešto sasvim treće što će vam pasti na um. Na konferenciji Skrb2023 (članak pod rubrikom Aktualno) mladi su izrazili želju i potrebu za sudjelovanjem u izboru novih zaposlenika. Ova vježba može biti jedan od načina na koji možete uključiti sve korisnike u zajednički odabir i prvi korak pri realizaciji ove ideje tj. smjernica i za vas i za mladu osobu koja bi bila dio komisije. Znati kakvog zaposlenika korisnici žele najvrijednija je informacija jer na kraju oni su ti na koje njegov/njezin rad direktno utječe.

Roman „Priča završava s nama“ i ideje kako započeti priču o teškim temama s tinejdžerima

PIŠE: Ljiljana Ban

FOTO: Stichting Kinderperspectief

Jeste li čuli za CoHo?

Ako se pitate za ... Ko/Tko – šta? Niste sami, većina kolega nikada nije čula za nju, ali gledajući globalno pripadate manjini jer već neko vrijeme vlada apsolutno CoHo ludilo. Milijuni obožavatelja diljem svijeta napeto očekuju izlazak svakog njenog romana.

Colleen Hoover (za obožavatelje CoHo) drži uvjerljivo vrhove najprodavanijih knjiga u SAD-u u 2022. i to sa čak 6 svojih naslova na listi prvih 10 knjiga. Najprodavanija njena knjiga i knjiga općenito u 2022. je „Priča završava s nama“ (podaci Publishers Weekly). I nije tako samo preko bare, autorica je u svijetu ukupno prodala preko 20 milijuna primjeraka ovog naslova. U Hrvatskoj primjerice taj roman na listi najprodavanijih knjiga u 2022. drži šesto mjesto (prvo mjesto među prodanim romanima).

Kako bi stvar bila još zanimljivija Colleen Hoover je knjigu „Priča završava s nama“ napisala još 2016., ali čitatelji su je otkrili tek tijekom pandemije putem BookToka (pod-organak TikToka) i sad se jednostavno ne može tiskati dovoljan broj komada, a za posudbu u knjižnicama postoje liste čekanja. Zrinka Budak, nakladnica romana Colleen Hoover za Hrvatsku, navodi kako su do ljeta 2021. njene romane imali uglavnom za prestiž jer su druge autorice bile daleko prodavanije. No, od ljeta 2021. sve se promijenilo i sada se prava za najnoviju knjigu kupuju bez da se knjiga uopće i vidi.

Koja je tajna uspjeha Colleen Hoover? I zašto o njoj i njenim romanima pišemo u rubrici Inspiracija?

Colleen Hoover rođena je 1979. u Texasu, a spisateljske karijere radila je kao socijalna radnica. I dok ju se čita jasno se može vidjeti kako pišući o temama poput obiteljskog nasilja i beskućništva autorica jako dobro zna o čemu piše i kako pisati o tome. Colleen Hoover kao spisateljica ima nevjerovatan utjecaj na osvještavanje šire javnosti o kompleksnosti navedene problematike i to u razmjerima koje kao socijalna radnica nikada ne bi dosegla. Zahvaljujući Colleen, ono o čemu stručnjaci govore godinama bez većeg odjeka, sada je kroz pitke romane došlo i dolazi do milijuna i milijuna čitatelja. I ne samo to, Colleen ne ostaje na osvještavanju, ona i ohrabruje, potiče, podržava, kroz svoje glavne likove, čitatelje/ice na promjenu. Posebno se to odnosi na roman „Priča završava s nama“ gdje autorica navodi kako joj je motiv bio napisati roman za sve žene poput njene majke prema kojoj je suprug bio fizički nasilan, kao i za sve one koji ne razumiju žene poput njene majke.

Colleen Hoover smatra se začetnicom takozvanog new adult žanra jer su protagonisti njezinih romana mladi u dobi između 18 i 30 godina. „No, čitaju je svi, a kod nas je naročito popularna među srednjoškolcima“, navodi gospođa Budak. Dio njezinog opusa (onog najpopularnijeg) svrstava se u ljubavne romane, no iako ljubavna priča igra važnu ulogu, sama Colleen Hoover u intervjuima ističe kako ona nikako nije poanta. Svoje romane radije opisuju kao romane o životu.

Mi u Alternativnom MODu/DOMu, zato što smo slabi na društvene trendove zanjeli smo se CoHo ludilom, činjenicom da je Colleen Hoover kolegica, socijalna radnica, da u svojim romanima piše o temama s kojima se svakodnevno susrećemo (u radu ili/ i životu) te da ju čitaju (ponavljam ČITAJU) mladi s kojima većina nas primarno radi/živi/je. Tako zanesenima pala nam je na um ideja staviti u časopis prijedlog pronalazanja inspiracije za rad s mladima u romanu „Priča završava s nama“ i krenuti od onog što mlade trenutno zanima, u čemu jesu i otvoriti teme koje sve svih nas tiču, a o kojima je baš zato nekad teško započeti razgovor.

(NEKE) IDEJE ZA KORIŠTENJE KNJIGE „PRIČA ZAVRŠAVA S NAMA“ KAO MATERIJALA ZA RAD

Priča završava s nama, Colleen Hoover

Naklada Neptun (citati se odnose na stranice romana u izdanju navedene naklade)

Sadržaj: Priča o 23-godišnjoj Lily Bloom, njenim ljubavima i ponavljanju obrasca nasilja.

Teme o kojima se progovara u romanu:

- Nasilje u obitelji i ponavljanje obrasca
- Beskućništvo mladih (opisan problem, uzroci, posljedice, rupe u sustavu)
- Seksualnost i seksualni odnosi

Uz teme koje primarno Colleen Hoover otvara i o kojima progovara u romanu, našli i smo i zgodne ideje za aktivnosti s djecom i mladima poput Anonimnih sjemenki – za koje isto tako dajemo prijedlog za obradu kroz teme sličnosti i razlika ili potreba.

TEMA	SLIČNOSTI I RAZLIČITOSTI/POTREBE/
Dio iz romana kao inspiracija	Utočište od nasilnog oca glavnoj junakinji romana (Lilly) bio je njezin vrt. U razgovoru s Atlasom (mladić u kojeg je junakinja zaljubljena kao tinejdžerka) Lily opisuje kako je razvila tu ljubav: „Kad sam imala deset godina, majka me pretplatila na internetsku stranicu pod imenom Anonimne sjemenke. Svakog mjeseca dobivala sam poštom neoznačeni paketić sjemenki s uputama kako ih zasaditi i brinuti o njima. Nisam znala što uzgajam dok ne bi izniknulo. Svakog dana poslije škole trčala sam ravno u vrt da vidim kako biljke napreduju. Tako sam se nečem mogla radovati. Uzgajanje biljaka bilo mi je kao nagrada.“ (str. 84.)
Dob:	Od mališana do najstarijih
Info plus	Ova aktivnost može se raditi s djecom bez čitanja romana.
Potreban materijal:	<ul style="list-style-type: none"> • Sjemenke različitih biljaka • Malo zemlje • Posude za sadnju – teglice • Upute za uzgoj na jeziku prilagođenom uzrastu djeteta/mlade osobe <p>Anonimne sjemenke (začinske biljke, cvijeće pa čak i povrće) zajedno sa zemljom i čašicom za uzgoj mogu se kupiti kao komplet u specijaliziranim trgovinama, no vjerujemo kako male paketiće s uputama možete izraditi i sami. Znatiželja i iščekivanje magični su sastojak ove aktivnosti koji će zasigurno privući djecu, a vjerujemo i odrasle.</p>
Ideje za razgovor uz aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> • Različitost potreba – kako različite biljke trebaju različite uvjete za najbolji rast tako i u zajednici različitih ljudi svako dijete/čovjek ima različite potrebe i treba nešto drugačije uvjete kako bi mogao dati najbolje od sebe (nekima treba više vremena, nekima više društva, nekima više svjetla po noći...). • U jednom vrtu uspijevaju različite biljke ukoliko im nađemo pravo mjesto. Što je meni potrebno da bi ih procvao? Kako mogu pomoći drugima da procvatu? • Što nas biljke uče o načinu iskazivanja ljubavi prema nekome? • Otpornost – kako to da neke biljke procvatu unatoč tome što nemaju adekvatne uvjete? Što su ipak imale? Što je čovjeku potrebno da bi procvao? Što nas štiti kad je teško, kad nemamo sve što nam je potrebno? Što nam pomaže kad je teško? Biljka kad nema dovoljno svjetlosti ili vode potrebne za preživljavanje vuče potrebnu hranu iz svojih skladišta – koja su njihova skladišta/resursi, snage? • Ukoliko se i ne otvore teme za razgovor samo iščekivanje koja će se biljka pojaviti kod kojeg djeteta bit će dovoljna za doprinos veselju i pozitivnoj atmosferi u domu.

TEMA

**OBITELJSKO NASILJE.
PONAVLJANJE OBRASCA – ZAŠTO DO NJEGA DOLAZI I KAKO GA PREKINUTI?**

Dio iz romana
kao inspiracija

„Ciklusi postoje zato što ih je mukotrpno teško prekinuti. Treba astronomska količina boli i hrabrosti da bi se prekinuo poznati obrazac. Ponekad se čini lakše samo trčati u istim poznatim krugovima, umjesto suočiti se sa strahom od skoka i mogućnosti da se nećeš dočekati na noge. Moja majka je kroz to prošla.

Ja sam to prošla. I neka me vrag odnese ako dopustim mojoj kćeri da i ona prolazi kroz to.“

Adolescenti koji su iskusili nesigurnost u odnosu sa svojim roditeljima (starateljima) zbog zanemarivanja, zlostavljanja ili drugih oblika lošeg postupanja mogu razviti vlastite nesigurne stilove privrženosti iz kojih dolazi uvjerenje kako nisu vrijedni ljubavi i zaštite.

U odnosu između roditelja (staratelja) i djeteta rizik od negativnih interakcija će se povećati ako roditelj ima vlastitu nesigurnu privrženost.

Individualni stilovi privrženosti roditelja vrlo su važni u odgoju djeteta. Roditeljima (starateljima) s neriješenom traumom iz vlastitog djetinjstva je teže zaštititi vlastitu djecu i uspostaviti kontakt kada se radi o emocionalnim situacijama.

Kroz obiteljsku terapiju temeljenu na privrženosti nastojimo doprinijeti razumijevanju adolescenta i njegovih skrbnika o utjecaju stresa i stila privrženosti na odnos. Glavni cilj terapeuta je fokusiranje na potrebe svakog člana obitelji vezanih uz sigurnost, utjehu i priznanje. Cilj je postati više povezan sa samim sobom, a od tog trenutka i s drugima.

Adolescentima iz disfunkcionalnih obitelji teško je nositi se s emocijama koje proizlaze iz vlastitih strategija suočavanja što dovodi do negativne slike o sebi i drugima. To stavlja pred odgajatelja/udomitelja značajan izazov u ostvarenju odnosa. Rene navodi neke osnovne smjernice za odgajatelje.

Povežite se s djetetom

Važno je stvoriti sigurno i predvidljivo životno okruženje čak i ako je djetetovo ponašanje teško. Kad djeca dožive odgajatelja kao dostupnog, osjetljivog i usklađenog s njihovim emocionalnim potrebama, osjećaju se sigurnije.

Empatičan i kreativan način povezivanja s djetetom mogu mu pomoći da se osjeća sigurnije. Traumatizirana djeca često misle da su drugi nepredvidivi i da mogu biti opasani. Naučite razumjeti teško ponašanje djeteta.

Pokušajte povezati ponašanja s temom privrženosti koja stoji u pozadini.

Povežite se sa sobom

Važno je imati mogućnost refleksije na vlastiti rad s kolegama. Profesionalac također ima vlastitu shemu privrženosti te u radu mora regulirati svoje emocije često u vrlo teškim situacijama.

Supervizija može pomoći stručnjaku u balansiranju emocija između profesionalne uloge i pojedinca koji jest.

Riječ stručnjaka:
René Meenhuis,
Obiteljski terapeut i
supervizor NVRG,
Nizozemska

TEMA ZA RAZGOVOR

BESKUĆNIŠTVO MLADIH

Dio iz romana
kao inspiracija

U tekstu Atlas opisuje Liliy kako je završio u beskućništvu. Radi se o mladiću od 18. godina, koji polazi završni razred srednje škole i kojeg su majka i očuh izbacili iz kuće.

„Pitala sam ga zašto jednostavno nije pitao nekoga da mu pomogne. Rekao je da je pokušao, ali da je to teže za odraslu osobu nego za dijete, a on već ima osamnaest godina.“ (str. 93)

Nadalje Atlas opisuje probleme na koje nailazi, a vezani su uz dostupnost skloništa, udaljenost usluga, prepreke u pronalasku posla – zapravo krug beskućništva u koji je upao. Sve primjenjivo i u našem kontekstu.

Ideje za razgovor

Kako na žalost iz iskustva znamo da značajan dio naših mladih nakon izlaska iz alternativne skrbi završi u beskućništvu čini nam se korisno iskoristiti dijelove ove knjige za razgovor o ovoj temi s mladima. I tu nikako ne mislimo da bi mlade trebalo zastrašivati ovom temom, mladi su dovoljno i sami prestravljeni svojom budućnošću nakon izlaska. Mislimo na otvoren razgovor:

- O opcijama, resursima u zajednici, mogućim pomoćnicima ukoliko se nađu u lošoj životnoj situaciji nakon izlaska. Pružiti informacije gdje i kako mogu tražiti pomoć i tko im u tome može biti podrška.
- Predložimo i gostovanje neke od organizacija civilnog društva koje pružaju usluge mladima nakon izlaska – kako bi mladi bili što bolje informirani i spremni i za najgore. I kako bi vidjeli/upoznali osobe koje im kasnije mogu pomoći

TEMA ZA RAZGOVOR

SEKSUALNOST I SEKSUALNI ODNOSI

Dio iz romana
kao inspiracija

U romanu se nalazi mnogo opisa ljubavnih odnosa. Između ostalog i njihove seksualne komponente. Colleen je u tome prilično eksplicitna, no i ovom području otvara pitanja i navodi/pa usudili bi se reći i educira o zakonskim propisima vezanim uz seks s maloljetnikom. Mladić, iako tek dvije godine stariji jasno vodi računa o zakonskoj regulativi vezanoj uz seks s maloljetnikom. Opis njegovog propitivanja njenih godina gotovo je edukativno objašnjen. Jednako kao što je i prigodno ubačen dio u kojem junaci koriste zaštitu prilikom seksualnih odnosa.

Ideje za razgovor

- Zakonska regulativa vezana uz seksualne odnose s maloljetnicima
- Zaštita od neželjene trudnoće i spolno prenosivih bolesti – mitovi i stvarnost. Ispisati na listiće najčešće mitove, ali i činjenice vezane uz zaštitu. Krenuti od pogađanja da li se radi o mitu ili činjenici. Potaknuti grupu na komentare, istraživati zajedno pozadinu mitova, informirati o medicinski utemeljenim činjenicama
- Manipulacija seksom. Što to znači? Kako ju prepoznati? Uzroci, posljedice?

PRIČA ZAVRŠAVA S NAMA

COLLEEN
HOOVER

"Svaka osoba koja diše i ima puls trebala bi pročitati ovu knjigu."
— Karin Garcia, autorica bestselera New York Timesa

KOLIN
HUVER

Autorica bestselera
Surova ljubav

Sa nama se završava

Ponekad nas oni
koje volimo
najviše povrede

Ako Vam se neka od navedenih ideja svidjela i rado biste ih proveli u praksu ili ste dobili neku svoju ideju – **Čestitamo!** Baš takve hrabre i spremne na razmišljanje izvan okvira **nagrađujemo!** Imamo pet Colleeninih priča koje završavaju s njima, ali nadamo se i počinjju s Vama.

Pošaljite nam (još) neku od svojih neobičnih inspiracija na mail Lban@kinderperspectief.nl do 30.6.2023. i tko zna možda jedna od knjiga stigne baš na Vašu adresu ☺.

Završimo kako smo i započeli – s kvizom i otkrijmo što nakon što pročitate časopis.

Koji sam tip after-čitatelja*?

*after-čitatelj = izmišljen naziv za osobu koja je završila s čitanjem ovog časopisa.

Zaokružite odgovor koji se odnosi na Vas

- A** Teško mi je pustit časopis iz ruku pa se vraćam najzanimljivijim tekstovima, podcrtavam ono što mi je inspirativno, važno, novo ili lijepo.
- B** Razmišljam o stvarima koje su me se dojmile i kako su one povezane sa mnom.
- C** Ovaj broj je za mene prošlost, već razmišljam koja će zemlja biti gost u sljedećem broju.
- D** Tip sam čitatelja koji čita od kraja i ovaj kviz me skroz zbunjuje.
- E** Nakon brzinskog listanja, brzinski zaboravljam viđeno.

Odgovor A

Skenirajte QR kod i podijelite s nama što Vam je to u ovom broju bilo vrijedno za podcrtati. Nama je važna svaka informacija koju dobijemo od čitatelja i jako joj se veselimo.

Odgovor B

Skenirajte QR kod i podijelite s nama koje su Vas to stvari u ovom broju dojmile. Nas uvijek duboko dojme komentari čitatelja.

Odgovor C

Skenirajte QR, pitajte nas i mi ćemo Vam rado otkriti stvari koje već znamo. Kad već pišete jako bi nas razveselilo čuti Vaše mišljenje o zemlji gostu ovog broja.

Odgovor D

Kad dođete do početka, vratite se svakako na ovaj kraj i skenirajte QR kod. Bit će nam drago čuti sve Vaše dojmove.

Odgovor E

Ako ovo čitate, znači da ste stali na ovom listu. Hvala Vam! Skenirajte QR kod i javite kako se listamo i što bi pomoglo da stanete na još nekoj od stranica.

Sad kad znate rezultate – ostaje Vam samo da putem pametnog telefona skenirate kod i ostavite svoj komentar, želju, poruku...

